„Cu această carte, Linda Boström Knausgård a produs un adevărat lexicon al suferinței psihice."
RAIN TAXI
LINDA
BOSTRÖM
KNAUSGÅRD
Copil de octombrie
Traducere de Roxana-Ema Dreve
PANDORA M
Anansi
CONTEMPORAN

COLECȚIE COORDONATĂ

BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU

Anansi

CONTEMPORAN

LINDA BOSTROM KNAUSGÁRD

Copil de octombrie

Traducere din limba suedeză de

Roxana-Ema Dreve

EDITURA PANDORA

2023

editori

Magdalena Mărculescu Silviu Dragomir

fondator:

Ion Mărculescu, 1994

director editorial:

Bogdan-Alexandru Stănescu

redactare:

Alexandra Turcu

design:

Andrei Gamarţ

director producţie:

Cristian Claudiu Coban
dtp:
Mírela Voicu

Conţinutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe

dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimţământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosinţă al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparţin persoanei juridice Pandora M Publishing SRL.

Titlul original: Oktoberbarn Autor: Linda Boström

Knausgârd

Copyright © 1976 by the Estate of Erich Fromm

Published by agreement with Copenhagen Literary Agency ApS, Copenhagen.Romanian edition published by arrangement with Agenţia Literară Livia Stoia.

Copyright © Pandora M, 2023 pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti Tel.: +4 021

300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20 e-mail:

comenzi@edituratrei.ro www.edituratrei.ro

ISBN (print): 978-606-978-589-8 ISBN (epub): 978-606-978-658-1

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Aş vrea să-ţi pot spune totul despre fabrică. Dar nu am cum. în curând nu-mi voi mai aminti zilele şi nopţile sau de ce m-am născut. Tot ce ştiu e că am fost acolo în intervale lungi de timp, între 2013 şi 2017, şi că mi-au prăjit creierul cu electroşocuri atât de puternice, încât erau siguri că nu voi mai reuşi să scriu aceste rânduri. Vom începe cu o serie intensivă de douăsprezece intervenţii. Foloseau acest cuvânt. „Intervenţii.” Un cuvânt care dădea o substanţă neutră acţiunilor lor şi care era menit să reducă frica de procedură. Spuneau că intervenţia e delicată şi că o poţi asemăna cu repornirea unui calculator. Se foloseau deseori de imagini din astea îngrozitoare. Era un limbaj creat de cei care considerau că suferinţa unui om se poate atenua astfel, iar ei erau aşa de obişnuiţi cu el, încât procedura se transforma rapid în ceva ce uitai la fel de uşor ca pe ultima minciună. Făceau douăzeci de astfel de intervenţii pe zi. Aceste evenimente pe bandă rulantă erau cireaşa de pe tort într-o afacere lipsită de transparenţă. Aveau mână liberă şi puteau explica oricând o abatere spunând că pacientul sau pacienta nu răspunde la tratament. în astfel de situaţii, se vorbea cu mândrie de rezultate. îţi zădărniceau orice încercare de a lua legătura cu lumea reală. Erau atât de speriaţi de posibilitatea de a fi

anchetaţi, încât dădeau mereu vina pe pacient. Nu ne-am putut înţelege cu ea. La el, boala era deja prea avansată. Pacienta era disperată. Bătrâna era bolnavă cronic şi ar fi trebuit să trăiască într-o altă perioadă, unde ar fi rămas în linişte şi pace cu alţii de o seamă cu ea, într-un loc adaptat nevoilor lor. Cu trei ore de plimbare în parc şi mâinile unei asistente care niciodată nu i-ar fi reproşat nimic. Vremea aia s-a dus şi nimeni nu mai voia bolnavi cronic în secţia lor. Toţi voiau rezultate, iar rezultatele se obţineau prin populara terapie cu electroşocuri, panaceul pentru suferinţele oricărui individ. îşi promovau procedurile în faţa unor pacienţi care oricum credeau orice le spunea medicul specialist, în perioada scurtă de timp în care chiar purtau o discuţie. Zece minute o dată pe săptămână, fără loc de întrebări. Celor mai incomozi li se administra o doză mai puternică de electroşocuri. Toată lumea o ştia.

Aveam o slăbiciune înlăuntrul meu şi în toată fiinţa mea care m-a făcut să stau o bucată bună de vreme aici. Am fost expusă la electroşocuri de mai multe ori. Ştiam totul despre procedură.

La ora cinci dimineaţa venea o asistentă pentru a-mi pune o branulă. Ştiai după cum apăsa clanţa dacă avea să te doară sau nu. Lui Zahid îi era frică să introducă ace, aşa că rata deseori şi începeau să-l treacă transpiraţiile. Poate nu era aşa de ciudat că nu-i ieşea, căci lustrele din salon luminau slab. Mi se părea un miracol
cum de reuşeau ceilalţi asistenţi să-mi nimerească vena în această semiobscuritate. într-un final, Zahid mă înţepa în antebraţ, acolo unde venele se văd cel mai bine, dar unde te doare cel mai tare la introducerea acului. Dacă sora Maria deschidea uşa, ştiai că nu vei simţi nimic. Acul aluneca fără durere şi

mulţi îi zâmbeau cu recunoştinţă. Aalif înfigea puternic acul. Nu rata niciodată şi îi eram cu toţii recunoscători, deşi strânsoarea pişcă aşa de tare, încât durerea ştergea pentru o clipă simţul realităţii. Unii orbecăiau la nesfârşit, fără să nimerească, de parcă venele se dădeau la o parte din calea lor. în mod ciudat, venele păreau întotdeauna invizibile pentru aceeaşi oameni, iar unii dintre ei te înţepau fără să te anunţe. Atunci urlam de durere. Trebuia să mă pregătesc pentru înţepătură. Trebuia să aud cuvintele „Acum îţi pun o branulă" ca să am timp să expir când acul îmi străpungea pielea şi astfel să alung durerea sau, în orice caz, s-o fac suportabilă. Când acul era pe poziţie, îmi puneau cu un plasture un cateter mic, introduceau puţină soluţie salină, ca să vadă dacă cateterul funcţionează pentru ca anestezicul să-şi facă ulterior efectul, atât la nivelul corpului, cât şi la nivelul minţii care ceda rapid. O capitulare totală.

Dar mai întâi. Drumul spre fabrică. Nu aveai voie să te duci niciodată singur.
Mai mereu te însoţea un îngrijitor şi adesea pe mine mă însoţea Aalif. îmi plăcea de Aalif. Nu părea să aibă probleme. Provenea dintr-o ţară mai caldă şi fugise de război. Parcurgeam cei aproximativ douăzeci de metri împreună. Ieşeam mai întâi din secţie, apoi făceam trei paşi la stânga spre coridorul scurt ce ducea la fabrică.

Eram înşiraţi într-o sală de aşteptare, noi, cei care urma să începem terapia, şi însoţitorii noştri. Se intra cu o viteză furibundă. Erau foarte organizaţi. Reuşeau, după cum am menţionat mai devreme, să facă loc pentru douăzeci de amărâţi pe zi. Stăteam în

sala de aşteptare şi de cele mai multe ori nu ziceam nimic, dar dacă sângele-mi curgea mai repede prin vene, vorbeam despre ţara lui Aalif. îl întrebam despre război şi dacă nu fusese groaznic să trăiască în ţara asta în care nu iese nimeni seara afară şi unde conversaţiile se poartă întotdeauna în jurul întrebării dacă te poţi sau nu baza pe cei din jur. Aalif făcea un gest ce se voia a fi un fel de „ce să-i faci?" şi-mi spunea: E mai bine aici. Mai bine pentru familia mea.

De obicei stăteam în sala de aşteptare şi mă holbam la uşa care se deschidea regulat şi de unde câte un rezident nou, blond, cu dinţii albi, ne striga pe nume, iar atunci fie rămâneam în continuare aşezaţi pe bancă, fie, dacă numele rostit era al nostru, ne ridicam şi intram în salon împreună cu însoţitorul.

Odată ajunşi în încăpere, nu mai era timp de ezitări. Sus în pat cu noi. Anestezistul: Ai mâncat sau ai băut ceva azi? Ai dinţi care se clatină?

Ţi se măsura tensiunea arterială în timp ce asistenta îţi poziţiona electrozii pe piept şi pe frunte. Apoi sosea şi rezidentul cu masca de oxigen pe care îl respirai pentru a-ţi oxigena creierul. Anestezistul îţi spunea că o să adormi în curând şi după aceea ţi se injecta somniferul rece în sânge prin cateterul pregătit. Te simţeai de parcă-ai fi băut întuneric.

De la Aalif am aflat ce ni se întâmpla după ce adormeam. Mai întâi ne puneau o proteză dentară, ca să nu ne muşcăm limba în timpul procedurii. Apoi, ne injectau în cateter un calmant care să ne relaxeze muşchii şi să ne împiedice să ne zbatem pe

pat. De asta trebuiau să mărească puterea curentului, pentru a induce o convulsie. După aceea curentul trecea rapid. Curentul în care-şi puneau toată încrederea. Curentul, mântuitorul doctorilor. Curentul fără de efecte secundare, care aducea alinarea pe care niciun alt medicament nu o putea aduce.

Curentul care, în intervalul de câteva secunde până la un minut, inducea convulsiile, cheia unui tratament de succes.

Ce ni se întâmpla când se terminau convulsiile îţi voi povesti altcândva, însă atât pot să-ţi divulg: că noi, pacienţii, eram întinşi pe paturi înguste, unul lângă altul, atât de aproape, că aproape ni se atingeau corpurile. Fiecare în întunericul lui, într-un somn de nepătruns. Acolo zăceam şi dormeam, în spatele unei perdele. Era important să nu dezvăluie chipurile celor care dormeau noilor pacienţi ce intrau în salon. Era important să nu le provoace frică înainte de începerea procedurii delicate, dar eu reuşisem să-i văd pe cei adormiţi de mai multe ori, şi gândul că voi zăcea şi eu întinsă, la rândul meu, un om între atâţia, neştiind ce urma să mi se întâmple, mă speria mai mult decât electroşocurile.

Nimănui nu-i păsa că erau aşa de multe evenimente pe care aveam să nu mi le mai amintesc. Pierderea memoriei era un preţ mic de plătit pentru efectele terapiei. Şi cât cântăresc amintirile? Cum le măsurăm? Cum ne dăm seama cât sunt de preţioase? Amintirile nu erau văzute cu ochi buni în fabrică. Preferau să te îmbuibe patru săptămâni cu electroşocuri decât să te lase să hoinăreşti prin saloane luni la rând. Era un sentiment îmbătător pentru cei care lucrau cu părţile neexplorate ale

minţii omeneşti să poată veni în sfârşit cu un rezultat şi astfel să fie invitaţi la cele mai selecte evenimente.

în vremea aia eram scriitoare. O meserie păguboasă. Fără linişte. Fără alinare. Fără odihnă. Fără bucurie. Doar cu amintiri pregnante despre locurile în care scriam, fantezii şi cuvinte care uneori se dovedeau a fi reale. Scriam aşa de rar, că era ridicol să mă numesc scriitoare, dar tot o făceam. Să fiu scriitoare era planul meu B. Prima mea alegere a fost să fiu actriţă, ceea ce am şi încercat să devin în tinereţe. Talentul meu nu era constant. într-o noapte puteam să fiu minunată pe scenă, să n-am deloc inhibiţii, şi atunci simţeam o bucurie care nu poate fi uşor descrisă în cuvinte. Nu s-au inventat cuvinte să descrie acea uşurare. De a fi liberă, dar de a şti totodată ce urma să mi se-întâmple. Protejată în mijlocul mulţimii, cu toate acestea eu însămi. Raiul pe pământ.

însă nu era propria mea alegere. Nu aşa se simţea. Nu era cucerirea mea. Mama descoperise această profesie şi în cele din urmă mi-am dat seama că nu voiam să-i calc pe urme. Teatrul mi se părea insuportabil în nopţile când îmi spuneam replicile cu greutate, ca o amatoare fără talent, având ca singură companie anxietatea. Ştiam că lipsa de statornicie nu era acceptată în meseria asta. Raţiunea mi-a dictat să renunţ la acest vis şi să aleg în schimb ceea ce se aflase mereu în interiorul meu. Scrisul.

Am scris mai mult în copilărie decât scriu acum. Nu mai am nimic de spus. în plus, sunt într-un fel de criză. Nu doar din cauza intervenţiilor şi a zilelor pierdute hoinărind încolo şi-încoace pe coridor, ci pentru că sunt complet lipsită de apărare.

Sunt singură cu mine însămi. N-am prieteni în oraşul în care locuiesc, iar soţul m-a părăsit. S-a săturat să înceapă doar el conversaţiile cu copiii la masă. Era nevoit să facă mai multe glume doar pentru a ascunde faptul că eu tăceam mâlc. Nu doar la masă, ci în general. în afară de clipele când vorbeam ca o moară stricată. Eram adesea plecată. Stăteam deseori internată la spital. Boala mea ne-a doborât pe toţi. Era o viaţă pe care nu şi-a dorit-o. Toată dragostea s-a transformat într-un pulover strâmt pe care trebuia să-l dezbrace. Dacă scapi de pulover, totul va fi bine din nou.

Nu m-am rugat în acei ani. Oare-am uitat să mă rog pentru o iubire pe viaţă? Pe
cine să dau vina pentru neglijenţa mea? De ce nu mi-am dat mai mult interesul cât timp am fost împreună?

Nu ştiu.

Tu ştii cât pot fi de contradictorie în gesturi. Spre final,

boala s-a agravat.

Aleg să privesc acest ultim moment ca pe o încercare

de la Dumnezeu.
în liceu am scris două lucrări mai ample, una despre Sofocle şi alta despre Iov, din Biblie. Mă gândesc că trăiesc în epoca lui Iov. Responsabilităţi, muncă şi poarta cerului închisă.

într-o zi m-am trezit singură într-o casă şi n-am mai ştiut cum să-mi continui viaţa. Viaţa mea nu mai conta, pentru că nimeni nu mă mai iubea şi nu-mi

ieşea nimic din ce făceam. Singurătatea era atât de puternică, încât nu ştiam cum o să- mi trăiesc viaţa. Aşa că am devenit un om care trăia viaţa unui nimeni. Eram un nimeni. Mă prefăceam că trăiesc, desigur, dar nu trăiam cu adevărat. îmi imaginam că voi dispărea sau că mă voi sinucide, făcând să pară că fusese un accident. Am căutat pe net cum poţi înscena cel mai bun accident. Deşi nu-mi amintesc, trebuie să fi întrebat cum să fac rost de o armă, pentru că armata Americii a început să-mi trimită mesaje; primul lucru pe care mi l-au scris a fost: You can't stand all this freedom. Şi aveau dreptate. Libertatea asta nu era de mine. Al doilea lucru pe care mi l-au scris a fost că pentru o sumă frumuşică pot cumpăra orice doresc din magazinul lor. Atunci am înţeles că nu armata Americii îmi trimisese mesaje, ci o firmă de armament, cu acelaşi nume. Când mă gândesc să mă sinucid, cel mai simplu mod ar fi să mă împuşc. Mi-ar ieşi, dar ar fi dificil să fac să pară că altcineva m-a împuşcat, astfel încât, cu o anumită tristeţe, am început să caut alte modalităţi. Dar eram prea laşă pentru oricare dintre ele. Nu puteam să mă arunc de la etaj şi nici nu puteam să înghit toate medicamentele care se lăfăiau în faţa mea, într-o cutie de metal, duhnind a posibilitate de suicid. Odată am intrat în contact cu lumea infractorilor. Luasem trenul spre capitală de la capătul de lume unde locuiam. Ştiam unde mă duc. O ştiau toţi. M-am apropiat de bărbatul care avea cei mai mulţi oameni în jur şi am întrebat cât costă să mă împingă careva în faţa trenului. Primisem o bursă şi puteam pune la bătaie suma aia. Când i-am zis cât puteam să-i dau, a început să râdă. Cine şi-ar risca libertatea pe suma asta de doi bani? m-a întrebat, spunând că, dacă aveam de gând să-l mai deranjez cu treburi din astea, trebuia să-i dau de o sută de ori

mai mult. Am fugit de acolo cu coada între picioare, ruşinată. Cine eram? în ce hal ajunsesem? Cum puteam scăpa?

M-am concentrat asupra copiilor. Găteam cap-coadă reţetele şi-i ţineam aproape de mine, cât se putea. Atunci încă stăteau cu mine. Cei mai mari îi duceau mereu dorul tatălui. Când erau la el, vorbeam mai mult la telefon şi asta era o consolare, chiar dacă acuzaţiile încă nu se evaporaseră. Era vina mea. Din cauza mea s-a destrămat familia.

Cei mai mici voiau să stea cu mine, aşa că mi-au îngăduit să le fiu aproape. Să le îndeplinesc toate dorinţele aducea mult a fericire. Mă comportam frumos cu cei mici şi mai urât cu cei mari, care pretindeau răspunsuri pe bune la nedumeririle lor. Nu poticnelile mele, date la repezeală. Nu eram prezentă cu toată fiinţa mea, căci mă trăgea spre adâncuri ţara nimănui, de unde nu se întrezărea posibilitatea unei vieţi normale. O problemă mare era că nu îndrăzneam să jelesc. Refuzam să mă vadă lumea ca o ratată ce sunt. Fără lacrimi. E bine, îmi spuneam. încă nu-mi doream să am felul lui de a măsura distanţarea de ceilalţi. Era în fond adevărat, dar şi mai adevărat era că mă simţeam împietrită.

în timp ce mi se întâmplau aceste lucruri, una dintre cărţile pe care le-am scris a început să aibă succes. Eram năucă. Un fel de bucurie în tot răul pe care mă prefăceam că nu-l văd. Să publici cărţi nu e pentru suflete neliniştite. Sau cel puţin nu pentru suflete zbuciumate, care au nevoie de ajutor.

La câteva luni după, m-au internat de urgenţă la spital.

Am luat trenul de noapte pentru a mă întâlni cu Kristofer la editură. Trebuia să tăiem împreună

jumătate din programul zilelor următoare. O dădusem în bară. Trebuia să fiu în aceeaşi seară şi în Oslo, şi în Washington. Apoi mai erau nişte întâlniri cu scriitori sau vizite la biblioteci. Nimic din ce nu puteai amâna.

Erau însă unele evenimente pe care nu voiam nici în ruptul capului să le anulez. Trebuia să merg la Ierusalim cu doi scriitori şi doamna care planificase călătoria. Urma să citim într-o cafenea şi ulterior să ne ducem în Tel Aviv, acasă la Amos Oz. începusem să-l citesc pe Amos Oz cu în ţara lui Israel, Poveste despre dragoste şi întuneric.

Partea bună era că aveai la dispoziţie mult timp să explorezi oraşul la pas. Citisem despre Ierusalim întreaga mea viaţă de adult. Nu voiam să ratez nimic.
M-aş fi plimbat în oraşul sfânt, printre locurile sfinte. Dintr-un motiv sau altul, eram sigură că avea să-mi vină o idee despre o nouă piesă. Primisem o ofertă să scriu pentru teatru, dar nu mă putusem mobiliza. Râvneam la o piesă care să abordeze originile comune ale celor trei mari religii mondiale. Voiam să dezvolt o anumită poveste, nu spun care. Ştiam că ar fi ciudat să văd Ierusalimul vechi aşa de aproape de lanţurile comerciale cunoscute, care răsar peste tot pe glob într-un ritm alert, ca ciupercile după ploaie. Ştiam că ar fi un fel de coliziune de principii şi că era important să nu mă las afectată. Am început să recitesc Biblia. Şi am mai cumpărat un ghid turistic despre Ierusalim.

De fapt, nu ştiam atât de multe despre Ierusalim cum lăsam să se creadă. Aveam lacune la capitolul istorie, dar aş fi avut probabil timp să mă pregătesc.

M-aş fi trezit într-o dimineaţă, devreme, aş fi lipit fruntea de Zidul Plângerii şi aş fi cerut ajutor.

Am ajuns la gară în zorii zilei şi primul lucru de care-mi aduc aminte este că mă aflu într-un anticariat admirând trei icoane expuse în faţa mea, pe masă, înconjurate de cărţi. Le cumpăr pe toate cu bani pe care nu-i am de cheltuit. Sunt fericită. Arhanghelul Gavriil. Mihail. Sfântul Gheorghe cu balaurul. Am găsit apărarea la care tânjeam aşa de mult. Părăsesc anticariatul plină de încredere. E ceea ce oamenii numesc un punct de cotitură. începând din acest moment, viaţa mea se va schimba. Asta îmi zic icoanele. Următorul lucru pe care mi-l amintesc este că iau o broşă de la Kristofer. E o broşă pe care o are mereu cu el, cea pe care stă scris „1984", şi în acest moment special realizez că este anul meu. Eu sunt proprietara broşei. O iau şi apoi mă găsesc într-o sală de aşteptare cu aur atârnând din tavan. Când mă trezesc, o văd pe mama venind spre mine. Stau întinsă într-un pat şi ea vine spre mine aşa cum a venit de opt, unsprezece, treizeci de ori înainte; îmi mângâie părul, sunt la spital, ea mă vizitează şi totul e aşa cum ar trebui să fie. Doar că mă aflu în oraşul greşit.

Unde te internezi de obicei? E important să te duci undeva unde te cunosc oamenii. De parcă ai putea cunoaşte pe cineva cu adevărat când lucrezi în industria asta. Cei care mă cunosc sunt fostul meu şot şi mai cine? Nu cei din secţia de lângă lac, în orice caz. Ei dau un telefon şi mă expediază de urgenţă cu elicopterul, iar pe tot parcursul călătoriei trei persoane se holbează la mine. Se holbează constant în timp ce zac pe targă, legată fedeleş, şi se

întreabă ce naiba o să fac? Să deviez avionul? Să-l îndrept spre un munte? Fix asta aş fi făcut dacă nu aş fi fost aşa de laşă şi neinspirată.

în schimb, la fabrică am primit tratament de VIP. Era necesară o decizie fermă, luată la timp.

M-au adormit şi, când m-am trezit, nu mai ştiam cine sunt, unde sunt sau de ce am ajuns acolo. Atunci mi-au furat trei din cele nouă vieţi. înainte de asta, pierdusem încă cinci, aşa că nu-mi mai rămăsese decât una. Mi le luau pur şi simplu, de parcă nu valorau nimic.

Optsprezece şedinţe de tratamente. Nu-mi aduc aminte multe. Aproape nimic.
Nu le pasă de asta. Mă miră că mie îmi pasă, dar chiar aşa e. Discut problema cu medicul care e de gardă în acel moment, în cele zece minute pe care le am la dispoziţie. Nu e niciodată acelaşi medic. Nimeni nu vrea să rămână în secţia asta care duhneşte a îndoială şi frică. Doar unii îngrijitori au rămas, Zahid, Aalif, sora Maria, Christian, cu care joc şah, Lennart şi Mohamed, care pare uneori un zeu printre noi, muritorii. Se plimbă printre secţii şi e chemat unde situaţia devine violentă. Ca atunci când Thobias a vrut să mă lovească doar pentru că am trecut prin faţa uşii lui deschise în clipa în care el se gândea la fosta lui soţie.

Era vară şi soare, secţia se îneca în căldura ce pătrundea prin ferestrele de plastic şi tânărul căruia eu îi zic Trudy şi cu mine ne refugiaserăm în balconul cu gratii din capătul coridorului. îi împărtăşeam impresiile despre frumuseţea feriboturilor navigând deasupra strâmtorii şi apropierea enervantă de castelul Kronborg, unde locuise Hamlet.

îţi dai seama? Să fii aşa de aproape de castel şi să nu-l vizitezi niciodată? E o barbarie, o ofensă, lene, aproape un păcat de moarte.

Despre ce vorbeşti? a întrebat tânărul privind marea. Am înţeles în secunda aia că era primul om pe care l-am întâlnit care să nu ştie cine e Hamlet. Cum stătea aşa în spatele gratiilor care te împiedicau să te arunci de la balcon, mă întrebam dacă ar trebui să-i povestesc despre Hamlet, şi dacă da, despre ce să-i povestesc?

Hamlet a fost un prinţ tânăr căruia i-a murit tatăl. Fantoma acestuia i-a apărut la miezul nopţii avertizându-l că a fost ucis de propriul frate care ulterior s-a căsătorit cu regina, mama lui Hamlet. Intolerabil.

Trudy – ura să fie numit aşa – şi-a apropiat chipul de mine. Am făcut un pas în
spate şi l-am bombardat cu citate din Hamlet, căci prezenţa lui mă făcea, îţi spun cu toată sinceritatea, emotivă. Era un tinerel, cu tot ce poate avea un tinerel pe inimă.

The time is out ofjoint; O, cursed spiţe, That ever I was born to set it right. A fi sau a nu fi. Paloarea bolnavă a gândirii.
Trudy mi-a întors chipul către el. Am decis pe loc să-l uit pe Hamlet. Simţeam un fel de uşurare, o ameţeală cum mă aflam aşa, în lumina tăiată de barele gratiilor, şi atunci am întors spatele spre Oresund. Tânărul stătea cu chipul foarte aproape de al meu şi ne-am sărutat.

Poate m-am înmuiat de la sărutul lung, pentru că

după ce Thobias m-a văzut trecând pe lângă uşa deschisă a camerei lui, s-a gândit instant la soţia sa şi a început prin urmare să strige „curvă” către mine, m-am oprit din drum şi m-am îndreptat către el. Thobias s-a ridicat şi de nu ar fi fost tânărul din spatele meu, m-ar fi bătut până aş fi căcut pe podea şi ar fi continuat să mă lovească chiar şi atunci. Tânărul era kickboxer şi a avut curajul să se apropie de mutul Thobias, iar toată treaba s-a terminat cu Thobias aşezându-se înapoi pe pat, astfel încât conflictul s-a rezolvat înainte să izbucnească. îmi amintesc că m-am gândit că e prima oară când cineva îmi ia apărarea. în tinereţe, când mă trezeam în situaţii violente, bărbatul cu care eram la vremea aia mă ţintuia pe mine cât timp eram lovită, în loc să ne răzbunăm împreună şi să-l doborâm pe cel care mă umilise de faţă cu toţi. Apropo, tot Thobias se numea şi actorul scund şi agresiv care mă numise „curvă” la o petrecere. Asta după ce îl rugasem să nu mai fie atât de bădăran cu mine şi cu prietenii mei. Mi-am înfipt ţigara în obrazul lui, drept răspuns la atitudinea lui, şi atunci m-a lovit. Un croşeu de dreapta.

Poate trebuia să conştientizez o dată pentru totdeauna că nu-i bine să te tragi de mânecă cu cei pe care-i cheamă Thobias. Pe de altă parte, am lucrat cu un individ foarte simpatic care se numea Thobias. Caracterul este cel care determină felul în care-ţi porţi numele?

Thobias s-a proptit lângă mine în secţie şi a vrut să mă lovească de îndată ce m-a zărit, motiv pentru care l-au chemat pe Mohamed. Thobias avea un metru nouăzeci, era mut şi plin de furie, făcând până şi munca lui Mohamed grea. Nu-l puteau lega în cămaşa de forţă mereu. Erau reguli pentru tot.

Mohamed, care era
pe deasupra şi kickboxer, concurând la nivel
înalt, crease o stare de calm în secţie, de care
eram impresionată. Cu cei doi metri ai lui şi felul
special de a merge, nu părea omenesc, iar prima
oară când l-am văzut i-am spus:

Nu pari de pe planeta asta.

Mohamed era calmul în persoană şi stăteam
lângă el dacă era prin preajmă Thobias. Da,
stăteam lângă el cea mai mare parte din timp.

De obicei citea o carte în arabă şi, când auzea că are
loc o ceartă, termina de citit pasajul început înainte
să lase cartea jos, să se ridice şi să meargă într-
acolo, pentru ca prezenţa lui să readucă liniştea.
Parcă târându-se, dar mereu pregătit pentru ce avea
să se confrunte.

Vorbeam cu Mohamed vrute şi nevrute. Despre zilele
şi nopţile care se asemănau, despre faptul că în spital
nu existau anotimpuri, despre mâncare, despre
legumele fierte cu gust de apă chioară, despre
tristeţe şi compasiune, despre singurătate. L-am
întrebat dacă a fost şi el în fabrică. M-a privit
îndelung şi într-un final mi-a răspuns:

Ce vrei să spui?

Ai ieşit vreodată pe uşă şi ai făcut acei trei paşi la

stânga care te duc la tunel? Mohamed a stat puţin să

se gândească, lucru pe care l-am apreciat.

Vrei să spui aici, în spital?

Da, ai fost în camera unde mai întâi te adorm şi apoi încearcă să te trezească, ca pe un nou-născut, cu electricitate? I-ai împins cu căruciorul vreodată pe cei care dorm, prin secţie?

Da, a răspuns el. Acolo lucrez.

Mohamed a plecat şi m-am gândit, ca de atâtea ori înainte, că nu vrea nimeni să stea cu mine. Nici măcar viermii care mă bântuie noaptea. Sunt peste tot. De cât timp am murit? M-au îngropat şi de câtă vreme zac sub pământ? L-am speriat pe Mohamed? Mi s-a făcut ruşine. L-am presat. De ce-ar fi vrut unul ca el să stea de vorbă cu una ca mine? Avea cu siguranţă şi altele de făcut. De ce îmi pasă de Mohamed? Să-l ia naiba. De ce lucrează aici dacă e un kickboxer de nivel înalt? Mohamed e un nimeni pentru mine. Un nimeni fără habar despre cum e să-i ajuţi pe alţii în momente dificile. Deşi e îngrijitor şi asta îi e meseria.

Fix când bolboroseam la adresa lui, a revenit şi s-a aşezat lângă mine. Poate fusese până la baie.

Bucuria revederii a şters ruşinea într-o fracţiune de secundă. Nu mă alungase, îmi îndurase prostiile şi totul era ca înainte. Un fel de euforie mi-a străbătut corpul. M-am antrenat mulţi ani să nu-mi mai urmez impulsurile. Am învăţat să rămân nemişcată când vreun gând îşi lua avânt. Eram mai adunată acum. Nu mereu excesivă. Aici eram doar în vizită. Nu-i aşa?

Toate lucrurile pe care le-am spus şi pe care nu le-am făcut mă năpădeau când stăteam suferindă în întunericul meu. Eram burduşită de exagerări şi

minciuni. Minciunile mele. Nu mai puteam rămâne aici. Trebuia să mă ridic şi să plec. în camera mea, dacă nu altundeva. Cu siguranţă aveam să găsesc o soluţie. Eram dintr-odată plină de idei. Curent şi inviolabilitate. Pot să spun asta? Nu sună bine. Naiba să-i ia! Bântuirea asta seamănă cu un peisaj în miniatură. Eu eram uriaşul care venea pe jos, iar toţi ceilalţi erau piticii. Mai aveau doar câteva secunde de trăit. Trebuia doar să-i calc.

Nu, eu eram piticul de sub cerul pe care nu-l mai văzusem de atâta vreme. Sau doar prin gratiile balconului unde mai ceream uneori o ţigară dacă aveam companie sau, dacă eram singură, mă holbam la groapa mare de pământ. Pe balcon erau multe ţigări aproape neatinse, căci la urma urmei fumatul era interzis. Da, da. Dar ce importanţă are? Nu mai căuta mucuri de ţigară pe jos. Ajunge. Chiar ajunge.

Ca să nu tac din gură, am zis:

Mohamed e zeul care râde, dar nu poate iubi.

De unde ţi-a venit ideea asta?
I-am răspuns plină de încredere că mi-a zis asta un poet palestinian, după ce l-am întrebat. îl presasem să-mi răspundă la întrebări fix înainte să intre pe scenă şi să-şi citească poeziile.

De la un poet palestinian. înţeleg.

Este Mohamed zeul care râde, dar nu poate iubi?

Profetul, a spus Mohamed citind mai departe.

Mohamed este profet.

Da, aşa e, doar am spus-o şi eu, i-am zis.

De ce nu pot să gândesc înainte să vorbesc? De ce mai

vorbesc, de fapt?

Nu poţi iubi? l-am întrebat.

Ţi se pare că râd?

Poate râzi în interiorul tău.
Nu acum, în orice caz, a spus Mohamed, îndreptându-se spre recepţia care era cu un etaj mai jos. Doar la câţiva paşi.

Nu-mi pasă de Mohamed. Am lucruri mai importante de făcut decât să stau aici şi să-mi bat capul cu el. N-am de gând să spun nimic. Nimic n-am de gând să vorbesc. Am închis ochii, mi-am forţat gândurile să mă asculte, aşa cum învăţasem s-o fac în copilărie, şi am adormit instant. Am avut somnul acela nevinovat în care nu mă speria nimic. Totul era ca de obicei. Soţul meu dormea lângă mine. Era noapte. M-am ridicat şi m-am dus în camera copiilor, care dormeau. Dormeau întotdeauna atât de adânc. Le-am strâns puternic mâinile în mâinile mele. Am rămas mult timp aşa, privindu-i. Părul zburlit şi încâlcit al fetelor, obrajii lor. Chipul luminos al băiatului. Erau aşa de frumoşi. Neştiind ce avea să se întâmple când se vor trezi. Cum aveam noi să stăm cu toţii la masă şi să le spunem că ne-am decis să divorţăm. Ne-am îndepărtat unul de celălalt, aveai să le spui. Va fi bine – era singurul lucru pe care puteam să-l spun fără să ştiu cu adevărat cum va fi. Sau ce avea să se întâmple după ce ne ridicam de la masă. Sau după şase luni, sau după un an. Ce aveam să facem atunci? Să-mi spună cineva. Este extrem de important să aflu cât mai multe cu putinţă. Au trecut trei săptămâni de

când le-ai dat vestea. Vreau să spun un an şi jumătate.

Am coborât scările către locul unde dormea pisica. Siberiana noastră de pădure. Ea, care nu voia niciodată să stea în poala nimănui şi care te zgâria dacă încercai s-o iei în braţe. Aducea acasă de fiecare dată cele mai interesante capturi. Odată ne-a lăsat în faţa uşii un animal decapitat pe care nu l-am putut identifica. E un
dihor? Nu, nu e un dihor. Dihorii sunt mici, nu? Să fie un bursuc călcat de maşină? Nu puteai să-ţi dai seama, pentru că trupul era făcut harcea-parcea. Ţi-ai adus camera şi ai fotografiat prada. Te însufleţea priveliştea. Nu înţelegeam de ce te-ai apucat dintr-odată să fotografiezi. N-o făceai niciodată. Eu eram cea care fotografia de obicei. Făceam poze cu copiii şi le developam, după care le puneam în albume foto. Când am încetat să mai fac asta? Aveam poze cu copiii doar până la o anumită vârstă. M-a cuprins brusc neliniştea. Trebuie să mă reapuc de fotografiat. Trebuie să existe o continuitate. Ei trebuie să se vadă. Cât au crescut. Cum au crescut. Pe Anna, care stătea întotdeauna în copac cu cea mai bună prietenă a ei şi vorbea, aşa cum făcusem şi eu în parcul unde mă refugiam. Fugeai de ceva? De ce eşti mereu aşa de melodramatică? Nu te duceai acolo primăvara, să-ţi iei îngheţată, ca toţi ceilalţi?

Trebuie să-l trezesc!

Trebuie să-l fac să înţeleagă că doar el vrea asta. Nu eu, nici copii. Trebuie să-i explici, mi-am spus. Nu poţi să le prezinţi nişte fapte şi apoi să taci. De ce nu? mi-ai spus. Fac ce vreau.

Am intrat din nou în dormitor şi m-am întins lângă corpul tău. Dormeai dus. Nu ţi-ai dat seama că m-am

pus lângă tine. Ţi-am luat braţul şi l-am întins peste mine. Mi-a amintit de prima noastră iarnă, când ne-am dat pe derdeluşul din dune de nisip, pe plajă. Mirarea noastră privind acel peisaj necunoscut. Nu semăna cu nimic din ce experimentaserăm înainte. Soarele pe deasupra zăpezii şi apa. Orizontul, cu feribotul polonez ca un punct mic, în depărtare. Momentul când ai încercat să vezi dacă e posibil să te dai pe derdeluş de-acolo şi ai coborât dunele de nisip, până spre plajă, direct în apă.

Mohamed mă bate pe umăr. Deschid larg ochii, sunt trează. Ochii lui Mohamed. Cum le-aş putea descrie culoarea? Uneori maronii, ca sângele. Sau ca gândul. Negri- aurii. Mă întreb cum e să fii ca el? Să ştiu că voi face faţă tuturor lucrurilor pe care viaţa mi le va aşterne înainte.

Jos din pat, mi-a spus. Am rămas în continuare întinsă.

Acum. Vocea lui părea departe. Abia auzeam ce-mi zice.

Eu?
Da, tu.

Mă dau jos din pat. Mohamed îmi întinde o coardă. Nu ştiu cum a făcut rost de ea. El, la fel ca toţi ceilalţi, ştie că nu e voie cu coarde aici. O coardă este un instrument excelent pentru cineva care se uită la Last Exit Sweden toată ziua, ultima ieşire din Suedia înainte de a traversa neputincios podul spre Danemarca, ţara libertăţii. Da, ultima ieşire, de fapt. Mă bântuia Hamlet şi acum luase forma acestei coarde. Nu. Refuz. Cred că mă pot păcăli aşa de uşor?

Era vital să nu devii paranoic şi să vezi semne peste

tot, ci să gândeşti cât se poate de limpede.

Iau coarda şi brusc văd o sumedenie de posibilităţi. îmi oferă oare Mohamed o cale de scăpare?

Nu, nu şi iar nu.

îl pot păcăli?

Sari! Mohamed pare enervat, fireşte, şi are tot dreptul. Sigur îmi poate citi gândurile. Doamne, Dumnezeule. Săracul Mohamed!

Trebuie să te mişti. Sari!

Nimeni nu-mi spune mie ce să fac. N-am de gând să

sar.

Sar.

Nu ştiu de ce o fac. Suntem la capătul coridorului, lângă ieşire. Maria trece pe lângă noi. îmi zâmbeşte când îşi scoate cheile. Asta mă enervează. Nu-i zâmbesc. Sunt îngrozită, îngrozită de ce-aş face cu această coardă. Bătăile inimii. Unu, doi, trei. Nu aud nimic. Mohamed e cel care numără. Eu nu pot. Nu pot s-o fac. Mă opresc. Zece, spune Mohamed.

Nu mai am de gând să sar coarda, i-am spus, întinzându-i-o.

Atunci trebuie să te apuci de alergat, a zis Mohamed. Dintr-odată alergăm pe coridor. Nu avem voie, o ştiu, dar e un sentiment aparte să alerg cu Mohamed. Fuge la fel de încet ca mine. Cu un pas în urma mea, ca să mă impulsioneze, să mă împingă să nu renunţ. Am fugit pe lângă biroul asistentei, în care se aflau închise sub cheie medicamentele, pe lângă camera de zi, care era goală. De ce era goală? Unde erau toţi? Apoi am alergat pe lângă saloanele cu numere

pe uşi. Pe lângă cabinetele acum închise, până în camera doctorului de gardă, unde cineva stătea cu spatele la noi şi scria la calculator. De ce nu a tras perdeaua? De unde brusca nevoie de expunere? Am fugit până la zona de fumat şi ne-am întors. înainte şi înapoi. Am vrut să renunţ, să mă opresc după câteva ture. Mi se părea ridicol să alerg pe coridor. M-am oprit. Mohamed m-a bătut pe umăr. Am reînceput să alerg. Acum fugea lângă mine.

Dacă te opreşti, distrugi orice şansă de vindecare, mi-a zis. Când renunţi, îi refuzi corpului şansa la vindecare. Când vrei să renunţi pentru că crezi că nu mai ai energie, ai de fapt exact câtă îţi trebuie. Continuă! O să-ţi spun când să te opreşti.

Mă simţeam de parcă alergasem ore întregi. Am continuat să fugim înainte şi înapoi pe coridor până la gustarea de amiază. Camera de zi era burduşită cu oameni care doreau să mănânce prăjiturele şi să bea suc. Şi eu aveam chef de prăjituri şi suc. Când m-am oprit, Mohamed m-a bătut pe umăr. îşi înfăşurase coarda în jurul mâinii.

Zilele când alergam pe coridor deveneau din ce în ce mai luminoase. Limpezi. Fără umilinţă, aşa-mi închipuiam, cel puţin. Alergam pe lângă uşa deschisă a lui Thobias, care refuza să şi-o închidă. Sunt claustrofob, la dracu', striga el ca să-l audă toţi prin secţie. Asta pentru că eşti închis în propriul tău cap, am îndrăznit să-i răspund când alergam pe lângă el. Am înţeles acum de ce te-a părăsit soţia. Nu poţi vorbi. Nu-mi păsa că Mohamed încerca să mă facă să tac.

Dacă te mai comporţi aşa, nu o să mai alerg cu tine.

M-am oprit. A fost ideea ta oricum, i-am spus atunci luând-o din loc. Mohamed m-a ajuns din urmă.

Ţine-ţi gura! mi-a zis şi a început din nou să alerge.

îmi plăcea să-l tachinez pe Thobias când Mohamed era de faţă. De ce n-aş face- o? Fuck him. Mohamed, cel care i-a închis nepăsător uşa când s-a ridicat să iasă. Câteva săptămâni mai târziu aveam să mă căiesc de cuvintele urâte adresate lui Thobias, dar încă nu o ştiam, nu ştiam că am să-l întâlnesc la chioşcul din spital,
singur-singurel. Era prietenos, îşi cerea scuze şi vorbea frumos. Soţia lui era gravidă în luna a patra. Voiau să încerce să-şi repare relaţia, mi-a povestit în vreme ce punea dulciuri într-o pungă. L-am văzut umplând punga şi atunci eu, care venisem la chioşc cu aceeaşi treabă, mi-am scăpat dulciurile pe jos, pentru că eram îngrozită.

Ce bine, i-am spus şi am luat-o la fugă.

Când am ajuns din nou în secţie, tremuram de frică.

Cum stăteam în pat şi plângeam, repetam ceva ca o mantra: fii bună cu toată lumea! Nu există doar timpul de acum, ci şi timpul de după, şi atunci vei fi singură şi nimănui nu-i va păsa de ce se întâmplă cu tine.

Nu o ştiam pe vremea când alergam cu Mohamed şi mă simţeam invincibilă. Aşa cum se întâmplă deseori când eşti într-o stare pe care nu ai mai trăit-o şi eşti oarecum de neclintit. Euforic. Toate obstacolele păreau brusc să dispară. Nu mai aveam nevoie de nimeni. Chiar de nimeni. Eram liberă. Eram făuritoarea propriei fericiri. Credeam că pot să transform apa în foc. Sau să călesc oţelul. Avea să fie bine. Avea să fie bine în casa care zăcea

abandonată pe o stradă de lângă vechiul turn de apă, unde vântul bătea în voie. Ciorile şi corbii ţipau toată noaptea în parcul de lângă casă. Păsările alea nenorocite.

Şi de ce n-ar fi? O să fie bine. E deja mai bine. Ce sau cine m-ar putea opri? Nimeni nu o va putea face. Nimeni nu mă va putea trage în jos. Copiii şi cu mine o să fim bine. O să ne apropiem mai tare unii de alţii. O s-o ducem şi mai bine ca înainte. O credeam din tot sufletul. Suportam totul doar pentru că o voiam. Puteam transforma suferinţa într-o paradă a victoriei. Nu-mi mai aminteam ce urma să câştig, dar cum nu era nimeni care să-mi stăvilească gândurile, doar la asta-mi stătea capul. încrederea. Asta voi recăpăta. încrederea celorlalţi în mine, bucuria şi drumul către visurile şi fanteziile lor. Ar fi aşa de simplu. Am traversa plaja călare şi am modela soldăţei de plumb. Nu i-aş mai speria niciodată. Puteam trece de la depresie profundă la euforie într-o oră. Destul! Trebuie pur şi simplu să am şi să fiu de încredere. Am lua trenul până în oraşul meu natal şi le- aş arăta Humlegârden, biblioteca regală, teatrul. Am merge la spectacole pentru copii, am aplauda şi i-am vizita pe prietenii care încă mă plac.

Abia mi-am adâncit degetele de la picioare în umbră. Conturul meu părea desenat cu cerneală. Puteam să încetinesc curgerea timpului până la ziua când au trebuit să mă lase singură cu gândurile şi fanteziile mele. Opriseră de multă vreme terapia cu electroşocuri. Puteam să fug. Mohamed m-ar fi ajutat.

Ceea ce nu ştiam era că Mohamed avea să părăsească secţia în curând, însoţit de Thobias.

Thobias avea să fie mutat într-o altă secţie, iar personalul respira uşurat. Mohamed nu mai trebuia să ne păzească ziua întreagă. Am jelit depărtarea de el. De ce l-ar muta pe Thobias?

înainte să plece, Mohamed mi-a spus că se va ruga pentru mine. Apoi a dispărut în locul unde-l chema datoria. îi duceam dorul mai mult decât ar fi trebuit. De la el am aflat lucruri de care habar n-aveam. îmi povestea despre Coran şi simţeam că poate fi adevărat că locul ăsta e cel mai bun pentru mine. îmi explica despre darurile minunate ale rugăciunii şi când l-am întrebat dacă se roagă aici, la spital, mi-a răspuns că da. Unde? l-am întrebat. Nu te-am văzut niciodată rugându-te. De unde ştii că nu mă rog acum? mi-a zis. Vocea lui era o voce care te făcea să-l asculţi şi să-ţi doreşti să-i fii aproape.

Dar toate se termină la un moment dat.

într-o bună zi a plecat şi, când m-am luat la harţă cu un pacient, n-a mai venit Mohamed, ci o îngrijitoare cu seringă.

După cum ţi-am povestit, erau mai mulţi îngrijitori în secţie.

Britt, Charlotta, Varg, Elsa, Christian şi Sofia. Preferaţii mei erau Aalif şi Mohamed, evident, pe care poate nu-i voi mai vedea vreodată, dar persoana care m-a făcut să vorbesc despre ce simt a fost sora Maria. Cei mai mulţi îngrijitori erau OK, dar luau tot ce le spuneam de-a gata. Nimeni nu voia să se implice. Nimeni nu voia să pună o vorbă bună la

vizita medicală. Nimeni nu se întreba de ce m-au internat în secţia asta de o veşnicie, veşnicie, veşnicie, în afară de Maria, care-mi dădea senzaţia şi că vrea să fiu acolo, cu ei, şi că voia să fiu acasă la mine, în realitatea mea, urmându-mi soarta.
Ea era cea care mă însoţea când venea vremea să mă întâlnesc faţă în faţă cu medicul specialist. Mă târa pe coridorul unde trebuia să te grăbeşti să-l prinzi pe doctorul care se nimerea să fie de serviciu şi care-şi făcea drum în secţie cu toate documentele şi o postură bună. Camera spre care te invitau arăta că nimănui nu-i pasă. Doar o masă şi câteva scaune, neoane şubrede în tavan.

îmi dormeam somnul mut, refuzam să mănânc, muream de fiecare dată când îmi puneam capul pe pernă. Nu ştiam dacă nu mă voi trezi din cauza tratamentului sau din cauza refuzului meu de a o face. O durere tăcută de care nu mă puteam rupe.

Să mori, îmi suna ca un ecou în cap. Să dormi, să dormi, poate să visezi.

Dacă moartea nu e sfârşitul? Ce-o să fac atunci?

într-o zi ca toate celelalte, Maria a deschis brusc uşa salonului meu şi mi-a spus că e timpul. îmi spusese de mai multe ori că, dacă nu mă ridic, va chema întăriri. I-am cerut scuze şi m-am ridicat din pat. Nu o mai făcusem de multă vreme. Mi- am numărat paşii pe coridor pentru a mă calma şi pentru a mă pregăti pentru întâlnirea care urma să aibă loc imediat. La pasul cincizeci şi patru am ajuns în faţa uşii care s-a deschis la fel de repede cum s-a închis în urma mea.

Blegul ăla pe post de doctor mi-a spus prefăcându-se că se uită în jurnalul medical:

Ar trebui să fii totuşi fericită că ţi-ai revenit. Au fost multe intervenţii la intervale scurte, dar per ansamblu putem spune că tratamentul a dat roade.

I-am spus că sunt scriitoare şi că trebuie să-mi recuperez amintirile.

Acela a fost singurul moment în care s-a uitat la mine, şi a spus că amintirile vor reveni. O fac întotdeauna. Mai devreme sau mai târziu. Poate nu chiar absolut toate, dar e greu, dacă nu imposibil, să găseşti un tratament fără efecte secundare. înţelegi asta, nu? Poţi oricând să inventezi. Nu asta fac scriitorii? Când a rostit aceste cuvinte, am văzut negru în faţa ochilor şi n-am ştiut cum să mă mai controlez. Am încercat să mă temperez, dar tot am ajuns să mă arunc spre el, să-l strâng de gât şi să mă bucur de frica autentică din ochii lui.

M-au pedepsit, evident. N-aveau să mă mai lase singură, ăsta era semnul că eşti un pacient care are nevoie de pază constantă. Sau, cum îi ziceam eu prescurtat,
PC.

Era de nesuportat. E destul să fii tu singur cu fiinţa ta nesuferită. Mult mai rău e să trăieşti când ai un îngrijitor lângă tine, în aceeaşi încăpere. Nu puteam să citesc. Să scriu. Să gândesc. Era o idioţenie. Făceau cu schimbul. Şi pentru ei era o situaţie stresantă să stea de pază.

Noaptea, personalul intra în salon pe furiş, cu o lanternă, să vadă dacă respir. Veneau la fiecare cinci minute ca să mă verifice. Uşa avea un geam rotund prin care puteau să privească înăuntru.

Lanterna care mă lumina noaptea făcea să-mi fie imposibil să dorm. Lumina îmi intra mai întâi în ochi,

apoi era îndreptată spre restul camerei, ca un far în mijlocul mării, în întuneric.

Sedative şi încă o serie de tratamente, pază constantă timp de mai multe săptămâni, luni. Următoarea dată când l-am întâlnit pe doctorul pe care-l atacasem, nu mi-l mai aminteam.

Sora Maria m-a sfătuit să-mi adun amintirile, cu cât mai curând, cu atât mai bine. Nu era mulţumită de rezultatul tratamentului. Că ieşeam doar pe coridor şi că tremuram la orice atingere. M-a întrebat dacă-mi aduc aminte de copiii mei şi i-am zis sigur că da.

Cum se numesc? m-a întrebat.

Am încercat să răspund, dar când să zic „Anna", m-a luat o durere în spatele ochilor, aşa cum se întâmplă înainte ca lacrimile să curgă şiroaie, şi odată ce am început să plâng, nu mă mai puteam opri.

Gândeşte-te la copiii tăi, mi-a zis Maria, care a luat lacrimile mele ca pe un semn. Gândeşte-te ce fac cât timp tu eşti aici.

Oare ce fac acum?

Am plâns şi mai tare la auzul acestor vorbe şi m-am prăbuşit în braţele ei. M-a îmbrăţişat cât timp am plâns, iar după o vreme mi-a zis:

Oare n-ar fi mai bine să te gândeşti la ei când erau mici? A fost o perioadă frumoasă, nu-i aşa?
Poate era o laşitate din partea mea să dau înapoi. îi vedeam în faţa ochilor, ca într-o fotografie, pe Anna, pe Olivia şi pe Josef, pe soţul meu şi pe mine. Eram plecaţi într-o vacanţă mult aşteptată. Soţul meu lucrase la o carte zi şi noapte până a terminat-o de

scris şi simţeam un sentiment incredibil de uşurare să revenim la normalitate din nou. Să nu mai fie nevoie să fug ca nebuna prin apartamentul din oraşul în care locuiam atunci. Să nu mai fie nevoie să prind copiii, să-i fac să stea la masă mai mult de câteva minute, să-i hrănesc, să-i culc. Chiar credeam că totul va reveni la normal. Nu ştiam atunci ceea ce aveam să aflu mai târziu. Că atunci fusese doar începutul şi că sfârşitul avea să fie mult mai rău decât mi-aş fi putut imagina vreodată.

Ai luat biletele de vacanţă fără să stai pe gânduri, ţi-ai dorit dintotdeauna să mergi în Maldive. A fost o călătorie memorabilă, cu cei trei copii ai noştri şi un pasager morocănos, care încerca să-i facă să tacă, când nouă nu ne ieşea. Aveau trei, cinci şi şase ani, nu puteai să le ceri să nu scoată un sunet. Eu, cu impulsurile mele violente, am urlat la bărbatul gras, cu ochi de porc, care se plângea cel mai tare de copii.

Nu e mirare că nu ştii nimic despre copii, pentru că nicio femeie nu ar vrea să stea lângă tine. Tu, care nu erai aşa de obişnuit cu ieşirile publice, ai încercat să mă calmezi, dar fără succes. Cu toate acestea, nu a fost aşa grav. Copiilor le plăcea să călătorească, doar că mai strigau unii la alţii din când în când. Şi bărbatul gras a sărit la noi, de parc-ar fi aşteptat de mult şansa să-şi facă auzită vocea.

Care-i problema? Bărbaţii mai bătrâni nu aud aşa de

bine, l-am întrerupt.

Ajunşi la hotel, erau doar palmieri şi verdeaţă, cu

umbre şi dealuri nesfârşite. Atunci te-ai uitat la

peisaj şi ai zis:

Ce naiba e asta?

Se pare că era Mauritius, nu destinaţia ta de vis, insulele Maldive, şi toată vacanţa am stat la umbră şi am zis:

O, ce frumos e aici în Mauritius. Mauritius. Mauritius. Credeam că e corect. Ce- am fi făcut în Maldive? Mai ales că eu nu toleram soarele.

A fost oricum o excursie de vis şi nici nu îndrăznesc să mă gândesc cât a costat.
Ce-i drept, cărţile soţului meu începuseră să se vândă ca pâinea caldă şi astfel noi, care nu ne-am scăldat niciodată în bani, care mergeam la amanet după ce lăsam copiii la grădiniţă, ne-am trezit dintr-odată bogaţi. Nu chiar putred de bogaţi, dar fără să resimţim vreun stres şi fără să mai primim vizitele unor bărbaţi care apăreau la apartament cu o sumedenie de întrebări.

N-aţi plătit-o, spuneau, fluturându-ne o factură, nici asta, nici asta. La acestea termenul de plată a fost depăşit de mult. Aveţi acţiuni? Piese de artă? Mobilă? Poate nişte bunuri nedeclarate?

Cum le zice acestor bărbaţi? Recuperatori?

învăţasem de la mama să fiu extrem de blândă şi prietenoasă cu astfel de bărbaţi. Locuiam într-un apartament de cinci camere în Malmö, pe care l-am schimbat pe cel mai frumos apartament, unul în care a locuit mama înainte să ni-l lase nouă, doi părinţi nestatornici.

Ai venit în Suedia cu un bagaj plin de cărţi, o colecţie de trei ori mai mare decât a mea.

în minunăţia asta de apartament ne-am amestecat cărţile, punându-le în bibliotecă, pentru prima oară.

Nu ne-am gândit că mamei îi va fi dor de apartamentul ei de două camere de pe strada Regeringsgatan, vizavi de Nalen. Noi eram viitorul.

Vreau o grămadă de copii, ai spus. Şi eu îmi doream mulţi copii. O familie adevărată.

Bine aţi venit, le-am zis recuperatorilor, înţeleg, i-am

spus bărbatului.

Ce bine! Mulţumesc!

Nu ne pricepem la treburile astea. Suntem scriitori. Plătim tot acum. Vreau să zic mâine. Când putem.

Mulţumim de vizită şi de deranj!
La revedere. Mulţumim. Mulţumim.

Am închis uşa în urma lor şi am izbucnit amândoi în râs. Masa urâtă a mamei pe care-am dus-o la parter. Pot s-o ia, ai spus. Şi poate şi dulapul.

Nu, nu dulapul, a fost dintotdeauna în viaţa mea, şi mult înainte. Dulapul acela avea câţiva ani mai târziu să stea în biroul tău, înnegrit de la fumul de ţigară, ca de altfel şi masa, care fusese a mamei.

De ce ţi-ai decorat biroul cu mobila maică-mii?

Copiii noştri aveau să considere excursia în Mauritius drept cea mai frumoasă excursie a noastră. Ţestoase şi anghile în jurul picioarelor, când intrai în apă. Grădina zoologică interminabilă şi atmosfera plăcută. Serile violet şi nopţile întunecate.

Aşa ar fi trebuit să fie mereu.

Să-mi fi zburat gândul prima oară la această amintire pentru că era inofensivă? Nu ştiu. I-am spus Măriei că aş prefera să plec acasă cât mai repede, iar ea mi-a răspuns că nu are sens să gândesc aşa. O să stai aici mult şi bine şi-ţi vor da drumul acasă când te vei vindeca. Dacă protestam şi urlam şi atacam vreun pacient inocent care nu-mi făcuse niciun rău, mai primeam o injecţie şi ultimul lucru pe care-l vedeam înainte să adorm era chipul Măriei aplecat deasupra mea. îmi şoptea ceva. Te rog să nu-ţi aminteşti mai multe decât poţi duce.

Am luat o pauză de la amintiri. Şi oricum, nici nu mai ştiam ce-mi aminteam şi ce uitasem. Nu aici. Trebuie să ies în lumea reală pentru a-mi putea aminti. Câteva luni mai târziu, mă aflam în aula de la şcoala copiilor mei, ascultând o prezentare despre importanţa cititului în dezvoltarea imaginaţiei copiilor şi starea lor de bine viitoare. Când s-a terminat prelegerea şi noi, părinţii, urma să mergem fiecare în clasa copilului nostru pentru o şedinţă cu părinţii, am uitat dintr-odată unde mă aflu. Aveam trei copii la şcoală şi, când să mă decid în clasa cărui copil să mă duc prima oară, mi-am dat seama că nu ştiu în ce clasă sunt copiii mei şi nici cine le sunt profesorii. Am rămas pe loc în timp ce aula se golea şi după ce a plecat toată lumea, m-am dus la doamna director şi am întrebat-o care e clasa fiului meu. Mi-a arătat-o, fără să lase să se întrevadă că i se părea ceva complet ciudat.

A trecut mult timp de la acel eveniment şi încă mai bat coridoarele în lung şi-n
lat prin spital, fără să-mi amintesc ceva din ce s-a întâmplat în vara respectivă. Ba da, îmi amintesc

ambulanţa. Eşti sigură? Nu. Nu chiar. Oare ce-am spus atunci? Da, îmi amintesc. Sunetul motorului, bărbaţii, salteaua. Eram legată fedeleş şi răsuna un ecou. Nu-mi amintesc prea bine nici anii de la ţară. îmi amintesc de copii şi că tu erai în birou, îmi amintesc că scriam şi de puţinele vizite pe care le-am avut.

îmi amintesc cum ai plătit pentru casă, ca un gangster.

*

îmi amintesc de personalul din secţie pentru că l-am văzut deseori cu alte ocazii. Trebuia să se termine odată. Asta trebuie să fie ultima oară. Altfel o să mă tot trateze cu electroşocuri până voi deveni ca femeia de piatră de pe coridor.
Femeia lângă care stătusem în prima mea vizită într-o astfel de secţie, când eram mai tânără şi nu prea pricepeam nimic din ce se petrecea cu mine. Femeia aia mă speria în orice moment al zilei. Pe ea mi-aş fi dorit s-o uit, dar era blocată în conştiinţa mea, ca un coşmar care nu se termină nicicând.

Era o pacientă. O femeie mai în vârstă care stătea nemişcată într-un scaun ziua întreagă. Culoarea tenului ei. Pielea cenuşie, cum stătea acolo ca un munte viu, respirând. Ochii ei nu erau vii. Nu se mişcau. Peste ei se aşeza o membrană albă, tulbure, subţire şi toţi cei care îi priveau înţelegeau că este un mort viu.

Au încercat s-o trezească cu electroşocuri. După cum ţi-am zis, eram tânără atunci şi mintea mea se lăsa uşor înfricoşată şi o lua la galop la cel mai mărunt lucru. Am încercat să nu privesc cum o rostogolesc

de pe targă, după terapia cu electroşocuri. Nu-mi puteam imagina prin ce oroare trecuse. Să-ţi bage curent în cap! Au trecut pe lângă salonul unde stăteam şi ne pierdeam vremea, sau unde ne complăceam în suferinţele noastre, şi atunci am simţit cu tot corpul că nu e corect s-o vedem aşa, complet neajutorată. Noi, cei care am fost martorii transferului ei după vizita la fabrică, ştiam ceva despre ea, ceva ce nici ea nu conştientiza. Era mare ca o balenă şi abia încăpea pe targa îngustă, aşa că o cărau întotdeauna patru îngrijitori pe coridorul lung până la salonul ei, unde, unindu-şi puterile, o rostogoleau pe pat.

Corpul ei sub pătura galbenă, de spital. Simţeam o disperare că o cărau aşa. Că zăcea în văzul tuturor. Fără să ştie ce se petrece cu ea, într-un somn profund. Nu
era corect. Ştiam asta.

Faptul că mulţi ani mai târziu aveam să fiu eu însămi cărată în acelaşi mod, în somnul cel mai adânc, expusă tuturor, nu părea, în mintea mea, la fel de periculos. Nu ştiu de ce. încercasem să-mi imaginez cum zăceam în văzul tuturor pe o targă, dar acum eram atât de mulţi care urmam aceeaşi cale dinspre fabrică, încât nu mai era ceva ieşit din comun, ci un lucru cu care se obişnuiseră toţi.

Doctorii care-ţi zic că tratamentul dă roade, dar că nu ştiu exact de ce. Vor să inducă o relaxare imediată pacientului. Una care aduce cu euforia şi care poate fi interpretată că pacientul şi-a revenit din boală.

Dacă terapia cu electroşocuri e atât de benefică, de ce a fost interzisă în anumite ţări? în anumite state din SUA, în Olanda şi Germania electroşocurile se

folosesc rareori, în Italia sunt interzise.

Acolo o să mă mut, poate acolo o să fiu în sfârşit în siguranţă.

Doar în ţările nordice şi anglo-saxone tratamentul ăsta este preţuit.

Modurile acestea diferite de a judeca oamenii. Valoarea lor. Sufletele lor. Amintirile lor.

Terapia cu electroşocuri a început să fie folosită în 1938 de un psihiatru italian căruia îi venise ideea de la un abator. Observase că porcii anxioşi se linişteau când li se administra curent electric. Ştiu, am aplicat acest tratament celor mai neputincioşi oameni. Oamenilor care nu puteau vorbi în apărarea lor.

Cercetătorii care se opun terapiei cu electroşocuri sunt de părere că euforia care apare iniţial este un simptom al unei leziuni pe creier. Această opinie este contestată de alţi cercetători. E un câmp de bătălie, din care doar curentul electric poate ieşi câştigător. Cel puţin în partea de lume unde mă aflu eu.

Se distrug oare celulele creierului, aşa cum afirmă mulţi, sau se înmulţesc mai rapid, aşa cum spun alţii? Celulele creierului maniacal se înmulţesc cu viteză fulgerătoare şi sunt în mod deosebit sensibile la curent. O ştiu asta, nenorociţii. Neurologii zic şi una, şi alta, şi nimeni nu ştie de fapt cum sunt afectaţi oamenii de aceste proceduri. Cei mai critici descriu terapia cu electroşocuri ca pe un dezastru neurologic.
Acolo se duce lupta.

Cu toţii sunt însă de acord că amintirile sunt puternic influenţate de tratament. Cu toţii.

Nu o ştiam atunci. Informaţia pe care am primit-o e

cea despre care ţi-am scris. Că tratamentul este blând. Că poate fi asemănat cu repornirea unui calculator. Trebuie să fii incredibil de puternic să ţii piept doctorilor şi această tărie nu se mai regăsea des printre cei aflaţi în secţie. în plus, nu au nevoie de vreun consimţământ care să ateste dacă pacientul e internat din proprie iniţiativă sau constrâns, cum am fost eu. Pot să-ţi aplice electroşocuri când vor. O masă pregătită care te aşteaptă lunea, miercurea şi vinerea.

Suedia este ţara care efectuează cele mai multe tratamente cu electroşocuri pe cap de locuitor din întreaga lume.

Voi spune răspicat ceva important: Să nu vă fie frică! Mi s-au întâmplat fix lucrurile de care mi-a fost cu adevărat frică. De aia vă spun: Nu vă fie frică! Deseori m-am gândit ce reprezintă libertatea şi am ajuns la concluzia că libertatea presupune responsabilitate, respect faţă de propria persoană şi o inimă calmă şi caldă.

Aş fi putut să renunţ atunci, dar am mers mai departe, şi eu, şi noi, atât cât ne-am dorit. Tu poţi oricând lăsa în urmă această poveste şi tocmai asta face ca acordul nostru să fie atât de ciudat. Doar asta mai am de zis: Aveţi mare grijă de visele voastre! Unii spun că nu e nimic mai plictisitor decât să-i auzi pe alţii povestindu-şi visele, şi atunci îmi zic: Cum pot oamenii să fie atât de diferiţi? Nimic nu e mai interesant pentru mine decât atunci când cineva, de preferinţă cineva apropiat, îmi povesteşte un vis. Să ai acces la fanteziile lor cele mai pure, unde nimic nu aduce cu realitatea în care trăim, dar care poate

totuşi arunca o lumină asupra locului în care el sau ea se află acum.

Uneori, visele pot influenţa alegerile din viaţa cuiva, fără să fim conştienţi de asta. Am avut acest vis cu o seară înainte să mă hotărăsc să fiu scriitoare. Eram disperată. Speranţele mele de a fi actriţă se duseseră pe apa sâmbetei. Nu aveam să mai joc niciodată teatru. Mi-am promis şi astfel de promisiuni le respecţi întotdeauna. Nu intrasem, iarăşi, la atât de căutata facultate de actorie.
Mi s-a spus că nu mă pricep să colaborez cu ceilalţi şi m-am aruncat în trenul de noapte până spre oraşul frumos, dar răcoros, în care trăiam. Când nu reuşisem mai exact să colaborez cu ceilalţi? Să fi fost în timpul examenului final?

Am căutat momentul printre amintiri şi l-am găsit.

S-a întâmplat când am citit manuscrisul pe care urma să-l jucăm mai târziu, iar eu eram de părere că ne pierdem vremea cu cititul.

Trebuie să urcăm pe scenă, am spus. Altfel o să tot stăm aici, cu foile în mâini, chiar şi când va veni clipa să jucăm pe scenă, în faţa juriului.

Ne putem opri din şoptit? am spus când un membru al juriului a intrat pe uşă să vadă cum ne descurcăm.

Ăsta să fi fost motivul?

Cu siguranţă fusese medicul polonez, vreau să zic profesorul, marele pedagog cu care am împărţit liftul până la etajul şase. M-a privit în ochi şi mi-a zis:

Ţi-e frică de ce cred eu.

Seara, când sosise vremea să mă duc la culcare, m-am despărţit de iubitul cu care locuiam la acea dată şi care fusese aşa de drăguţ să mă ia de la gară, căci mă cunoştea şi ştia cât de devastată sunt. L-am rugat să părăsească apartamentul. Apoi am adormit şi am avut visul ăsta.

Era vară şi locuiam pe două insule unite din arhipelagul din apropiere. Era o viaţă minunată, unde nu mă îndoiam de nimic, nici despre ce aveam să fac în continuare, nici dacă ceea ce făcusem până atunci era suficient. Luasem un mic feribot care făcea legătura între insule şi, cum călătoria nu a durat mai mult de câteva minute, mă simţeam la fel de fără griji şi pe o insulă, şi pe alta. Vorbeam cu ceilalţi pasageri fără frică, iar vacanţa de vară mi se părea nesfârşită. Dar, aşa cum se întâmplă mereu, dacă ţi-e prea mult timp bine, pacea se transformă în groază. Dintr-odată, tatăl meu mort mi-a reapărut în faţa ochilor, doar cu câţiva ani mai mare decât mine. Mă holbam la burta lui mare şi-i priveam ochii verzi; cu un gest mi-a arătat că el e şeful insulei. Şi-a trecut braţul peste mulţimea de oameni apărută din senin în spatele lui şi am ştiut atunci că viaţa mea s-a sfârşit. Dispreţul lui. Era în sfârşit omul puternic la care visase dintotdeauna. Era stăpânul insulei. Am aruncat o privire rapidă spre debarcader, dar nu mai era niciun feribot şi nu ştiu care era motivul pentru care mi se dăduse voie să stau de una singură acolo. Poate fiindcă tot nu eram în stare să mă duc nicăieri. Priveam apa. După o vreme, a apărut din adâncuri un fel de monstru marin.

O locomotivă neagră părea să fie capul bestiei, iar vagoanele din spate, coada. Uneori i se vedea capul strălucind la lumina soarelui, alteori se scufunda înapoi în adâncuri. Ştiam că singura modalitate de a

evada de pe insula unde era stăpân tata era să ajung în acel tren. Trenul care mă înfiora până în măduva spinării. Dar în loc să mă arunc în apă, să înot spre vagoanele negre şi astfel să plec de pe insulă, îmi doream să pictez un tablou, ca să nu uit niciodată acea privelişte cu locomotiva ridicându-se din apă şi monstrul marin făcându-şi apariţia. Aşa se face că am decis să rămân pe insula unde tata avea să mă tortureze pentru eternitate. Când m-am trezit din somnul de amiază, sosise deja poşta şi în scrisoarea care zăcea pe covorul din faţa intrării era scris că fusesem admisă la cursul de scriere creativă, la care uitasem că am aplicat.

Măcar intrasem la nenorocita aia de şcoală.

Trebuie spus ceva: Mă simţeam foarte bine. Credeam în destin şi, în ciuda tuturor lucrurilor, am fost uşurată că mă puteam dedica unei activităţi care chiar mă interesa. Ăsta a fost începutul. După un an şi jumătate pe insulă îmi terminasem deja de scris prima carte. Era de parcă aş fi scris-o în somn şi mă speria gândul ăsta, pentru că nu mi se părea că ştiu ce fac când scriu.
Sentimentul acela nu m-a părăsit, dar poate că m-am obişnuit cu el încet-încet.

Ştiu că îmi este imposibil să mă împotrivesc când şinele îmi zice să acţionez. Timp de mai mulţi ani am fost atât de îndrăgostită de un bărbat de pe celălalt mal al Adanticului, încât n-am mai ştiut cum aş putea să trăiesc după ce m-a chemat la el, iar apoi mi-a dat papucii de parcă nu aş fi însemnat nimic. într-una dintre scrisori mi-a spus că a ajuns la concluzia că doreşte să aibă o relaţie cu mine, iar citirea scrisorii m-a făcut să jubilez de o fericire ce

nu putea fi înfrânată, aşa că atunci când, câteva săptămâni mai târziu, mi-a scris: „Să fiu cu tine este a bet no one could recommend”, m-am trezit aruncată într-o prăpastie unde am rămas extrem de mulţi ani şi unde poate încă mai sunt. El a fost cel care a dat pentru prima oară un nume slăbiciunii care avea să-mi fie poreclă câţiva ani mai târziu, în fabrică. Eram ca o vagaboandă, o fiinţă fără patrie, şi în toate fanteziile mele voiam să-i demonstrez că greşeşte. Că de fapt eram cu totul normală, echilibrată, dar nu-mi ieşea niciodată. în schimb, îi scriam scrisori confuze şi revelatoare, care nu făceau decât să-mi înrăutăţească situaţia. S-a căsătorit şi avea copii, aveam şi eu, la rândul meu, şi îmi promisesem cu vârf şi îndesat că nu o să-i mai scriu niciodată, dar tot am făcut-o. Ne-am trimis la schimb fotografii de-ale copiilor noştri şi i-am trimis şi prima traducere a cărţii mele în engleză, dar nu mi-a scris niciun cuvânt drept răspuns. Când soţul meu m-a părăsit, m-am gândit că lui trebuia să i-o fi arătat, mai degrabă. Că trebuia să-i fi arătat că sunt trup şi suflet alături de el şi de copiii de care eram aşa de legată, încât simţeam şi cea mai mică schimbare a feţelor şi trupurilor lor, în ciuda repetatelor trădări produse de fiecare dată când îi părăseam. Cum am putut să aleg fabrica şi nu pe cei pe care-i iubeam? Ce căutam pe acele coridoare, când tot ce-mi doream se găsea deja într-un cămin, în familia pe care o aveam pentru prima oară în viaţă? De ce fugeam de cei pe care-i iubeam? Cine ştie cum ni se intersectează drumurile? Cum te opreşti şi laşi totul să se scurgă peste tine, spre locul unde vrei să fii? Dependenţa şi libertatea nu se anulează reciproc. Nu poţi să primeşti doar iubire.

Când merg, îmi simt coapsele sub rochie. Cred că s-ar putea să ies de-aici.

E o zi cu totul obişnuită. Aalif ajută o bătrânică să se ridice. îi spune My Lady.

Locul unde îmi imaginam că sunt are patinatori pe lac, cafea într-un termos, portocale. Spărgătoarele de gheaţă pe care le zărisem în Stockholm apăruseră acum în Lulea. Cum rezişti? Jelind. Şi luând-o de la capăt. Număram paşii. Zăpada zăcea aşternută de luni întregi. Mi-ai aruncat cadoul de dimineaţă de parcă eram un câine. Să fi fost ăsta primul semn? Ziua de azi are gust de fier. Ştiam că suntem singuri. Copiii au intrat rând pe rând. Nu li se va întâmpla nimic rău. Mâinile lor ridicate spre cer. Culegeam stele. Spălam vase. Mâneam unii de la alţii. Visele noastre îşi plângeau începuturile. Am început să uităm, ca să le facem loc. Ne era frică de moarte? Da, dar mai mult ne era frică de viaţă.

Am obosit. Am obosit de tot şi toate. Nu mă pot uita pe fereastră de atâţia ţânţari.

Unde e cheia dulapului cu arme? îmi pierd viaţa visând. Zahid îmi dă medicamentele. Aparent, terapia cu electroşocuri nu e de ajuns. Medicamentele mele obişnuite, de rahat, care îmi provocau erupţii pe tot corpul şi-mi storceau viaţa din trup, îmi făceau mai mult rău decât bine. Hipertiroidie şi ulterior abcese. La câtva timp după, am mers la festivalul de literatură din Lofoten cu un abces pe una dintre fese ce nu-mi dădea nicicum voie să mă aşez. Insula Lofoten e un loc incredibil. Cu apa ei limpede ca cristalul. Cu nopţile luminate şi munţii înalţi. Pe cât de frumoasă, pe atât de periculoasă. în Västerbotten, unde se născuse şi crescuse tata, boala mea era cunoscută drept boala soarelui.

Ar fi trebuit să rămâi acolo, tată. Ştii că am dreptate.

Perdeaua flutură. Deşi nicio fereastră nu e deschisă. Sigur nu e deschisă nicio fereastră.

Eşti aici? Vedeam deseori chipul tatei în vreun trecător, în mulţime, în tren. Uneori era pretutindeni. Am fost prea dură cu tine, tată? Nu ştiu, Linda. Ai fost? Ţi-a fost frică de mine cât am trăit? Ce crezi? îţi aminteşti când eram singuri în apartament şi eu m-am pus să dorm la cinci după-amiaza ca să scap de tine? Atunci m-ai întrebat exact acelaşi lucru: Ţi-e frică de mine? Nu. Sunt doar obosită, tată.

Zahid traversează rapid coridorul şi sunetul papucilor lui de plastic albastru- deschis răsună în depărtare. Se uită la mine şi mă întreabă cum sunt. în loc să-i răspund, îl întreb la rândul meu cum o duce, iar el râde şi îmi spune că e emoţionat pentru că va merge în Afganistan, la nunta fratelui lui. îl întreb dacă nu ar vrea mai degrabă să rămână acasă şi îmi răspunde da, dar ştii şi tu cum e. Mă simt dintr-odată ca o copiliţă care nu mai are puterea să-şi facă temele, nu mai are puterea să-şi modeleze viitorul şi îi spun scuze. Zahid râde şi zice:

Cred că-s mulţi cărora trebuie să le ceri scuze, dar eu nu sunt unul dintre ei.

După ce-mi spune ne vedem mâine, aşteaptă să înghit medicamentele şi împinge căruciorul mai departe. Mă îngrijorez de pe acum de cât de tare mă va durea când îmi vor pune branula.

Odată, m-am trezit după electroşocuri cu o pupilă mărită şi cu una mică cât un punct. Asta a stârnit nelinişte în fabrică. Era o deviere de la ce se aşteptau şi voiau să-mi radiografieze creierul. M-am uitat în oglindă, iar sora Maria era lângă mine când

mi-a zis cu tristeţe că există riscul să arăt aşa pentru totdeauna. Ce treabă aveam eu cu asta? Ce-mi păsa mie de pupile? Puteam la fel de bine să am o pupilă care lăsa loc numai luminii şi o alta care nu filtra nimic. Pupile bipolare. Ar fi fost aceeaşi treabă. Aşa măcar s-ar vedea în ochii mei ce fel de om sunt.
în orice caz, bietul Zahid trebuia să-mi pună branula şi, cum se stresa mai mult decât de obicei, m-a înţepat greşit, aşa că sângele a ţâşnit şi ne-a stropit. Şi-a cerut scuze şi i-am spus că nu face nimic. Era foarte stresat în timp ce ne ştergea pe amândoi de sânge şi, cu o faţă palidă, mi-a spus că trebuie să mai încerce. Nu se permiteau greşeli în fabrică. Erau aşa de puţine asistente şi îngrijitori care lucrau în secţie, aşa că în loc să încerce să mă înţepe pentru a doua oară cu acul acela lung, ar fi trebuit să distribuie deja medicamentele celor din saloane, cu numere care să corespundă numerelor de pe uşi. De aceea m-a înţepat de parcă era vorba de viaţă şi de moarte şi, spre uşurarea lui, i-a ieşit perfect. Apoi am fost transportată cu câteva etaje mai jos, unde am întâlnit un doctor cu o barbă nepermis de lungă care m-a aşezat pe o targă.

Sper că nu eşti claustrofobă, mi-a zis el, uitându-se la pupilele mele şi dând din cap de parcă-ar fi vrut să demonstreze cât de rău au dat-o-n bară. Câteva clipe mai târziu, mă împingeau spre un tub lung, unde aveau să-mi radiografieze creierul. Când am revenit în secţie, le-am cerut filmul, dar acesta fusese preluat de doctorii care-mi administrau electroşocuri, iar întâmplarea a fost dată uitării la fel de repede cum a început. Câteva zile mai târziu, pupilele mi-au revenit la normal şi am putut relua tratamentul.

Eram din nou în sala de aşteptare cu Aalif şi l-am întrebat dacă se plictiseşte. Mi- a răspuns că nu se

plictiseşte niciodată. M-am ridicat, dar el m-a tras în jos, spre bancă, cu blândeţe, râzând ca întotdeauna, şi mi-a spus: Totul e în regulă. E sub control. Sub control.

Jocurile de antrenare a memoriei propuse de Maria erau întru totul invenţia ei. Timpul de care avea nevoie ca să mă întrebe dacă îmi aminteam unde am crescut când fusesem mică sau ce s-a întâmplat a doua zi după ce soţul meu a spus că vrea să divorţeze îl recupera punând branulele mai rapid decât oricine altcineva şi, după cum ţi-am zis, fără ca pacienţii să simtă ceva. Maria a crescut în Austria şi vorbea despre ţara ei natală de parcă-ar fi fost raiul pe pământ, cu cerul senin şi cu peisajul deluros, verde. Şi ce scriitori, îmi şoptea ea, iar eu eram pe deplin de acord cu ea. Era destul de ciudat că Măriei îi păsa de mine, pentru că ea era cea care punea cel mai rapid electrozii în fabrică.

Mi-a cerut să scriu şi mi-a zis că e portiţa mea de scăpare, dar când m-am aşezat la birou, în salonul meu, cu hârtia pe care mi-o pusese în faţă, cuvintele au întârziat să apară. Măriei nu-i plăcea că îmi pierdusem memoria, după câte mi- am dat seama, şi făcea, desigur, tot ce-i stătea în putinţă să mi-o recapăt. Copiii, spunea ea. Gândeşte-te la copii! Izbucneam mereu în plâns când mi-i imaginam pe toţi în faţa mea, iar ea considera că ăsta e un semn foarte bun. Nu evita greutăţile, îmi spunea ea aspru! Dacă eşti bleagă nu ajungi nicăieri. Şi nu-ţi mai plânge atâta de milă!

Charlotta mi-a spus că a doua zi dimineaţă era rândul meu să mă întâlnesc cu medicul specialist.

Charlotta şchiopăta uşor şi nu-i putea refuza pe pacienţi când aceştia o rugau să le cumpere lucruri de afară. Dacă îi dădeai bani, cumpăra ciocolată, ţigări, cărţi poştale şi timbre, dar şi dacă nu îi dădeai, atât era de drăguţă, şi ştia exact momentul în care să împartă cadourile cumpărate sau lucrurile pentru care primise bani, ca să nu se observe. Avea să iasă curând la pensie. Nimeni nu ştia exact când şi în aer plutea neliniştea. Va fi acolo mâine sau nu? N-am rugat-o niciodată să-mi cumpere ceva. Tremuram la gândul de a fuma o ţigară, dar dacă mi s-ar fi oferit una, aş fi fumat-o. Când locuiam împreună cu tine, fumam amândoi aproape la fel de mult. O dată pe zi veneam la tine la birou, unde fumam o ţigară şi schimbam câteva cuvinte, chiar dacă nu-ţi plăcea să te întrerupă cineva. Dar dacă nu te-aş fi întrerupt, n-am fi vorbit deloc şi, deşi ştiam că aşa ţi-ar plăcea să fie, mie nu îmi surâdea ideea.

*

Mă stresam mereu înaintea unei vizite la medic. În cele câteva minute care îţi erau alocate, nu aveai cu adevărat timp să spui prea multe. Doctorul vorbea de unul singur şi se asigura că pacientul iese din încăpere fără să ştie mai multe decât atunci când a intrat. Dar de data asta aveam o întrebare concretă pe care voiam s-o pun, deşi încercam să par optimistă şi cu picioarele pe pământ, pentru a evita să mi se prescrie o altă serie de tratamente. Era imposibil, dar tot am încercat, situaţia nu putea să mi se agraveze şi mai mult. Deşi în ultima vreme puteam oricând să trec printr-un astfel de moment, pe care eu îl numesc atac, din lipsa unui cuvânt mai bun. Mi se întâmpla deodată să simt o presiune pe

piept, ca aceea a unui picior de uriaş, şi nu mai puteam respira. Asta se petrecea de mai multe ori pe zi şi o simţeam mult mai intens când stăteam întinsă pe pat şi încercam să dorm. Mă mai lăsa un pic când mă ridicam şi mă plimbam prin cameră şi, prin urmare, abia dormisem noaptea de dinainte şi eram speriată şi slăbită.
îmi repetam întrebarea pe care mă gândisem s-o pun, iar şi iar, până aveam să mă întâlnesc cu el, oricine-ar fi fost. Era nou, aşa cum erau toţi doctorii, şi a început conversaţia spunând că a urmărit cazul meu, a răsfoit fiecare pagină de jurnal, de la prima clipă când am păşit în spital. Sunteţi foarte ambiţios, l-am încurajat, după care am pus rapid întrebarea. Despre motivul pentru care mi se tăia brusc respiraţia şi aveam senzaţia că nu pot rezista. S-a uitat la mine şi m-a întrebat când m-am simţit aşa ultima oară, aşa că i-am răspuns sincer spunându-i că fix înainte să intru acolo. Mi-a zis fără să stea pe gânduri că ar trebui să respir în pătrat. O altă metodă foarte eficientă, mi-a spus el, este să ţii în braţe o pungă de gheaţă şi oare n-aş vrea să comande pungi de gheaţă pentru secţia noastră? L-am refuzat politicos şi i-am răspuns că prefer respiraţia în pătrat. Mi-am făcut curaj şi i-am zis că înţeleg că pe termen scurt poţi să-ţi amâni gândurile, astfel încât să nu te cuprindă senzaţia că nu poţi să respiri, şi am continuat insistând că metoda asta de a înlocui o durere cu alta nu avea în niciun caz să dezvăluie motivul pentru care brusc nu mai puteam respira, iar asta e valabil pentru întreaga suferinţă omenească, faptul că vrei să înţelegi de ce suferi aşa de tare, încât viaţa îţi pare de netrăit, şi de ce aţi pleda pentru tratamentul cu electroşocuri când singurul rezultat e că uit tot ce e important pentru mine; apoi, cum timpul de a-mi expune întrebarea a expirat, medicul m-a rugat să părăsesc încăperea, totul în vreme ce îşi nota în

carneţel că voi continua terapia.

îmi era din ce în ce mai greu să dorm, şi nu din cauză că simţeam piciorul uriaşului pe piept, pentru că atunci când bănuiam că urma să mi se taie respiraţia făceam aşa cum îmi spusese medicul, respiram în pătrat până dispărea apăsarea. Nu, nu puteam să dorm, pentru că somniferele nu-şi mai făceau efectul, iar fără ele stăteam trează. Eram din ce în ce mai neliniştită atunci când nu apucam să dorm, aşa că le-am cerut somnifere mai puternice, însă de fiecare dată când gândurile încetau să mai rătăcească în mintea mea obosită, iar somnul era atât de aproape şi eu, recunoscătoare, eram cât pe ce să alunec spre visare, mă trezea un tremur. Asta se repeta în fiecare noapte, şi în scurt timp am devenit o umbră. Miau apărut cearcăne sub ochi, negre ca tăciunele. Eu, care mereu mâncasem porţii mari şi care îmi umpleam farfuria de mai multe ori, chiar şi cu mâncarea din spital, n-am mai putut dintr-odată să înghit nimic. Foamea care mă stăpânise de- a lungul zilelor de dinainte a dispărut într-o clipită şi tot ce făceam era să stau întinsă-n pat. Am slăbit şi în cele din urmă doar Maria mai îndrăznea să mă oblige să mă plimb pe coridoare, în încercarea de a mă obosi. în doar câteva zile am devenit o epavă. Nu-mi puteam linişti gândurile, care se dezlănţuiseră cu o forţă şi cu o furie pe care nu le mai experimentasem până atunci. Asta a dus la întreruperea tratamentului. într-o dimineaţă, când stăteam şi mă holbam la pereţi, Maria a intrat în salonul meu. Mi-a zis aproape urlând să nu mă mai port ca o amărâtă de babă. Ţi-o spun din nou, mi-a zis după ce s-a mai liniştit, nu de tine va fi păcat. N-am de gând să stau aici şi să-ţi povestesc câte lucruri ai, ce om privilegiat eşti, dar încearcă să-ţi îndrepţi gândurile în această direcţie. Apatia asta e ridicolă. Te umileşti. Arată în vreun fel că vrei să scapi de aici! La auzul acestor cuvinte în salonul meu

neîngrijit, am sărit afară din pat. Nu era posibil s-o pălmuiesc pe Maria, o ştiam, dar tot voiam s-o sperii, fiindcă stătea acolo şi-mi ţinea predici despre responsabilitate şi obligaţii.

în loc s-o pălmuiesc, i-am răspuns urlând, întrebând-o cum aş putea să scap din spital dacă îmi punea la fiecare două zile electrozi pe cap şi pe piept? Apoi am auzit nişte paşi pe coridor. Gălăgia nu era acceptată şi credeam că Maria avea să dea vina pe mine pentru tot, dar când cei trei îngrijitori au intrat în salon, le-a spus că-i dăduse o lecţie acestei fiinţe răsfăţate. După cearta cu Maria, nu mai simţeam oboseala. Reuşise să mă trezească şi mă ruşinam că tot ce debitase printre urlete era adevărat.

Am ieşit din salon şi l-am întrebat pe Zahid, care era pe drum spre secretariat, ce trebuie să fac ca să scap din spital. S-a uitat la mine şi mi-a răspuns că habar n-are. Că e un simplu îngrijitor.

Nu-mi amintesc ce i-am răspuns sau cum am ajuns în pat în seara aia. în acest punct al existenţei, îmi era frică de visele mele.

Bună dimineaţa, mi-a spus Zahid. O să-ţi pun o branulă.

îi tremura mâna şi, ca să-l liniştesc, am început să vorbesc despre alte lucruri. L- am întrebat dacă avea să meargă în Afganistan şi mi-a răspuns în timp ce-mi căuta vena că va pleca mâine-dimineaţă. Cât vei fi plecat? am întrebat. Două săptămâni. O să vină toate neamurile tale? Da şi nu, mama nu vine. N-are forţa necesară, a spus Zahid înţepându-mă în vena de la mână. M-am străduit să nu-i arăt cât de tare mă doare. Dar e nunta fiului ei, am continuat, după ce Zahid mi-a pus un bandaj ca să ţină branula fixă şi să facă loc acului. Totul se derula aşa de rapid când ajungeai în

fabrică, încât branula pentru anestezic trebuia poziţionată bine. Nu aveau timp să pună atunci acele. Despre anumite lucruri n-am chef să vorbesc, a spus Zahid, părăsind salonul în grabă. Deodată am auzit vocea Măriei în mintea mea. Eşti răsfăţată. Nu te mai poţi juca de-a adolescenta morocănoasă, eşti adultă de-acum şi ai şi mulţi copii! Ar trebui să fii acasă şi să ai grijă de ei, nu să-ţi trăieşti viaţa aici, un loc neînsemnat pentru tine. M-am ridicat şi am luat- o la fugă pe coridor pentru a-mi cere scuze faţă de Zahid, dar nu l-am mai văzut. Un îngrijitor care nu mi-a spus niciodată cum îl cheamă m-a prins şi m-a rugat să mă reîntorc în salonul meu. Tratamentul începe abia la ora zece. Mai poţi dormi câteva ore, mi-a zis şi m-a condus până la uşă. Eram furioasă pe mine. M-am eliberat din prinsoarea lui şi i-am spus că pot merge şi singură. Nu ar fi trebuit s- o fac. Am făcut multe astfel de greşeli. Trebuia să mă comport impecabil ca să- mi oprească tratamentul şi să-mi deschidă uşa către lumea de care mă îndoisem înainte. Pe care niciodată nu o alesesem cu adevărat.

Oare chiar asta voiam? m-am întrebat. Da, sigur că da. Aş vrea să rămân aici?
Nu ştiu. Te porţi ciudat. Ştiu. Ar trebui să mă opresc. Să nu mai fac scandal. Promit. N-am de gând să mai fac nimic. Ziua în care nu vor mai putea zice nimic despre mine va fi ziua când mă vor elibera. Da, şi ce-ai să faci după ce-o să-ţi dea drumul? Nu vrei să te întorci la nimic din ce-a fost. Casa. Gândeşte-te să intri în ea! Cum se vede casa din hol? Nu-ţi este clar. Te aşezi pe canapea şi, după aia, ce urmează? O să-mi văd copiii. O să locuim în aceeaşi casă, împreună. Da, da. Ce-o să le spui când vor veni spre tine? A trecut mult timp de când nu v- aţi văzut. Ştii atât de puţine despre tine. Le-am fost mereu aproape. Ai riscat mult când ai venit în fabrică. Ai revenit aici de multe ori. Ce câştigi că

hoinăreşti pe coridoare? Ce câştigi din electroşocuri?

Stăteam lângă patul meu, din salon, şi îngrijitorul al cărui nume nu mi-l amintesc m-a împins în el. A râs puţin, apoi a plecat.

Ce nu pot să înţeleg este de ce continuă, dacă singurul rezultat e că-mi pierd memoria. Poate trebuie s-o ţină pe-a lor, astfel încât la sfârşit să nu mai ştii cum îi cheamă şi ce au făcut. O să-mi uit numele şi că am fost aici. O să uit fabrica.

Cineva bate la uşă şi înăuntru păşeşte Aalif. Trei minute, îmi zice, şi mă întreb ce puteau face în acele trei minute? Să-mi facă turul? Să mă ajute să fac cei câţiva paşi până la fabrică? O să stau până revine. Să mergem, My Lady, spune Aalif râzând. Are o pătură galbenă, de spital, peste braţ, pătura cu care va trebui să mă acopăr ca să nu-ngheţ de frig când dorm. Mă ridic şi las uşa salonului meu deschisă. înaintez lângă Aalif. Dacă m-aş îndepărta, m-ar trage înapoi. Dacă aş fugi de el şi aş dispărea într-un lift, liftul s-ar opri. Când sună alarma, patru, şase, şapte, zece îngrijitori apar în câteva secunde. Vin în fugă dinspre celelalte secţii. Prima oară când am încercat să mă îndepărtez, primul care a ajuns a fost Mohamed. Ţi-am mai povestit de Mohamed? Arăta aşa de dezamăgit, de parcă l- aş fi întristat cu adevărat. M-a împins de la spate, ca să mă îndrept spre direcţia corectă. Dacă te îndepărtezi, te aduc înapoi. Nu ai cum să scapi de tratament.

Am făcut cei câţiva paşi spre fabrică. în mintea mea exageram şi credeam că o duc greu. Ca cineva care îşi aşteaptă moartea. Oare asta speram? Anestezia presupune întotdeauna un anumit risc. O ştiu cel mai bine anesteziştii care se îngrijesc de somnul nostru.

Sunt foarte atenţi, dar s-a întâmplat să le moară pacienţi. Nu ştiu dacă s-a întâmplat chiar aici, în spital, dar ştiu că este un risc. în timp ce îţi pun întrebările, dacă ai mâncat, dacă ai băut azi, dacă ai extracţii, ţi se ia tensiunea, şi pentru că tensiunea mea e mereu foarte scăzută, mă întreabă întotdeauna dacă ameţesc când mă ridic, iar eu le răspund de fiecare dată că nu ameţesc. Le-aş putea spune orice, dar au aşa o autoritate aceşti anestezişti, că în mod inconştient vrei să faci tot posibilul să fie bine, şi cel mai bine e să fii unul dintre aceia care nu leşină decât să fii unul care o face. Cred că e ciudat că nu mă recunosc. Până acum ar trebui să ştie că nu leşin, dar de fiecare dată când se uită la mine o fac de parcă nu m-ar mai fi văzut înainte. Anestezistul face semn din cap rezidentului care stă pregătit să pună masca cu oxigen şi, în timp ce inspir adânc gazul pe care mi-l oferă, mi se întâmplă să mă gândesc că nu voi adormi de la sedativ şi că vor da drumul electroşocurilor când sunt încă trează. Mai trag adânc aer o dată, imaginându-mi durerea, şi fix când vreau să-mi scos masca pentru a pune o întrebare anestezistului, îmi introduc anestezicul şi umbra rece şi neagră care pune stăpânire pe mine şterge orice urmă de conştiinţă, dându-le voie să mă servească pe tavă medicului care, fără ezitare, porneşte curentul.

Stau şi mă întreb ce se mişcă în interiorul meu când rămân întinsă lângă ceilalţi adormiţi, dacă simt vreun disconfort. Să fie oare posibil să nu fii deloc influenţat de mulţimea adunată în spatele perdelei care separă pacienţii? Eu cred că fiecare om care doarme în fabrică, pe patul lui, este conştient de prezenţa celorlalţi.
Poate credem că lângă noi sunt fraţii şi surorile noastre, dar somnul acela profund, indus de anestezic, te face incapabil să te mişti ca să eviţi atingerea

celuilalt. Dormi un somn forţat şi în visele pe care le ai rătăcesc cei care rămân blocaţi în conştiinţa ta. însă, într-un fel, te duc tot mai departe de camera în care eşti convins că se află moartea. Asişti la înmormântarea ta, dar când să te pună în mormânt, te trezeşti brusc pe o podea de plastic proaspăt curăţată.

Asistenta intră în salonul unde te-au dus, fără să ştii măcar cum ai ajuns acolo. Te-au pus în pat sau te-ai pus singur fără să auzi urletele pe care le scoţi şi care te trezesc în cele din urmă. Nu ştii unde te afli. Unde eşti? De ce nu recunoşti nimic? Teama pe care o simţi când te trezeşti şi pricepi într-un final, conştient de-a binelea, că realitatea în care te-ai trezit e mult mai rea decât coşmarurile tale.

Nu te obişnuieşti niciodată cu tratamentul. Visele pe care le aveai erau mereu discrete, la început, până când te trezeai, după câteva ore de buimăceală, din cauza urletelor care răzbăteau aşa de des din această secţie, aflată în imediata apropiere a fabricii.

Te trezeai înapoi la viaţa ta, ca un nou-născut. Cine erau părinţii tăi? Cine te putea învăţa să-ţi trăieşti viaţa care-ţi fusese dată? Nimeni, ăsta era răspunsul. Nimeni nu trebuia să te înveţe. Aici trăiai viaţa nimănui şi nimic nu se aştepta de la tine.

Nu voiam să semăn cu multă lume când eram mică. Chiar dacă îmi studiam mama în detaliu, nu-mi doream deloc să fiu ca ea. Ştiusem instinctiv că nu avem nimic în comun. De la bun început am ştiut că am nevoie de o misiune. Eram un copil şi nu mă deranja asta, însă îmi doream să fac ceva concret, nu doar să cresc şi să merg la şcoală. La ţară,

petreceam timpul cu o fată cu patru ani mai mare, Therese, care m-a învăţat să dansez toate dansurile pe care le învăţase la şcoala de talente, aşa cum îi zicea ea. Eram mândră că e cu mult mai mare decât mine, dar ea nu voia să-mi povestească cum e să trăieşti şi să fii aşa de bătrân. Mă lăsa să stau cu ea pentru că făceam tot ce mă ruga. Poate depindeam una de alta. Ea, de serviciile mele, şi eu, de laudele ei. Ştiam ce trebuie să fac când eram împreună cu Therese. Asta era tot.

N-am avut o copilărie nefericită. Dar nici una fericită. A fost copilăria nimănui. Nu ştiam cine vreau să fiu şi asta m-a făcut slabă. Aşteptam un semn şi într-una din zilele acelea pot spune că a şi venit.

Ieşisem în arhipelag cu prietenii mamei.

Erau extremişti. Foarte implicaţi, de stânga. Mama nu spunea niciodată cine e.
Se adapta circumstanţelor şi zâmbea dulce şi fericită tuturor. Acest lucru era apreciat. Avea mulţi prieteni. Lupta pentru drepturile femeilor, desigur, dar nu se implica cu adevărat. Nu cum erau celelalte femei. Şi nici nu avea timp. Timpul ei liber se împărţea între teatru şi încercările de a mă ţine pe mine şi pe fratele meu aproape de ea, ori de a bloca reacţiile exagerate ale tatei. Nu avea o secundă de respiro.

în fine, vorbeau mereu despre politică. Vorbeau înflăcărat şi n-am ştiut ce să fac când fiica lor a venit spre mine. Era cu mult mai înaltă, aşa că s-a aplecat deasupra mea, m-a tras sub ea şi mi-a zis: Cântă la chitară şi fumează marijuana după ce se culcă copiii. A arătat cu degetul spre seră. Acolo o cultivă, mi-a spus. M-a privit în ochi, aşteptând să zic ceva. Cum

am tăcut, a continuat spunând că e ilegal. Că poliţia ar putea veni şi i-ar putea aresta părinţii.

în seara aia s-a întâmplat ceva. După cină, urma să ieşim în larg cu barca, cine vrea să vină? Am ridicat mâna şi am spus că eu aş vrea. Nu ştiu de ce, poate era de vină atmosfera aceea diferită, poate fiica lor, Daniella, la care mă uitam pe furiş. Anders, tatăl Daniellei, a izbucnit în râs şi a spus că aici nu e nevoie să ridicăm mâna, aşa că mi-am cerut imediat scuze. Mama s-a simţit prost şi s-a pus pe un râs din ăla sughiţat, şi tare, şi slab. Iubita mea, a spus ea, făcând un gest către cei care stăteau la masă. Toţi cei de aici sunt oameni drăguţi. Toate lucrurile au rămas pe masă, iar Anders a fluturat şerveţelul ca şi cum ar fi vrut să marcheze că s-a încheiat un moment şi că urma altul. Şi-a luat chitara care se afla pe un scaun de ratan şi a început să cânte. L-au acompaniat toţi, chiar şi Daniella. Era un cântec într-o limbă străină, pe care o recunoşteam, dar nu ştiam de unde. Am strâns tare din pleoape, încercând să mă transpun în locul unde am auzit vorbindu-se această limbă, dar n-am găsit nimic acolo unde-am căutat. Poate pentru că era un peisaj greşit, cu alţi oameni. Cântecul avea ceva familiar, modul în care suna. îl simţeam aproape, ca un gest pe care l-ai făcut de atâtea ori, încât devine automat. Era neplăcut s-o aud pe mama cântând, pentru că mi se părea că nu cântă bine. în plus, părea brusc interesată de politică. Mă neliniştea că totul era atât de schimbat.

I-am urmat pe ceilalţi pe cărare, aruncând cu picioarele pietre în apă; mă chinuiam să fac ca pietrele să se ciocnească şi astfel să zboare. Sau, în cel mai bun caz, să sune ca o împuşcătură. Obişnuiam să frec pietrele unele de altele ca să facă

precum nişte magneţi care se resping unul pe altul când au aceeaşi polaritate. Era o forţă între ele. Voiam să stea laolaltă, dar în schimb se evitau. Nu dura mult, doar câteva secunde, dar era o senzaţie care îmi plăcea, să simt aerul dintre pietre încărcat de o forţă neştiută, dar la care mă puteam raporta. în dorinţa de a fi aproape, dar în acelaşi timp în incapacitatea de a o face.

Am coborât spre apă mai mulţi odată. Nu mai ştiu dacă era zi sau noapte. Am auzit vocea mamei în faţă. Toţi râdeau. Strigau unii la alţii şi m-am gândit la două lucruri. Mai întâi că aveau prea multe pe cap. Apoi, că ar trebui să vâslesc. Nu ştiam multe lucruri, dar puteam să vâslesc. M-am gândit la asta atât de intens, încât ar fi trebuit ca toţi să-mi audă gândurile.

Apa era liniştită. Cenuşie şi limpede. Mi-a plăcut întotdeauna să merg cu barca.
O ştiam cu toată fiinţa mea, era o mare bucurie. Mai ştiam că iubesc lacurile. Nu voiam să ies pe mare. Nu-mi plăceau locurile deschise sau să privesc orizontul. Nu aveam idee de ce-mi plăceau lacurile, dar ştiam că-mi plac lacurile cu gust de fier. Iubesc lacurile, podurile de lemn, nuferii şi nevropterele. îmi place că pot merge pe apă, ca Iisus. Cercurile care se formează în jurul picioruşelor lor. Asta îmi place mai mult ca orice altceva.

Faptul că nu vedeam nevroptere aici era un semn evident că nu era apă dulce. Cum se numeşte apa care nu e sărată, nici dulce, ci cu gust slab şi fără textură? Nu ştiu, dar ce s-a întâmplat apoi a fost că atât eu, cât şi Daniella ne-am aşezat la vâsle. Ea s-a aşezat la o secundă după mine şi ar fi trebuit să priceapă că trebuie să se mute, dar a rămas locului, cu privirea pierdută. Am încercat să spun ceva, dar

nu-mi găseam cuvintele. îmi ardea capul, corpul. într-un final m-am ridicat şi i-am zis că vreau să vâslesc singură.

Mai întâi s-a făcut tăcere. N-am idee ce s-a întâmplat, dacă se uitau la mine sau unii la alţii. Am auzit râsetul îngrijorat, ascuţit, al mamei. Tatăl Daniellei a început prin a spune lucruri precum puteţi vâsli împreună, puteţi lua fiecare o vâslă, barca e oricum cam grea. N-am zis nimic, am stat doar pe loc, simţind cum flăcările îmi cuprind fundul ochilor şi încheieturile. Mama s-a întins spre mine, vrând să-mi mângâie părul. Ce e asta? Cu cât stăteam locului mai mult, cu atât se enerva mai tare. Nu e aşa de mare chestie, nu-i aşa? O să ieşim în larg. Vocea ei mieroasă rugându-mă să mă aşez. Vom face o mică excursie. Am simţit privirea tuturor aţintită asupra mea, dar nu m-am putut aşeza, nu acum, mersesem prea departe. De ce nu daţi cu zarul? a continuat Anders. Poţi începe tu. Nu m-am uitat la el, nu m-am uitat la nimeni. Am început să număr cu voce tare ca să-mi opresc lacrimile care aveau în mod clar să-mi ţâşnească din ochi, dacă n-aş fi zis cuvinte tari şi răspicate. O ştiam, aşa cum ştiam că după noapte vine zi, şi pentru că nu voiam să zic nimic, am început să număr. Am numărat din ce în ce mai tare, ca să ţin în frâu lacrimile care ameninţau să-mi curgă pe obraz. îmi doream să dispar, îmi doream să nu mă fi ridicat în barcă, dar îmi era imposibil să mă aşez. Umilirea era pretutindeni. în aerul pe care-l respiram, în gândurile care se rugau la un miracol. Ce-ar fi trebuit să fac? Durerea din spatele ochilor scotea afară totul. Ştiam că lacrimile aveau să iasă învingătoare şi că voi
pierde lupta cu ele. N-am mai putut rupe tăcerea cu numărătoarea mea şi, când ele mi-au ţâşnit până la

urmă pe obraji, am sărit afară din barcă. Apa nu era adâncă, am înaintat spre mal şi am pornit-o înapoi pe drum, alergând. Alergam cu toată puterea, în pantofii şi hainele mele ude. Ştiam că nu vor veni după mine. Mama avea să le spună ceva de genul lăsaţi-o în pace, iar apoi ar vâsli şi eu nu aş fi acolo, aşa că nu ar putea să vorbească cu mine. Ştiam că distrug ceva, dar nu mi-a păsat. Nu-mi păsa de nimic, nici de lacrimile mele tâmpite, nici de fricile mele.

N-am ştiut ce să fac când am ajuns înapoi acasă, la mobilierul de grădină, la farfurii şi pahare. M-am dus la toaleta din curte. Am închis uşa şi am simţit dintr-odată un fel de uşurare. M-am aşezat pe WC şi am plâns până n-am mai avut lacrimi. Era linişte deplină. M-am gândit la ce s-a întâmplat şi am ajuns la concluzia că sunt insuportabilă. Nu mai eram un mic copil căruia i se putea scuza comportamentul, dar nici mare nu eram. Nu-mi doream să fiu cine eram. Eram prea copilăroasă pentru cei zece ani ai mei, dar seriozitatea mea era ceva ce stătea înscris în mine, ca un zid. Nu eram un copil plăcut de alţii, nu râdeam niciodată, nu răspundeam la întrebări, eram plină de sentimente care-mi cereau când una, când alta, nu ştiam nimic, dar îmi închipuiam că ştiu mai mult decât ceilalţi. Fanteziile mele erau măreţe, voiam să fiu vedetă pop, scriam poezii pe hârtii mototolite pe care le aveam mereu la îndemână, ca pe nişte arme. Visam ca cineva să le citească, nu mama, nu-mi păsa de părerea ei, altcineva, cineva cu care voiam să fug în lume. Am încercat să-mi imaginez cum ar arăta el sau ea, dar nu-mi venea nimeni în minte. Mă gândeam că acea persoană care avea să-mi vadă poeziile şi să le aprecieze era tatăl meu adevărat. Visam intens să am un alt tată.

Mama a avut odată o aventură cu un bărbat pe nume

Tom. Locuia într-o casă veche dintr-o zonă a oraşului în care nu mai fusesem niciodată. Avea propriul lui cal. Călărea de mai multe ori pe săptămână. îmi plăcea cum arată când se ducea la grajd. Cizmele de călărie, pantalonii maronii, jacheta care mirosea a cal. Tot holul mirosea a cal. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să-i ţin pe mama şi pe Tom împreună cât mai mult timp. Am remarcat că şi mama îşi dorea asta. Tom vorbea cu mine, nu aşa cum îi vorbeşti unui copil, ci de la egal la egal. Nu înţelegea de ce mama-mi vorbea aşa de pueril, de superficial, şi uneori se certa cu ea pe tema asta. Despre cum se purta ca mamă cu mine şi cu fratele meu. Mama, care avea un temperament coleric când venea vorba de copiii ei şi despre cum îi crescuse, l-a rugat să nu-şi bage nasul. Copiii erau treaba ei. Am stat deseori în iarba înaltă din livada sălbatică a lui Tom auzindu-i cum se ceartă. Sau era o fereastră deschisă, sau îşi beau cafeaua în livadă. N-ai copii, îi spunea ea urlând. Nu ştii cum e. Nu-mi zici tu mie cum să fac cu copiii mei! Sunt ai mei! Când îi auzeam cum se ceartă, îmi doream ca mama să moară, ca să mă pot muta cu Tom. în secret, îmi doream şi ca frate-meu să moară de o boală incurabilă, ca să putem să jelim cu toţii moartea lui şi să locuiesc singură cu Tom.

Odată am coborât de pe munte împreună şi am mâncat îngheţată în Mariatorget. îngheţata era aşa de bună, noi eram aşa de veseli, uşuraţi şi încântaţi, nu ştiu de ce. Speram că era pentru că voi avea o soră mai mică. M-am gândit deseori la faptul că poziţia mea în familie avea să se întărească dacă eram cea mai mare, nu cea mai mică. Am fi eu şi ea. Dar ei n-au zis nimic clar, nimic interesant. Era doar o atmosferă plăcută care îmi dădea sentimentul de a fi în străinătate. Chiar îmi plăcea îngheţata. Voiam să mă duc acolo în fiecare

seară şi o tot băteam la cap pe mama. Era vară, iar teatrul era închis. Nu avea nicio piesă în care să joace pe timpul verii, nicio scuză, eram împreună şi eram fericită. Ştiam că sunt. îmi plăcea de Tom aşa de mult, încât ceream să merg cu el la grajduri. Nu-mi amintesc de ce nu mă lăsau, nu-mi amintesc chiar tot, dar îmi amintesc sentimentul de siguranţă. Livada. Piaţa Mariatorget. Poate că el zicea că nu, dar n-am vrut s-o cred. Nu din moment ce-mi vorbea cum o făcea. Ca unui egal, unui om de care te îngrijeşti, dar tot egal ţie. Nu era aşa mare problemă că eu eram copil şi el era adult, şi totuşi niciodată nu m-am simţit mai copil decât atunci când eram cu Tom. Am ajuns la concluzia că lumea lui era călăria. Voia să se plimbe călare netulburat de nimeni. Poate asta era modalitatea lui a fi singur, de a cugeta la el şi la mama, care nu-şi mai dorea copii, de a reflecta dacă iubirea pentru ea mai era posibilă când ea nu-l lăsa să aibă vreun cuvânt de spus în privinţa asta. Tata era de multă vreme la spital şi nici nu avea să revină curând. Refuza să ia medicamente, refuza să primească ajutor de la psiholog – chiar şi când Johan Cullberg i-a oferit şedinţe de terapie, la îndemnul mamei, nu a acceptat. Nu voia să se facă bine. Voia să locuiască în Beckomberga pentru totdeauna, asta le spunea tuturor care mai voiau să-l asculte. Mese la ore fixe, îngrijire, chiar dacă era din obligaţie. Secţia 86 era arena lui. Acolo putea să organizeze turnee de şah pe care le câştiga de fiecare dată şi să mintă despre cât de minunată a fost viaţa lui şi cât de rău a ajuns. Dar destul despre el şi despre slăbiciunea şi felul lui de a-ţi acapara viaţa! Despre el, cel care lăsa prostituate în apartamentul mamei când era ea plecată, care dăduse intenţionat drumul la gaz, să explodeze. Dă-l naibii! Să putrezească hoinărind pe coridoare! Tot ce-mi doream era să încep o nouă viaţă, cu Tom ca tată, o viaţă pe

care şi-o dorea şi el până în dimineaţa când fratele meu a aruncat un cuţit spre el la micul-dejun. Am îngheţat pe scaun, îngrozită, dar mi-am revenit rapid şi m-am gândit că acum va vedea cum e fratele meu, un agresor nenorocit cu care aveam să mă cert întotdeauna. Ce s-a întâmplat, în schimb, a fost că mama a izbucnit în râs. A râs şi l-a mângâiat pe fratele meu pe obraz, de parcă ea şi fratele meu ar fi format un cuplu, nu ea şi Tom. Apoi l-a stropit pe Tom cu iaurt. Mama putea face astfel de chestii. Era absolut imposibilă.

Tom s-a ridicat şi a ieşit din bucătărie, aşa că iată-ne stând, eu, mama şi fratele meu, la masa murdară după micul-dejun şi totul era ca înainte. Visul pe care-l trăisem se spulberase. Tom a înţeles că mama nu l-ar fi lăsat niciodată să intre în lumea noastră, un Triunghi al Bermudelor unde totul se năruia şi se ducea naibii. N-am îndrăznit niciodată să-l întreb pe Tom dacă pot locui cu el. N-am îndrăznit să-i spun că nu mai suport să locuiesc cu mama şi fratele meu după ce trăisem în paradis. O familie adevărată. Am încercat să strig, dar era ca într-un coşmar, când vrei să ţipi, dar nu poţi scoate un sunet. Nimeni nu mă putea auzi. Am ţipat iar şi iar, fără să reuşesc să scot afară strigătul. Tom nu s-a mai întors. Am ştiut că trebuie să lupt mai mult ca niciodată. Trebuia să găsesc o soluţie la reacţia derizorie a mamei, dar n-am îndrăznit. Ai auzit ce-am spus? N-am îndrăznit. Nu m-am simţit niciodată la fel de fericită ca atunci când Tom era cu noi. Voiam să mă mut în casa lui veche, voiam ca el să primească custodia mea. Tom avea să mă apere de tata. Mai mult decât atât. Avea să-mi fie tată.

Mama şi Tom s-au despărţit în acea zi. Am auzit-o clar şi răspicat. Eram sub scară şi i-am auzit vocea calmă spunând: Trebuie să fim pe aceeaşi lungime de undă.

Tu şi cu mine suntem adulţii. Fiul tău nu poate hotărî mai presus de noi. Nu-l poţi apăra când aruncă un cuţit spre mine. Trebuie să-i impui o limită. N-are decât să fie cât de nervos vrea, dar nu e voie să arunce un cuţit spre mine, şi după ce a făcut-o nu e OK ca tu să râzi, de parc-ar fi un fleac. De ce nu ai curaj să-i spui fiului tău să se oprească? Are unsprezece ani. Eşti mama lui. Fii mama lui! Are nevoie de asta. Nu poate hotărî în locul tău. în locul nostru. înţelegi? Nu sunt un om rău. Ne vreau binele. Vreau să locuim cu toţii împreună. Eşti sigură că tu şi copiii nu aveţi nevoie de ajutor? Nimic nu e în regulă. Fiul tău crede că el e stăpânul casei şi fiica ta nu-şi spune niciodată părerea. Ai observat? Spune doar ce consideră că ţi-ar uşura existenţa, asta între crize. Mă îngrijorează. Oricât de îngrozită eram de faptul că totul se dusese de râpă, mă bucuram să aud că Tom vorbeşte despre mine. Despre Mine. Despre mine şi despre cum credea că mă simt. Cred că în decursul acestei ultime dispute am priceput că trebuie să mă opresc din a face toate tâmpeniile şi să fiu un copil uşor de iubit. Trebuia să fiu la fel de sălbatică ca mama. La fel de puternică cum era ea, dar mai înţeleaptă, fiindcă aveam să fiu la fel de deşteaptă ca Tom.

Mulţi ani mai târziu, când am rugat-o pe mama să-mi povestească despre Tom, mi-a spus vag: Nu ar fi mers niciodată între noi pe termen lung; şi apoi a zis, rănindu-mă la fel de mult, deşi eram adultă şi ar fi trebuit să înţeleg: Nu-l iubeam pe Tom chiar aşa de mult. Relaţia noastră nu a fost chiar aşa de serioasă.

WC-ul de afară mirosea dulceag, a lemn putred şi soare. M-am hotărât să las totul în urmă. Barca. Prezenţa celorlalţi. Felul ăsta de a începe ceva şi de a

fi azvârlit deoparte de propriile acţiuni stupide, de care nimănui nu-i pasă. Felul ăsta enervant de a duce ceva atât de departe, încât nu mai era cale de întoarcere. M-am uitat pe fereastra mică, spre pajişte. Mi-am zis că dacă văd o căprioară înseamnă că totul va fi bine. M-am uitat îndelung pe fereastră. Iarbă înaltă şi câteva flori. Era o tăcere deplină şi mi-a venit să număr din nou, dar m-am oprit. Am obosit să privesc afară, aşa că am luat ziarul de deasupra teancului de lângă peretele de lemn, dar pe când să răsfoiesc prin el, m-a cuprins neliniştea la gândul că va fi afară fix când nu mă uitam, aşa că am aruncat o privire grăbită spre pajişte. Nu citeam de fapt ziarul, doar mă uitam la poze şi, din când în când, mă uitam pe fereastră. După vreo câteva ore, nu-mi mai păsa de căprioara care ar fi putut să apară şi să dispară oricând. Ce-mi păsa mie de o căprioară? Dă-o naibii!

Am răsfoit agale ziarul îngălbenit de soare. în clipa când am auzit voci apropiindu-se de casă, am zărit o fotografie a unei fete şi am stat mult să mă gândesc dacă nu cumva e o poză cu mine, atât de tare semănăm. Am reuşit să citesc puţinul care era scris despre fată, înainte să mă întind pe podeaua de lemn şi să mă prefac că dorm. Era un tertip pe care-l foloseam când voiam să fug de o situaţie greu de tolerat.

în minte îmi veneau doar amintiri de rahat. Mi-aş fi uitat bucuroasă zilele copilăriei, dar cred că îmi erau scrijelite în cortexul cerebral. Curentul nu ajungea până acolo. îmi imaginam tot soiul de lucruri. Despre unele nu ştiam nimic. Cum să te comporţi într-o relaţie de iubire, cum să-ţi modelezi viaţa şi cum să profiţi de cunoştinţele tale. Nimic n-am învăţat. Aveam perioade bune şi perioade rele. Cele rele au devenit tot mai frecvente, iar cele bune, tot mai rare.

înainte, stăteam dreaptă ca un diavol, dar acum îmi duceam zilele cu capul
plecat. încercam să evadez în toate felurile posibile. Nu mai voiam să ştiu de mine. De când am început să gândesc mai limpede, mi-am văzut aliniate în faţa ochilor toate greşelile. Nu avea nicio importanţă faptul că le-am fost aproape copiilor când au fost mici, deşi speram că au amintirile copilăriei adânc în ei, ca o sămânţă, căci cea mai îndepărtată amintire a lor cu mine era aceea că obişnuiam să dispar. Nu numai că mi-am făcut rău mie, ca atunci când eram mică, ci le-am făcut rău şi copiilor de fiecare dată când i-am părăsit ca să mă adăpostesc între aceşti pereţi, pe aceste coridoare. Ca să nu mai zic cât rău le-am făcut înainte, cu inepţiile mele de la micul-dejun, prânz sau cină, cu săptămânile în care zăceam în patul din dormitorul care vara ajungea la cincizeci de grade. Mi se prăjeau gândurile înăuntru şi deveneau o întindere de durere reprimată. Acolo, mult prea aproape de corpurile lor mirate, de privirile lor anxioase de copii în creştere, nu mai eram mama lor, ci altcineva, cineva de care se temeau şi pe care nu-l înţelegeau. I-am speriat. Mi-am speriat copiii.

Eram acolo, undeva. Mă puteam vedea în vise, pe mine şi calea pe care-aş fi putut-o urma.

O altă dată eram cu copiii într-un apartament frumos şi vechi, care trebuie să fi fost cel în care am locuit în copilărie. Ştiam acel apartament mai bine decât orice altceva. în sufragerie erau pătuţuri de lemn. în ele dormeau copiii şi visau la viaţa pe care aveam să le-o arăt. Erau atât de mulţi, iar eu eram doar una. S-au trezit toţi în acelaşi timp şi eu am început să alerg cu mâncare şi haine după mine, iar ei se tot înmulţeau şi erau aşa de frumoşi cu toţii şi îi fotografiam seara, când se aşezau pe podea să se uite la televizor. în lume

se întâmplau lucruri mari, dar mai măreţe se petreceau în creierul şi imaginaţia lor, şi ştiam că tot ce pot face e să-i urmăresc îndeajuns de mult încât să le scrijelesc visele în ADN şi în mâinile mele neliniştite. Eram a lor, iar ei erau tot mai mulţi şi mă uimea că erau aşa de frumoşi când râdeau şi le deschideam uşa, ei coborau treptele şi ieşeau în stradă, apoi se duceau în parc, iar parcul era plin de ei, de parcă s-ar fi adunat pentru un protest şi protestau împreună ieşind din visul meu, iar eu m-am trezit pentru că voiam să le spun ceva, dar ca de obicei nu mi-a ieşit niciun sunet. Am căzut din pat şi Maria mi-a dat o mână de ajutor şi mi-a povestit că avusesem o procedură reuşită şi că trebuia să mă odihnesc. încă puţin. Mai dormi încă puţin. Dormi şi nu te mai trezi.

O să mori. Dacă nu mori, o să fii aproape de moarte şi nu o să apuci să mori pe bune niciodată. O să pierzi tot ce e important pentru tine. Aproape că ai pierdut deja totul. Eşti complet singură.
Ţi-am spus că locuiam într-un oraş de nimic, într-o casă pe care nu o suportam? Nu că ar conta, dar acolo trebuia să mă întorc. îmi cumpărasem ceva mobilă. Aruncasem la întâmplare nişte lucruri. Nimic din ce visasem nu putea deveni realitate. Nu aveam cu cine să vorbesc în orăşelul ăla. Nu aveam prieteni. Priveam în pământ, ca să nu mă recunoască nimeni. Uram locul ăla cu atâta patimă, încât aş fi putut arunca singură oraşul în apă dacă-aş fi reuşit să-mi adun ura şi să nu o irosesc aiurea. Plaja dispărea puţin câte puţin în fiecare an. Vântul încă bătea pe acele meleaguri. Refuz să pronunţ numele orăşelului.

Să ne întoarcem la toaleta aceea din curte, seara, acum mult timp. Pe unul dintre ziare am văzut poza

unei fete într-o tabără dintr-un sat sovietic. Privea afară din poză într-un fel care mi-a stârnit imediat interesul. Era una dintre multe altele, cu toate astea singură. Arăta exact aşa cum îmi doream eu să arăt dacă mi-ar fi ieşit ceva bine în viaţă. Cu codiţe, obrajii rozalii, cu eşarfa roşie, înnodată, cămaşa albă, fusta albastră, steaua roşie de pe piept. Era un copil al lui octombrie şi se remarca prin faptul că le vorbea celorlalţi octombrişti şi pionierilor mai mari din tabără despre importanţa de a purta în toată fiinţa ta spiritul sovietic. Cu binele Uniunii Sovietice în gând, puteai să uiţi de orice altceva. Nu mai erai doar un copil. Erai un tovarăş.

Octombristă, mi-am zis. Pionieră. Aş arăta ca ea şi m-aş înscrie în colectiv. Asta am descoperit în noaptea aceea, după ce am ignorat căprioara care ar fi putut oricând să apară pe pajişte, înainte să mă întind pe podea pentru a mă preface că dorm. Aveam de gând să mă transform. Mă văzusem pe mine în poză. Mi se potrivea. Eram născută în octombrie. Eram un copil ales printre alţii, dar mă rătăcisem într-un fel în care niciun alt om nu putea pricepe şi, prin urmare, îmi strigau mereu numele. Când mă trezeam dimineaţa, le auzeam vocile.

Timp de mai mulţi ani am purtat uniforma de pionier. Mamei i se părea neplăcut şi greu de explicat, dar eu ştiam cine sunt şi asta mă întărea. Nu mai eram aşa de enervant de ştearsă. Nu mai eram slabă. Poate că în primii ani m-a făcut să fiu singură, pentru că eram într-o clasă superioară. Copiii nu ştiau ce înseamnă uniforma mea, dar unii părinţi le-au spus că sunt un copil comunist şi nu a durat mult până să mă numească toţi comunista. Celor care mă întrebau dacă sunt comunistă le răspundeam de fiecare dată la fel. Nu, nu sunt comunistă. Sunt pionieră. Era ceva

complet diferit. împrumutasem o înfăţişare pe care puteai s-o porţi. înfăţişarea duce la libertate. Asta am învăţat în acei ani şi mi-a prins bine mult timp. Mi-am lăsat familia şi am început să-mi duc viaţa într-un colectiv fictiv, dar nu mi-a păsat. Viaţa aceea era mai adevărată decât cea de dinainte.

N-am învăţat nimic când am fost mică. Nici la şcoală şi nici în primii ani ca adult. Străbăteam coridoarele imaginaţiei mele, dar nici acolo nu se întâmpla mare lucru. Nu ascultam muzică şi nici nu încercam să mă regăsesc. Nu trăiam o viaţă de om tânăr. Mergeam la grajduri de două ori pe săptămână şi citeam cărţi. Capul meu era gol, iar la corp nu mă gândeam. Eram sigură de cine sunt şi în acelaşi timp mă simţeam un nimeni. în puţinele mele fantezii eram o fată printre oameni. Nu aveam părinţi, nu aveam iubiţi, colindam munţii din alte orăşele şi participam la diferite parade militare. Trăiam în mintea mea într-o altă epocă. Când stăteam la şcoală şi făceam exerciţii de matematică, eram totodată şi o alta, fata care făcea fix acelaşi lucru la orele urmate de membrii colectivului. în mintea mea puteam să schimb rolurile tuturor. Voiam să merg prima, să ajung cât mai departe şi fără să mă odihnesc. De aceea în viaţa reală străbăteam toate codoanele oraşului, după-amiaza. Era important să n-am iubit şi să nu stârnesc interesul, aşa că nu-mi picase nimeni cu tronc şi de aceea consideram că am un mare avantaj. Nu putea să-mi ia nimeni nimic. Mi-am creat un alt eu, de care-mi plăcea mai mult. O persoană mai dură decât eram. Mai dură şi mai puternică. O persoană mereu activă, cu total alte calităţi decât ale mele. Am păstrat-o atâta timp cât am avut nevoie de ea. Ea este, poate, cea mai remarcabilă născocire a mea şi n-am simţit niciodată nevoia să-mi explic ce

am făcut în anii când eram ea.

Era stăpână pe viaţa ei şi îi eram recunoscătoare pentru asta. Chiar şi când am încetat să mai folosesc uniforma, tot o mai purtam încă în suflet. Aveam acces la ea oricând doream. Poate încă mai am.

Am intrat târziu la pubertate, aşa că am fost copil mai mult decât aş vrea s-o recunosc. Fumam la metrou în pauze la treisprezece ani, înainte să mi se modifice corpul, dar mă jucam în continuare într-un fel ce ţinea de copilărie. La cititul anumitor cărţi pentru copii nu puteam pur şi simplu renunţa. Le ştiam deja pe de rost şi-mi aduceau o satisfacţie mult mai mare decât cărţile de adulţi pe care le citeam. Am crescut târziu în acest nou corp, pe care n-am vrut să-l descopăr. Am devenit mai extravertită şi mai delăsătoare, nu-mi plăcea deloc de noua eu. Pentru mine, subitele îndrăgostiri care apăreau din neant şi care mă devastau erau un semn de slăbiciune. Astfel, ca să nu mă pierd complet în dragostea pentru fratele mai mare al prietenei mele, pe care nu-l puteam avea, m- am cuplat cu prietenul lui, Erik. Mă impresiona cu toate talentele lui. Câştigase concursul naţional de scrimă, sărise peste un an la şcoală, pentru că era aşa de deştept, era foarte bun la matematică; mie mi se părea ca o limbă necunoscută, pe care nu o puteam deloc desluşi, dar îi admiram pe cei care o făceau. îmi amintesc că fratele mai mare al prietenei mele mi-a povestit de momentul în care pe Erik l-au întrebat la şcoală cum se rezolvă ecuaţia de pe tablă, căci nimeni altcineva nu mai reuşise s-o facă. Eric a încercat, dar nu a ştiut, şi profesorul l-a rugat să se aşeze la loc, s-a uitat la el întristat, zicându-i: Et tu, Brutus? Şi tu, Brutus? Nu ştiu de ce încă îmi aduc aminte de acest incident, poate pentru că m- a

impresionat. Să fii înzestrat pentru ceva ce te interesează cu adevărat e un lucru foarte mare. Admirabil.

între noi era o diferenţă de vârstă care la vremea aceea era dificil de gestionat. Când şi-a dat bacalaureatul, eu intrasem în clasa a noua. Sigur, sărise peste un an, aşa că era de parcă era în clasa a unsprezecea. Era doar cu doi ani mai mare decât mine? Nu se poate, era mult mai matur ca mine, mai copt la minte.

Cred că Erik ţinea cont de diferenţa de vârstă dintre noi într-un mod care nu mă rănea.

Când mi-a spus într-o dimineaţă, în vila din Vallentuna, că mă iubeşte, ceva s-a schimbat. Erik mă iubea. Pe mine.

Câteva ore mai târziu, după şcoală, stăteam în cimitirul de mai jos de biserică, acolo unde obişnuiam să sărbătorim multe festivităţi de sfârşit de an, fumând şi repetându-mi cuvintele lui timp de mai multe ore. Mă iubea. Era mare lucru. Important. Semnificativ. Eram la fel de îndrăgostită de el. Viaţa era o chestiune serioasă.

Am început să fotografiem împreună şi developam pozele în baia lui. îmi plăcea să-l fotografiez. Le făceam foarte luminoase, încât el abia se zărea, doar un contur şi lumină. Mi se părea că fotografiile sunt frumoase. Era un om cu care nu-ţi era greu să stai. Poate pentru că era deschis. Viaţa mea nouă, de adolescentă, luase o anumită formă cu el şi ceea ce s-a destrămat putea fi ţinut în frâu. Tata, care de altfel nu se sinchisea de existenţa mea, l-a întâlnit de câteva ori şi mi-a spus repetat:

Nu-l părăsi niciodată, nu vei găsi pe cineva mai bun.

Era aşa de enervant! Ne-am despărţit după un an şi jumătate. Cred că mă ascunsesem în el pentru a-mi ţine în frâu anxietatea, şi aproape că-mi ieşise. Anxietatea a pus complet stăpânire pe viaţa mea într-o călătorie cu trenul prin Europa, în vara după ce am terminat clasa a noua. Fusese întotdeauna acolo, dar acum căpătase formă şi-mi acaparase viaţa. într-o seară, eu şi prietenele mele fumam iarbă pe coasta franceză a Atlanticului şi după ziua aceea nu mi-am mai revenit niciodată. Am fugit prin micul orăşel pentru a găsi căminul unde eram cazaţi, dar am simţit totodată că m-au inundat nişte valuri, de la cap spre picioare şi înapoi spre cap, unde mi s-au spart de frunte. Am alergat prin oraş şi, când am găsit căminul şi am deschis uşa, aruncându-mă singură în pat, valurile m-au izbit cu o putere aşa de mare, încât nu mai conta dacă mă ţineam strâns de pat sau nu, şi tot calvarul nu s-a terminat nici când Nina a revenit acasă şi am rugat-o să se întindă peste mine, să nu mă ia apa. Mi s-a întâmplat asta doar o dată, dar actul acela uşor îndrăzneţ, ridicol de rebel, a tăiat adânc în mine o urmă unde doar anxietatea putea intra. După aia, imediat ce simţeam orice formă de nelinişte sau de fiecare dată când îmi era frică să nu retrăiesc acel moment, sentimentul revenea. Iar şi iar, oricând, oriunde. Valurile care mi se sparg de cap. Le simt în continuare în mine, când mi-e frică. Această unduire a cărei putere este la fel de înfricoşătoare precum senzaţia unei explozii în tâmplă. Faptul că nu i te poţi împotrivi. Cred că anxietatea violentă pe care am trăit-o atunci a făcut să-mi fie frică să fiu singură. Atunci, acum şi în perioadele dintre. Anxietatea aceea m-a micşorat, m-a făcut să fiu laşă şi condescendentă. M-am adaptat la realitatea în care trăiam într-un fel pe care nu mi l-

aş fi putut imagina vreodată. Am refuzat să fiu singură. Mă evitam, aşa cum eviţi pe cineva cu care n-ai chef să vorbeşti, pe coridoarele şcolii. Ieşeam cu derbedei de la mine de la şcoală şi auzeam deseori înăuntrul meu vorbele tatei. Să nu-l părăseşti niciodată! Cum am putut să-l părăsesc pe Erik pentru idioţii ăştia burghezi? Nu pentru că relaţiile erau de lungă durată, ci dimpotrivă, pentru că erau jenante chiar de la început. Şi prietena mea Nina era împreună cu unul dintre ei, nu l-aş numi doar un simplu idiot, dar în fine. Nina era extraordinar de talentată la matematică şi într-o zi, când îl ajuta pe aproape penibilul ei prieten cu temele la matematică, mama lui a intrat în camera unde erau ei doi şi a spus:

Coco, te ajută o fată la teme?

Ăsta era nivelul. Am auzit multe cuvinte grele după ora de suedeză, când profesorul mi-a citit eseul cu voce tare sau când eram singura care dorea, ca de obicei, să spună ce poate însemna poezia asta sau cealaltă sau ce înseamnă comparaţia. „Trandafirii dintr-o vază crăpată sunt totuşi întotdeauna trandafiri.”
Cum puteai traduce imaginea asta ca fiind altceva? Nu-şi puteau da seama.

Eseurile erau singurul lucru de care chiar îmi păsa şi eram stresată înainte de predarea unuia, de parcă întreaga mea existenţă ar fi fost în joc. Şi poate aşa era. Poate era singurul moment când refuzam să mă adaptez şi-l băteam la cap pe profesorul nostru să ne corecteze lucrările la timp. Nu o făcea niciodată.

Chiar era extrem de important să fii bun la şcoală şi puteai să-ţi permiţi să te bucuri.

în clasa mea erau elevi care purtau numele unor

familii de vază şi cu numele acela venea şi o anumită siguranţă de sine şi certitudinea că avea să le meargă bine în viaţă. Li se putea citi asta în atitudine, în felul în care mergeau, faptul că nu aveau nimic de pierdut. Poate eram invidioasă pe siguranţa lor, pe felul lor de a traversa curtea şcolii, pe modul în care se aşezau în bancă şi deveneau imediat stăpânii clasei. O simţeau chiar şi profesorii, iar unii îi şi admirau. în special profesorul nostru de istorie, Rolf Rendel. îi plăcea să-i strige pe elevii lui după numele de familie. în ce an a avut loc bătălia de la Liitzen? Domnule Adelswärd? Cum a început Revoluţia franceză? Von Halle? Leijonhuvud? Fredrik Gyldenstolpe? Ştiau mereu răspunsul. îmi învăţam lecţiile de cele mai multe ori, dar interesul meu pentru istorie nu era mare şi nu reuşeam să-mi amintesc de toate epocile istorice, deci mi s-a întâmplat să nu ştiu răspunsul când Rolf Rendel s-a întors către mine şi m-a întrebat – iubea Franţa şi istoria Franţei: Pacea de la Versailles, ce ştiţi despre ea? Domnişoara Bostrom? La naiba, chiar trebuia să stau în bancă şi să tolerez toate rahaturile idiotului ăstuia? Dar n-am zis nimic. Ba nu, o singură dată am făcut-o.

în primul semestru, când încă eram împreună cu Erik, aveam multe absenţe. Mama avea turnee în fiecare văgăună din Suedia cu o piesă tâmpită, Piaţa de amiază. Trebuia să vorbească în dialectul din Småland şi era varză la dialecte, ceea ce însemna că era extrem de stânjenitor s-o priveşti, de la început până la final. Măcar locuiam singură în apartament. Din fericire, tata era la spital, altfel ar fi putut oricând să-şi facă apariţia. Nu o făcea, dar suna. îi intrase în cap că trebuie să aibă acea discuţie tată-fiică cu mine, discuţie pe care nu a purtat-o mai devreme, pentru că l-a împiedicat mama, după cum

mi-a povestit. Era maniac şi nu-l puteai opri din vorbit. Mi-a spus din senin:

Eşti ca Andrei.
Andrei era cel mai bun prieten al fratelui meu şi un fel de elev model. Foarte înzestrat la matematică şi mergea la un liceu de profil, cu mai multe opţiuni de limbi străine, învăţase repede chiar rusa. Ştia deja şase limbi străine. Pe trei le învăţase pe cont propriu. Suedeza, spaniola şi franceza, dar în timp foarte scurt reuşise să înveţe şi engleză, rusă şi italiană. Când eram în generală, venea duminica pe la noi să mă ajute cu temele la matematică, pentru că era prietenul fratelui meu.

Am protestat şi i-am spus:

Ştii bine că nu sunt ca Andrei. Andrei e un copil-minune. Nu sunt ca el, dar tata nu putea fi oprit. Tot îndruga cât sunt de talentată, doar pentru a ajunge la ideea că moştenisem toate calităţile de la el. De la maică-ta, a spus el serios, nu ai luat nimic. Ai moştenit totul de la mine.

Nu prea cred, i-am spus. Nu semăn cu niciunul dintre voi şi te-apuci tu acum să zici asta? Tu, care nu mi-ai dat nici măcar un cadou de ziua mea de când v-aţi despărţit, tu, care nu o ajuţi pe mama cu pensia alimentară, deşi pensia ta de boală e enormă? Compară pensia ta cu salariul ei şi mai pune şi faptul că ea ne întreţine şi lucrează toată ziua şi tu eşti un nimeni care nu e în stare să facă nimic şi ăsta e singurul lucru pe care mi-l amintesc când mă gândesc la tine şi sunt uşurată că eşti la spital, fiindcă aşa ştiu că nu o să vii aici, să te bagi în viaţa mea şi să distrugi tot, aşa cum o faci mereu. Mă rog să nu-ţi dea drumul niciodată şi speri şi tu asta, aşa că suntem chit. închide şi nu mă mai suna!

Am spus doar lucruri din astea urâte, dar care erau uşor de spus, nimic concret, pentru că nu îndrăzneam s-o fac. întotdeauna se terminau aşa conversaţiile noastre. Plângea şi spunea de fiecare dată acelaşi lucru: Sunt cel mai singur om din lume. Când era maniac, vorbea doar în dialectul din Norrland, ăsta era primul semn că se afla în mijlocul unei crize. Se putea ridica din patul unde zăcuse luni la rând şi începea să cânte balade sau vorbea în dialectul din Norrland, după care putea să iasă în oraş, să cheltuie o grămadă de bani şi nu era periculos, dar aveam mereu dureri de burtă când îl vedeam şi-l evitam când locuia cu noi. Nu mă întorceam acasă. Dormeam la alţii şi minţeam spunând că îmi dăduseră voie părinţii. Rătăceam între casele prietenilor mei, pentru că după divorţ tata a avut o înţelegere cu mama şi putea sta la noi, deşi ea locuia cu alţi bărbaţi, iar când ei erau acasă, era şi el acolo. Trebuie să fi fost umilitor pentru el că mama era împreună cu alţi bărbaţi în timp ce el se afla în apartament, şi situaţia asta nu s-a terminat când s-a mutat în apartamentul lui, pentru că atunci când era bine, venea pe la noi, ne gătea cina, jucam cărţi împreună sau făceam prăjituri. Era insuportabil, deşi îmi plăceau mult prăjiturile, dar nu i-am zis nimic mamei. Nu ştiu de ce, dar nu am făcut-o sau poate că fratele meu i-a zis, pentru că într-un final n-a mai venit şi am rămas doar noi doi singuri acasă când era mama la teatru. Nu eram chiar singuri-singurei, aveam cu noi nişte dădace studente, dar nu voiam să stau în preajma lor. Mă simţeam de parcă-aş fi fost singură, iar în familia noastră, sentimentele aveau mare însemnătate.

Tata a spus pe urmă că mama lui a murit când el avea treisprezece ani şi că s-a îngrijit singur de fraţii lui mai mici. A studiat la seral inginerie, schia în

fiecare zi 20 de kilometri ca să facă naveta.

Ştiu, tată. Mi-ai spus-o de o mie de ori. însă această ultimă poveste îmi lăsa mereu o impresie puternică.

Apoi veneau frazele obligatorii: Maică-ta a distrus tot când a zis că vrea să divorţeze. Eram o familie frumoasă, a spus el plângând.

N-am zis niciodată nimic despre cum ne-a urmărit şi aproape ne-a omorât când a dat drumul la gaz şi a lovit-o pe mama, terorizându-ne. N-am zis nimic despre ce mi-a făcut când eram mică şi singură cu el şi fratele meu, la ţară, pentru că asta nu puteam să povestesc nimănui. Nici nu ştiu dacă fratele meu îşi aminteşte. El a pus capăt situaţiei. Tata avea un anumit respect faţa de fratele meu.

Maică-ta e o curvă, urla el.

Tu eşti o curvă, i-am spus într-un final, când mi-am băgat picioarele în tot. Tu ai ieşit cu prostituate şi le-ai lăsat să dea iama în hainele mamei când era plecată, aşa că cine e de fapt curva aici?

Ura să fie contrazis şi a ripostat cu ceva de genul:

Ce s-a întâmplat cu tine? Nu ştii cât de greu îmi e? Nimeni nu vine să mă viziteze. Nimeni.
în cele din urmă am fost nevoită să închid şi să-mi dau jos geaca, iar treaba asta era destul de enervantă, pentru că nu puteam să aud dacă m-ar fi sunat cineva, cineva important, poate fratele mai mare al Ninei, de care eram îndrăgostită în ciuda faptului că eram împreună cu cel mai bun prieten al lui. Poţi să fii îndrăgostit de doi oameni simultan, din păcate. Dragostea pentru Erik era mereu vizibilă, prezentă şi liniştită, dragostea pentru Magnus era ascunsă şi putea ţâşni oricând, făcându-mă să fiu

nesigură şi nefericită.

Sau Nina, prietena mea cea mai bună, şi aveam desigur conştiinţa încărcată din această cauză, pentru că poate eram aşa de des acasă la ea ca să am posibilitatea să-l văd pe Magnus. Era în fond destul de umilitor, pentru că jucam întotdeauna cărţi, nenorocitul de Bismarck, joc pe care şi tata îl juca cu plăcere şi la care eu mereu pierdeam, pentru că nu eram atât de pricepută la jocuri, iar inteligenţa era importantă în ochii lui Magnus.

Eram singură în apartament şi nu ştiam să gătesc, aşa că mâneam sandvişuri cu brânză şi de îndată ce mă gândeam la ceva mai mult timp, mă cuprindea neliniştea şi trebuia să sun pe cineva să mă lase să merg la ei, iar asta îmi consuma toată energia. Eram aşa de bântuită de anxietatea mea şi de senzaţia de valuri zbătându-se în mine. Erik nu pricepea ce mi se întâmplă, pentru că refuzam să-i povestesc de ce apăream brusc la el acasă şi mă purtam ciudat. Nu te poţi calma? Chiuleam atât de mult, încât dirigintele a cerut o întrevedere cu mine. Mi-a spus că corpul didactic, după cum s-a exprimat, e îngrijorat pentru mine şi că, dacă nu voi veni la toate orele până la Crăciun, nu o să mă poată trece anul. Ce păcat, i-am spus, pentru că am planificat o călătorie de o săptămână cu prietenul meu în Egipt.

Ştiu că o poţi face, mi-a spus dirigintele. Dar nu te poţi duce acum în Egipt!

Promit să nu mai fac absenţe semestrul viitor! Promit! Dar vreau să merg mai întâi în această excursie.

Te droghezi? m-a întrebat el şi am rămas perplexă, pentru că nu o făceam. Sau da? Fumasem haşiş o dată şi după aceea avusesem conştiinţa încărcată

pentru ce făcusem. Se vedea pe faţa mea? Se vedea pe mine că o luam în jos? Dimineţile stăteam întinsă pe pat, transpiram şi mergeam la şcoală pentru a mânca prânzul, după care reveneam acasă. îmi pierdeam timpul în cafenele, scriind. De mai multe ori am mers la cafeneaua unde o tânără scriitoare scria într-un caiet mare şi negru, fumând. Era mereu acolo şi o admiram cu ardoare şi-i citeam cărţile când apăreau pe piaţă, amintindu-mi că o întâlnisem. O vedeam scriind la carte. Câteodată mă plimbam prin oraş, pentru că mă liniştea şi făcea să-mi dispară anxietatea. Rămăsesem în urmă cu materia şi nu îmi citeam bibliografia, nu stăteam de vorbă cu nimeni, nu cunoşteam pe nimeni. Droguri? Credea asta pentru că purtam mereu o jachetă de piele maro, uzată sau pentru că-mi
vopsisem părul roşu? Arătam ca o drogată?

De ce credeţi asta? l-am întrebat.

Nu eşti niciodată la şcoală. Suntem îngrijoraţi pentru tine. Am încercat s-o sunăm şi pe mama ta, dar nu ne-a răspuns nimeni.

O s-o rog să vă sune, i-am spus. Nu mă droghez! Nu m-am drogat niciodată! Asta credeţi? Treceţi-mă clasa! Nu-mi pasă ce notă îmi daţi. O să vă arăt eu de ce sunt în stare semestrul viitor!

în ziua aia m-am întors acasă, l-am sunat pe Erik şi m-am plâns. Ok, mi-a spus, hai la mine! Şi asta am făcut, dar nu m-am simţit la fel de bine ca de obicei.

Câteva zile mai târziu mi-am făcut bagajele şi am zburat spre Cairo. Erik era aşa de priceput să se asigure că făceam tot. Cu harta în mâini, găsea toate obiectivele, iar eu doar îl urmam. Era aşa de organizat

şi de frumos, că am început şi eu să fiu ca el. Interesată. Sinceră. Ambiţioasă. Am văzut piramidele, am vizitat toate muzeele. Ne plimbam pe străzile din Cairo şi era atât de minunat să trăieşti acel sentiment, încât i-am spus că îl iubesc şi el a spus că mă iubeşte. Simţeam în toată fiinţa mea că îl iubesc. Că viaţa cu el era viaţa adevărată şi că viaţa de acasă şi de la şcoală era o viaţă de rahat. Am luat un taxi spre Canalul Suez şi Erik i-a pus taximetristului o sumedenie de întrebări. Unde locuia familia lui? Nu era minunat să trăieşti într-o ţară cu o istorie aşa de bogată? Oare cum au construit Canalul Suez? Cum au oprit apa? Au lucrat mulţi la canal? Era interesat de arhitectură. Foarte interesat. Taximetristul claxona întruna, povestindu-ne despre tot ce vedeam în drumul nostru. Cartiere, cafenele, clădiri în renovare. Toţi locuitorii oraşului Cairo claxonau mereu şi ne trezeam dimineaţa devreme în camera murdară a hotelului din cauza zgomotului. Amândoi credeam că e palpitant, iar Erik îmi povestea despre tot ce văzuse şi trăise şi mă întrebam de ce nu simt Cairo la fel de intens ca el. Pentru mine conta mai mult sentimentul de a fi plecaţi împreună. într-un cu totul alt loc, unde nimic nu semăna cu viaţa noastră de dinainte. De ce n-am avut un sentiment la fel de puternic când am vizitat piramidele? Cel mai tare lucru pentru mine a fost să mergem pe dromaderii obosiţi din deşert. Erik o făcuse de dragul meu, dar doar turiştii o făceau, aşa că pentru el nu avea aceeaşi însemnătate ca faptul de a descoperi Cairo pe cont propriu.
Cel mai bine îmi amintesc de o zi când ne aflam la Canalul Suez şi am văzut un vas mare de croazieră traversând canalul în zona unde Europa întâlneşte Marea Roşie. Două continente aşa de apropiate unul de altul. Aveam sentimentul că trăiesc ceva mai mare ca viaţa. Că asta era lumea largă. Bătea un vânt aşa de

cald şi nisipul era spulberat în aer, încât era dificil să vezi în jur, iar cerul era alb, nu alb ca norii, ci doar alb. Taximetristul nu contenea să ne povestească, când brusc s-a întors către mine şi mi-a zis:

Ai un prieten aşa de drăguţ. Trebuie să fii o prietenă bună cu aşa un băiat bun. Oare de ce nu eram în ochii lui o prietenă bună? Ce ştia el despre mine? Nimic. Mi-am zis că trebuie să găsesc o modalitate să-mi exprim gândurile. Nu mai puteam să-mi duc existenţa doar înăuntrul meu. Ne-am întors acasă şi în ziua următoare m-am despărţit de Erik. Aveam de gând să mă transform, iar în acest proces de transformare el nu mai încăpea. Aveam să fiu o elevă model a şcolii Ostra Real. Aveam de gând să particip la fiecare oră, chiar dacă m-aş fi îmbolnăvit, ceea ce de altfel nu s-a întâmplat niciodată. Voiam să-mi aduc viaţa pe linia de plutire şi să întrerup felul meu obscur de a fi.

Despărţirea de Erik a fost o experienţă îngrozitoare. Era aşa de bun şi ştia atât de multe, şi nu avea cum să priceapă de ce nu mai voiam să fiu cu el. Toată ziua îmi făcusem curaj să i-o spun. Trebuia s-o fac pur şi simplu şi-mi îmi programasem o vizită la coafor pentru după aceea. Voiam să-mi vopsesc părul şaten-închis şi să mă tund bob. M-au cuprins emoţiile cum stăteam la fereastră şi-l aşteptam, uitându-mă spre parc. Când a sunat la uşă, ceva mai târziu, mi-am luat inima-n dinţi şi am fugit să deschid. Avea un buchet de trandafiri palizi în mână. Erau cele mai frumoase flori pe care le văzusem vreodată. Nu i-am mulţumit, n-am zis nimic. M-am dus în camera mea cu Erik după mine şi am pus trandafirii pe pat, m-am întors spre el şi i-am zis că vreau să ne despărţim. Erik nu m-a crezut.

Poate am exagerat cu florile, accept, dar nu trebuie să

reacţionezi aşa.

Ba da, i-am spus. S-a terminat între noi.

Poftim? m-a întrebat el. Ce vrei să spui?

îţi spun că s-a terminat între noi.

Termină! mi-a zis Erik, uitându-se la mine cu un

zâmbet care arăta că mă crede
cuprinsă de anxietate sau cine mai ştie ce. Nu
credea că vorbesc serios în privinţa asta, în
orice caz.

Am refuzat să-i explic de ce. Nici nu ştiam ce să-i zic.
Era doar un sentiment pe care-l aveam, gândul că o
să-mi fac ordine în viaţă şi că el nu putea fi în viaţa
mea în tot timpul ăsta. Sau poate pentru că eram un
nimeni când eram cu el. Sau poate, cel mai
important, pentru că Magnus a spus că l-am depăşit.
L-am făcut să plece şi m-am dus să mă tund. După
aia, mi-am schimbat complet înfăţişarea, am început
să învăţ şi să merg la ore şi am lăsat deoparte
trecutul, mama s-a întors din turneu şi totul a revenit
la normal. Totul era OK din nou. Nu mai aveam
sentimentul ăla de nelinişte. Am găsit o metodă.
Dacă simţeam că vine valul, mă concentram rapid pe
altceva. Pe ce citeam sau pe cum arătam. Am decis
să mă machiez şi să fiu bună la şcoală, poate nu cea
mai bună, dar printre primii.
Aveam să fiu şi mai bună la ce mă pricepeam deja,
iar la restul, aveam să mă străduiesc mai mult. Doar
la matematică nu aveam nicio speranţă, dar eram
norocoasă pentru că profesorul nostru era alcoolic.

Replica lui standard era: Profesorii mă vânează cu lampa cu benzină. Lipsea mult şi nu ne putea preda cu adevărat nimic, şi o ştia, aşa că am obţinut o notă decentă doar pentru că avea conştiinţa încărcată. La toate celelalte materii am reuşit să-mi redresez imaginea de început, de ratată, căci toţi iubeau un copil care a revenit pe calea cea bună. Profesorii erau mulţumiţi. Am avut note şocant de mari în al doilea semestru.

Mama mă chinuia spunându-mi că îi e dor de Erik, că nu înţelege de ce l-am părăsit. M-a luat peste picior când mi-a zis:

L-am văzut pe Erik în oraş. Părea aşa de trist.

Voiam să-l sun pe Erik. Dar. O duceam mai bine acum. Eram o alta. Faptul că dirigintele m-a întrebat dacă mă droghez a fost o experienţă aşa de umilitoare, încât m-am văzut adusă în starea de a mă îndoi de mine. Nu mă îmbrăcam ca celelalte fete. Nu aveam geacă Canada Goose sau astfel de lucruri, dar nu credeam că ies în evidenţă. De aceea am rămas şocată când profesorul meu de educaţie civică, micul porc adept al Partidului conservator, m-a umilit în faţa întregii clase. Deci nenorocitul ăla de idiot Gert Lienhart era membru activ în partid. înainte de alegeri mişuna pe scări şi vorbea cu oamenii despre avantajele Partidului conservator, iar la clasă arunca în noi cu mizeriile lui conservatoare. în tot liceul nu l-am auzit o dată vorbind de Olof Palme.

Toate testele lui în acei trei ani de liceu începeau la fel. Cine e Margaret
Thatcher? Credea că e distractiv. Ea era idolul lui. Trebuia să răspunzi prim- ministrul Marii Britanii. Lienhart nu uitase că la primul test am răspuns că habar n-am cine e Margaret Thatcher, aşa că într-o

zi, când n-am ştiut răspunsul la o altă întrebare, nu-mi amintesc care, nu m-a lăsat să scap cu una, cu două. Gândeşte-te! Gândeşte-te! Chiar nu ştii răspunsul la întrebare? M-am supărat foarte tare şi i-am zis: Nu, nu ştiu răspunsul la întrebare. Atunci mi-a zis ceva ce nu voi uita niciodată.

îţi petreci nopţile între Piaţa Sergel şi Teatrul Naţional, nu-i aşa?

Am rămas şocată. îmi zvâcneau tâmplele. Ce voia să spună cu asta? Că-mi luam droguri din Piaţa Sergel? Colegii mei au izbucnit cu toţii în râs. Nu i-am zic nimic dobitocului. M-am aşezat resemnată. Mă deranjează şi în ziua de astăzi că nu l-am întrebat pur şi simplu: Ce vrei să spui cu asta?

Nenorocitul de Lienhart şi-a dat seama că a întrecut măsura şi a încheiat acolo lecţia. I-am povestit mamei ce mi-a zis şi s-a enervat aşa de tare pe el, încât l-a sunat în fiecare seară la ora şase, trei luni la rând. De fiecare dată răspundea soţia lui. Nu, din păcate. Gert nu e nici azi acasă. Nu a trebuit să ridic un deget pentru a obţine cea mai mare notă la el tot restul anului. N-am mai răspuns niciodată la întrebarea cine e Margaret Thatcher.

Ăştia erau profesorii noştri: colerici, alcoolici, idioţi.

De aceea Lena Ragne, profesoara de filosofie din clasa a douăsprezecea, ieşea în evidenţă. Băieţii o urau, îi ziceau pizdă nenorocită pentru că la materia ei nu puteai învăţa pe de rost, ci trebuia să răspunzi la întrebări într-un mod în care să arăţi că ai înţeles materia. Ce teorie susţine faptul că peste douăzeci de ani o să putem să-i facem pe cei nefericiţi fericiţi? Da, nu le trecea prin cap ce putea fi şi asta mă bucura peste măsură. înainte de test, Lena Ragne ne-a distribuit câte un şablon cu concepte pe care

trebuia să le înveţi într-o jumătate de oră. Restul ţinea de cât înţelegeai. Partea distractivă era că existau presiuni chiar şi din partea părinţilor, care la şedinţe vorbeau cu ea şi-i spuneau lucruri precum:

Uitaţi-vă la notele celelalte, mari, ale lui Putte. O să fiţi singura care să-i dea o notă mai mică?

Uneori mă mai gândesc la lecţia în care ne-a vorbit despre existenţialism. Ne-a cerut să nu mai luăm notiţe. Ce vă spun acum nu veţi uita niciodată. Omul se defineşte prin acţiunile sale. Acţiunile şi lipsa de acţiune, aşadar nu doar ceea ce faci, ci şi, poate chiar şi mai important, ceea ce nu faci te creează pe tine, ca om. Eşti propria morală. Eşti condamnat la libertate.

Cum am ajuns acolo? Pe coridoarele liceului Ostra Real, printre aceşti prostănaci? Pentru că şi eu eram o tâmpită. Mă puteam adapta aşa de rapid, încât uneori îmi era ruşine. Iată-mă stând printre ceilalţi şi făcând parte din grup, deşi în secret ziceam că sunt complet diferită. Iată-mă acolo, în rahatul ăla de jacuzzi din Djursholm, cu nişte gagici şi nişte tipi scârboşi pe care nu-i ştiam, care se uitau la filme porno în timp ce-şi stingeau ţigările în apa învolburată. Asta era limita. Puteai să cobori mai mult de atât?

în anii ăia am dus o viaţă paralelă. O viaţă nu de fată înstărită – nu poţi să te prefaci, îţi rămâne adânc înscrisă în coloana vertebrală şi în gene –, ci o viaţă de fată care se adaptase regulilor nescrise din Ostra Real. N-am spus nimănui în acei ani că sunt social-democrată.

Cred că meseria mamei, de actriţă la Teatrul

Naţional, era suficient de exotică, în sens pozitiv. Mulţi dintre părinţii liceenilor înstăriţi cumpărau bilete la teatru ca să bea şampanie în foaierul de marmură, în pauze. Cred că strălucirea mamei se revărsa puţin şi spre mine. Am acceptat-o. Şi ce dracu' am primit la schimb? Dar a fost şi mai rău de atât când m-am cuplat cu unul dintre ei. Nu cu Oscar, el era drăguţ şi nu eram chiar un cuplu, ci cu Greger, cu care fusesem împreună o săptămână, în preajma absolvirii. Să-l compari pe Erik cu el? Tot ce am trăit cu Erik şi tot ce n-am trăit cu el. Am fost amândoi recunoscători când s-a terminat între noi. M-am hotărât să nu mai fiu cu nimeni, iar el s-a întors uşurat la fosta lui prietenă. Partea mea mai dură a pus paie pe foc şi m-a făcut, în ciuda anxietăţii şi neliniştii, să depăşesc cei mai întunecaţi ani din viaţă luând doar note bune. Note care nu mi-au fost de niciun folos de atunci înainte. Cele două obţinute la suedeză mi-au fost suficiente să intru la nişte cursuri independente şi să mă înscriu la universitate. în ziua când am absolvit, am simţit o mare uşurare. Ce aveam să fac cu toată această libertate?

Eram ameţită de la alcool şi bucurie în seara când am întins-o de la propria-mi absolvire penibilă ca să mă duc acasă la Nina, unde aveam să mă întâlnesc cu Magnus şi cu ceilalţi care se aflau atunci acolo. Adică şi cu Nina, care era supapa mea de siguranţă. Era mereu drăguţă cu mine. Voiam să merg la clubul cel nou, Hunky Dory, dar mă bătea gândul să plec şi devreme acasă, pentru că nu voiam să fiu ruptă de beată şi să nu mai ştiu de mine, însă mi-era groaznic de frică să pornesc singură spre casă, în întuneric. Pe cine mă puteam bizui la nevoie? Oricine m-ar fi putut lovi sau vârî în vreo maşină şi Nina o ştia foarte bine, pentru că mă cunoştea, aşa că a zis că mă va conduce

acasă, pentru ca apoi să se întoarcă la club, şi era un sentiment palpitant să auzi uşa închizându-se pe la ora trei-patru dimineaţa şi pe Nina povestind despre tot ce se petrecuse în club şi despre cine ce a spus, şi mai ales cui, după care adormea, în vreme ce eu rămâneam trează, încercând să diger tot ce trăise ea. întotdeauna rămâneam trează în serile de după Hunky Dory, deşi niciodată nu beam mai mult de trei beri şi nu puneam gura pe tărie. învăţasem cum să beau ca să nu mă fac de râs sau să fac vreo prostie şi Magnus să mă placă mai puţin. în Hunky Dory nu veneau colegii mei şi cei asemenea lor. Ne duceam acolo doar pentru că patronul clubului era o rudă îndepărtată de-a Ninei. Nina şi Magnus nu erau din fericire înstăriţi, dar erau în ochii mei extrem de deştepţi şi acasă la ei se vorbea despre lucruri foarte interesante, mama Ninei stătea deseori cu noi de vorbă şi îmi plăcea asta, dar mai mult îmi plăcea să-i stârnesc interesul lui Magnus. Uneori îmi reuşea, dacă era binedispus. Eram aşa de îndrăgostită de Magnus. Chiar când mă atingea trecând întâmplător pe lângă mine, era ca şi cum ceva se aprindea înăuntrul meu. Eram mai îndrăgostită de el decât fusesem de Erik. Era o prostie, dar aşa stăteau lucrurile. Magnus, care niciodată n-ar fi vrut să fie cu mine, însemna mai mult decât oricine altcineva şi acasă la ei puteam scăpa de aerele de liceană la Ostra Real. Totodată era şi enervant, pentru că la ei acasă se vorbea despre lucruri pe care eu nu consideram că le stăpânesc. Nu vorbeam niciodată de literatură sau teatru şi asta era în sine o eliberare. Dar chiar şi aşa. Rămâneam tăcută aproape pe durata întregii conversaţii. Doar când beam alcool uitam de timiditate şi reuşeam să particip la discuţie.

Cu toate astea, îmi preţuiam timiditatea şi prudenţa când eram împreună cu ei la fel de mult cum mă bucura să mă lepăd de ele. Să mă dezbrac de

timiditate ca de o haină pe care o dai jos de pe tine şi să fiu împreună cu ceilalţi într-un mod profund, important, semnificativ, intim.

Timiditatea mea era mai reală decât rolul de guralivă pe care-l jucasem la Ostra Real. Eram autentică atunci când eram cu ei. Aşa eram. La ei acasă semănăm cu mine aşa cum semeni cu tine când nu minţi, nu te prefaci sau nu creezi o stare de siguranţă atât de fragilă, încât cea mai firavă adiere de vânt te poate face să rămâi ţintuit pe coridor, fără haine, fără apărare. Renunţam aşa de uşor la mine şi pentru ce? Ca să trec prin Ostra Real de parc-aş fi fost cineva? Cineva care excela la cunoştinţele de literatură, care înţelegea fiecare vers, dar căreia îi era străin cuvântul „integritate”.

De ce îmi fac rău amintindu-mi de acei ani? Ce sechele mi-au rămas nevindecate? Vreau să spun, cât de departe n-am ajuns de atunci? Toţi tinerii sunt violenţi cu ei înşişi. Să creşti mare nu e o joacă de copii.

Am scris acest enunţ mai demult. Sunt enervante enunţurile astea care se repetă! Sau oare ele sunt cele mai importante?

Poate n-ar fi trebuit să merg aşa de departe, dar cât de departe am mers de fapt? Am făcut ce-am ştiut, şi tunsoarea bob, închisă la culoare, era tot o parte din mine. însă mai era şi acea gravitate, acea frică de a pierde ce e important şi, chiar mai rău, sentimentul că, deşi n-am hărţuit pe nimeni, am fost implicată în determinarea statutului colegilor. în a hotărî cine putea sau nu putea să facă parte din cercul nostru.

La ce-mi foloseşte acum? în văgăuna asta unde mă agăţ de durerile mele ca să nu văd ce e mai rău de-atât. Singurătatea, sentimentul de a nu mai fi iubită, de

a nu mai putea iubi. Copiii mei mă strigă în vis, iar eu stau aici, înfundată în rahat până la brâu. Eu, care nu mai am îmbrăţişări în care să mă adăpostesc de lume, singură, învinsă de viaţă, fără nimeni de care să mă ţin strâns şi cine ţine securea deasupra-mi? El sau eu, sau nimeni? Oare eu am fugit din viaţa mea sau era ceva ce nu ştiam, dar de care eram atrasă, care îmi vorbea cu o altă voce, mai limpede, şi care mă vedea clar mergând în bătaia vântului şi de frică, regresând spre codoanele atât de familiare ale sufletului? Cămăşile de noapte, moi, mâncarea la ore fixe, patul, patul, patul.

Trezeşte-te! îţi ordon! Trezeşte-te!

Tenebrele molatice ale depresiei, neantul şi chemarea morţii, asta mă aşteaptă când mă afund tot mai adânc în ea. Acolo unde nu există cuvinte, nici conştiinţă, doar somnul leneş de dimineaţă, prânz, seară şi neliniştea care-ţi inundă fiecare celulă.

în fiecare dimineaţă când te trezeşti, groaza când o conştientizezi cu fiecare părticică a ta şi cu fiecare gând. Eşti trează.
în atâtea dimineţi m-am trezit gândind, simţind că totul este ca de obicei. Casa, copiii, soţul care tocmai se pregătea de lucru.

Credeam că e scris în stele că vom fi împreună, el şi eu. Asta ţi-am spus când ai zis că vrei să divorţezi. De multă vreme nu ne-am mai purtat de parc-ar fi fost scris în stele, mi-ai zis, după care am mers cu maşina undeva în afara oraşului şi am stat de vorbă, era primăvară târzie, totul înflorise în jur şi în mijlocul acestora, sentimentul că acum, fix acum, se prăbuşesc pereţii peste mine. în mijlocul acestei senzaţii de viaţă şi moarte era un fel de bucurie,

aceea de a avea o conexiune cu tine. Am discutat şi trecuse atât de mult timp de când nu mi-ai mai vorbit aşa. De parcă ai fi vrut ceva. Eram noi doi pentru ultima oară.

Bucuria de atunci m-a uimit. Ce am resimţit în maşină? O zvâcnire de viaţă, atât în afară, în primăvară, în culori, cât şi în noi doi, discutând în maşină. Asemănător sentimentului pe care-l ai când vorbeşti foarte rar, ca şi cum ai fi sub apă, aproape şi departe totodată. Cuvintele rezonau altfel. Aveau un fel de reverberaţie, fiind în acelaşi timp destul de clare. Nu-mi era frică, nu atunci, mă simţeam de parcă le-aş fi putut duce pe toate. Aşa şi este. Le pot duce pe toate. Toate. Nu mi-e frică de nimic.

întotdeauna am avut doar cuvinte de laudă despre mine. Nu trebuia să-mi spună nimeni că mă pricep la scris. O simţeam înăuntrul meu, chiar şi în anii când n- am scris nimic. Că trebuia doar să mă pun să scriu şi cuvintele aveau să-mi vină. O ştiam aşa cum ştii că vei omorî pe cineva într-un război. Dă-mi cuţitul! Te omor! Dacă e să ne măsurăm puterile, noi doi, aş ieşi învingătoare din orice fel de luptă. Poate că vorbele tatei au fost cele care m-au făcut să cred că pot să duc totul la împlinire. Totul. Nu, erau vorbele mele cu care mă încurajam în clipele când priveam viaţa senin. Uneori îmi imaginam războaie doar pentru a trăi sentimentul că eram de neînvins. Probabil nebunia megalomaniei zace în genele mele şi iese la suprafaţă când şi când.

Am ştiut întotdeauna că pot să scriu de parc-ar fi o chestiune de viaţă şi de moarte.

Şi era o chestiune de viaţă şi de moarte. Când

scriu, viaţa nu-mi pare lipsită de sens, o simt înăuntrul meu, aştept doar neajunsurile şi am o capacitate de lucru atât de mare, că e floare la ureche. Atât e de uşor. Urmez puhoiul de cuvinte şi
totul merge strună. Dacă apare vreo problemă, o simt pe dată. Dacă am un fel de atac de panică, arunc bucuroasă cincizeci de pagini fiindcă m-au dus în direcţia greşită. Cuvintele mă duc de obicei unde trebuie. Ştiu că ar trebui să le fiu extrem de recunoscătoare. Nu-mi pasă de ce cred ceilalţi şi accept rareori sfaturi. Poate c-am avut nevoie de sfaturile tale în acele dăţi când am stat în cumpănă sau m-am ruşinat de ce am scris şi în acei ani mi-ai suflat vânt în pânze. Mă cunoşteai aşa de bine, încât ştiai ce intenţionez să scriu după ce citeai doar câteva pagini şi dacă cumva mă poticneam, puteai să-mi arunci un cuvânt care ştiai că mi-ar fi de folos. îmi spuneai mereu că mai bine-ar fi să scriu, când mă supăram sau îmi pierdeam timpul, şi asta îmi spuneam şi eu, căci cel mai mult ascultam de propria-mi voce. Apreciam auzul tău absolut, dar preferam să mă bazez pe al meu. Mă simţeam de parcă aş fi eliberat toţi caii nărăvaşi din mine. De parc-aş fi stat pe capra trăsurii şi aş fi mânat în noapte, înconjurată de lumină. Ştiam că stau închişi în grajd şi mă aşteaptă. Când soseam, dădeau cu piciorul în zid, erau sătui, obosiţi. în sfârşit, ai venit! Erau treji când îi legam în faţa trăsurii, pe cei mai puternici lângă mine, iar pe cei mai fricoşi, în faţă, astfel încât să fie ţintuiţi de cei de încredere, dar cei mai capricioşi erau cei care vedeau cel mai bine în întuneric. Trebuia doar să mă aşez pe locul vizitiului şi să dau frâu liber cailor, ca într-un film mut de Mauritz Stiller. Caii Selmei galopând în Povestea lui Gosta Berling. Nu, erau caii mei. Doar ai mei. Nu te puteai abate de la drum cu astfel de cai. Toţi negri. Era o

încântare. Era libertate. Libertate.

în copilărie, îmi plăcea să călăresc, să parcurg o bună bucată de drum prin pădure şi să las caii s-o ia la galop. Senzaţia aia. Nu era ca atunci când o ţâşneau din loc. Era bucurie pură. Puterea care se elibera! Să fii una cu armăsarul, să te ridici în şa şi să te apleci în faţă, iar apoi să laşi pur şi simplu frâiele din mână. Şi cailor le plăcea. Ce se întâmpla în pădure era secret. Nu vorbeam niciodată despre asta. Puteam zice nişte lucruri, ca de exemplu că a fost un galop bun, dar nu discutam despre sentimentul de putere din acele minute, în care dăruiam totul.

Era de asemenea un sentiment plăcut să ţii frâiele strâns şi să călăreşti în galop, împreună cu altcineva, iar pe urmă să te opreşti şi să laşi caii să găsească drumul spre casă, fără frâie. Simţi în interiorul tău cât trebuie să laşi din strânsoare ca să te bucuri de viteză, de libertate şi când e timpul să te opreşti. E aproape mai bine chiar decât a scrie. Să călăreşti în galop în pădure, fără frâie.

La taberele de călărie, ne puteam îmbăia împreună cu caii. O porneam călare cu
mare viteză spre apă. Când începeau să înoate, descălecam şi ne ţineam strâns de gâtul cailor. Unii primeau câte o copită în picior, caii înotau fără griji, nu se gândeau la noi, dar n-am fost niciodată lovită în apă. Corpul îmi era complet relaxat şi pur şi simplu aluneca. Ca acum.

Am protestat? Aş fi putut refuza. Refuza să merg la fabrică.

Nu atunci, când nu puteam vorbi în numele meu. Atunci nu se mai putea face nimic.

Dar mai târziu? De ce n-am făcut-o? Nu-mi păsa? Ba da, îmi păsa. Dar nu mai era nicio cale de scăpare, aşa că făceam ce mi se spunea. Mă ridicam din pat când sosea timpul şi parcurgeam cei douăzeci de metri fără să mă abat din drum. Nu puteai zice că nu am nevoie de tratament. Dar nu m-a ajutat niciodată. Dimpotrivă.

Nimeni nu mă asculta.

Nu aveam voie să decid eu însămi nimic, atâta timp cât eram internată forţat şi reprezentam un pericol atât pentru mine, cât şi pentru ceilalţi. Astea erau regulile. Oameni care nu mă cunoşteau scriau despre mine în fişele medicale care veneau cu fiecare doctor nou pe care-l întâlneam. Legea privind îngrijirea psihiatrică obligatorie. Lipsa de percepţie a realităţii. Stări de spirit variate. Rata de răspuns de peste un minut. Posibile reziduuri de Haldol.

Restricţii. Mai erau şi altele? Da, întotdeauna era ceva de corectat, de adăugat, de reglementat. Electroşocuri la intensitate maximă. O intensitate mai mică ar fi însemnat efecte secundare mai puţine, dar acest tratament nu era considerat la fel de eficient.

Cum se putea să stau acolo săptămână de săptămână, fără început şi fără sfârşit? Cine-mi hotăra cursul vieţii? De ce capitulasem şi cine ţinea frâiele?

Nu aveam răspunsuri. Nu erau răspunsuri precise, reale, aşa că m-am mulţumit cu resturile de la masa celor mai graşi. Sunt de acord cu tot ce îmi cer ei, să mă plimb de vreo trei sute de ori înainte şi înapoi, pe coridor. Asta-mi cer. îmi oferă ca loc de plimbare

acest coridor, iar eu nu mă plâng.

Nu-mi găsesc locul nicăieri. N-am învăţat nici cel mai simplu lucru.
Dacă vreau să mor?

Nu ştiu. Nici măcar asta nu mi-e clar. Că vreau cu adevărat să mor. Cine ştie dacă există ceva de cealaltă parte? Dacă trebuie să-mi repet greşelile la infinit? Nu-mi pot imagina un iad mai îngrozitor. Cui îi pasă de viaţă? Tuturor. Tuturor le pasă de viaţă. Preţuieşte-o, ca-n poveşti. De ce nu? Let's do it for the sake of my enemies. Mă ridic. Mă îndrept spre coridor.

După toate greşelile mele, am învăţat să privesc viaţa ca pe o datorie. Copiii se nasc, unul după altul. Am apărut pe lume ca să am grijă de ei. O ştiu. M-a costat scump să uit aceste lucruri. Prea scump. Nu se va mai repeta.

Pacienţii burduşiţi de medicamente s-au înghesuit pe canapele. Se prefac că se uită la televizor. E un fel de dezbatere.

Merg mai departe, întâlnesc un doctor pe drum spre casă. Cel mai rău dintre toţi. Alexander. Mă hotărăsc să mă fac că nu-l văd. Inima îi bate repede în piept. îi este frică de mine? Aalif şi Zahid mă văd trecând. Oare ce fac? Sunt somnambulă?

Cine sunteţi voi, Cavalerii întunericului? Care dintre voi îndrăzneşte să calce pe aceste meleaguri periculoase? Vino înăuntru, unde totul se dizolvă şi dispare. Nu vă îngreunaţi descurajarea cu tristeţe. Descotorosiţi-vă de tot ce puteţi şi faceţi un pas spre fabrică. Starea asta ciudată. Nici lumină, nici întuneric. Visele din care te trezeşti cu un ţipăt. Da, îţi aminteşti. Corpurile lor mici. Bucuria deosebită de

a-i naşte.

Eram îndrăgostită de fetiţa noastră şi nu-mi puteam lua ochii de la ea. Perioada aia minunată când eu eram a ei şi ea era a mea. Anna este curioasă şi curajoasă. Poate merge pe cărările pământului fără să cadă. Ea ştie ceea ce tu nu ştiai atunci. Să meargă drept înainte. Toţi copiii tăi pot să facă asta. îşi aparţin lor înşişi, aşa cum faci când nu te-ai confruntat niciodată cu vreun pericol. De ce mint? Pentru ca noi toţi să dormim şi să nu mai avem acel vis fără de sfârşit. Nu mai avem nevoie de el acum. Ai fost mereu aşa de pesimist. Fără scop şi cu lacrimi în mâini. Şterge-le, aşa cum facem toţi ceilalţi! Ridică-te în picioare! Aşa deci. Ce vezi?

îl văd pe Zahid împărţind medicamente. Poartă haine albe şi pantofii de plastic albastru-deschis, de culoarea mentei. Mai vezi şi altceva? Da, în visele mele. Atunci dormi! Visează! De-ar fi aşa uşor! Zilele astea se apropie de sfârşit.
Cineva îmi ia viaţa şi dispare cu ea. OK. Dăm tot ce putem. Ne vezi la capătul coridorului. Desigur, nu suntem mulţi. Dar voi sunteţi puternici. Nu-i aşa? Noi suntem cele mai adânci dorinţe ale voastre. într-adevăr? Ne oboseşti de parc-am fi iubiţii tăi. Stinge focul! Lasă apa să curgă! Ne scufundăm cu toţii. E simplu. Nu mai respira! încetează să fii cine eşti! OK, vă ascult, de ce nu?

*

Vorbeşte clar, aşa cum te-a învăţat mama. Nu e greu, în ciuda medicamentelor. Ne-am aşezat la fereastra din hol şi am învăţat să vorbesc cu vocea aia care semăna cu vocea ei. Despre ce vorbeai? Vorbeam răspicat

despre apusuri şi despre cum coridoarele de la şcoală erau atât de drepte. îmi aminteau de copilărie. Trebuia doar să mergi drept înainte şi apoi să cazi în genunchi, îmbrăcată în haine albe. îmi amintesc groaza de pe faţa preotului, de la confirmare, când i-am povestit că am luat cuminecătură fără să fiu botezată. Am citit cu atenţie scrisoarea din faţa mea. Nu scria nimic despre botez. Trei slujbe şi o împărtăşanie. Atât era în hârtiile care-mi fuseseră trimise. Eram aproape întotdeauna pregătită. Nimeni nu mi-a zis că trebuie să mă botez.

Fusese doar ideea mea să plec la tabăra de confirmare. M-am dus singură până la eparhia Graninge. Două săptămâni mai târziu, fratele meu stătea în biserică cu braţele încrucişate, iar mama îmi dădea fără tragere de inimă o cruce de aur la evenimentul de după şi, în semn de protest, Catalogul Frumuseţii, de la Vogue. A plouat două săptămâni în tabără. A fost o uşurare să părăsesc acel loc. Iartă-mă, Doamne, dar aşa a fost! Doamna preot de la confirmare a tăbărât pe mama, mărturisind că vrea să-şi deschidă braţele mai senzual. Oare o putea mama ajuta cu asta? Mama s-a străduit să nu râdă şi să se poarte ca de obicei. Poate avea şcoala vieţii. îi făcea pe toţi fericiţi fără să lase nici măcar puţin din ea în urmă. I-a arătat cu adevărat doamnei preot cum să-şi deschidă braţele în faţa congregaţiei, dar a făcut-o cu zâmbetul pe buze. Un zâmbet despre care ştiam că arată că doar se preface. Doamna preot nu a remarcat că râdea de ea pe la spate.

M-am dus acasă cu mama şi fratele meu. Fratele meu nu a zis nimic pe drum, dar era plăcut să mă reîntorc acasă. M-au muştruluit pentru ideea cu confirmarea şi cu Dumnezeu şi m-am simţit uşurată să cad în braţele mamei. Ei bine, acum eşti din nou acasă, a spus ea, mângâindu-mă pe spate. A fost o greşeală, mi-a spus. Nu crezi în Dumnezeu, nu? Nu, ştii bine că nu, i-am

spus şi am izbucnit amândouă în râs, apoi ne-am dus la cinema.

Nu mai e nimic de care să-ţi aminteşti cu bucurie? Ceva din tinereţea ta sau din viaţa de adult de care să-ţi aminteşti cu mândrie? Vocea Măriei, o voce pe care eram obişnuită s-o aud. Oare eram rude? Nu ştiu ce să cred despre Maria. De ce este tot timpul aici? E neplăcut. Este ca un personaj dintr-un film de groază. O femeie măruntă, evlavioasă, care s-a lipit brusc de mine, a apărut la mesele de duminică, apoi a devenit indispensabilă familiei cu harul, încurajarea, pietatea ei şi care, când toată lumea dormea, devenea un cuţit, tăindu-mă, ca un fermoar, de la gât până la burtă. Sânge, moarte şi durere putredă. în timpul înmormântării din bisericuţa de la ţară, o văd stând în spate şi zâmbind.

Iartă-mă, Maria! De ce am devenit atât de resemnată? Fără izbucniri. Doar mesele, coridorul şi tratamentul. Nicio vizită din exterior. Parcă sunt aici dintotdeauna. N-am pus niciodată piciorul în oraş. Vocea mea în loc de vocea ei scârţâitoare. Privelişti, aer curat. Un amestec de entuziasm şi tot ce e lipsit de sens. Sunt undeva sus, într-un avion mic, cu elice. E furtună de zăpadă, ceaţă, vom ateriza. Fix când roţile sunt pe cale să atingă pista, ne ridicăm din nou în aer. Avionul se zgâlţâie. Olivia este speriată. îmi spun că e ceva banal pentru aceşti piloţi. O fac tot timpul. Merg când deasupra muntelui, când în josul lui. Ei sunt cei mai buni piloţi ai lumii. Nu e periculos. Nimic nu e periculos. Eram în drum spre Văstiandet, unde locuia mama ta. Nu mă bucura deloc. Stăm blocaţi în micul avion cu elice care zboară de la Bergen la Forde. Avionul coboară din

nou, se aude hârâitul motorului. Se pregătesc pentru o aterizare destul de abruptă. Acum o să aterizăm, îi spun Oliviei. Zăpada, luminile, toată negura. în curând aterizăm. Aterizăm.

Forţa cu care motoarele încep să turuie, pentru ca avionul să se ridice din nou.
Ne ridicăm. Zăpada de afară, noi, înăuntru. E a treia oară când avionul nu poate să aterizeze, încep să cred că vom zbura în cerc până se va termina combustibilul. Nu au unde să aterizeze, pentru că pământul nu mai există.

O să-ţi spun o poezie, Maria. Este pentru tine. O s-o recunoşti.
Singur

Multe drumuri, multe căi Pământul îl străbat,

Toate au un ţel Predestinat.

Poţi călări sau merge în doi sau în trei, însă la

urmă doar Tu, singur, păşi-vei.

Să ai ştiinţă,

Oricât de multă,

Când singur porţi povara,

Nu te ajută.[1]

Herman Hesse, a spus Maria. O poezie frumoasă. înfricoşătoare, dacă vrei, dar adevărată.

Probabil că nu e înfricoşătoare singurătatea, dacă stau să mă gândesc bine. Pur şi simplu aşa stau lucrurile. Pentru toţi. îţi place?

Asta a fost prima lecţie de germană din liceu. Să învăţăm poezia „Singur" de

Herman Hesse pe de rost, am spus.

Şi încă ţi-o aminteşti?

Da, desigur.

Ai o memorie bună, a spus Maria zâmbindu-mi.

Mi-a fost mereu uşor să învăţ texte pe de rost, i-am

răspuns.
Revin, a zis Maria. Mă duc să împart nişte medicamente şi tu ar trebui să mănânci ceva din gustările de după-amiază. Ai slăbit prea mult. Dacă nu mănânci, trebuie să-ţi punem perfuzii. Data viitoare când ne vedem, aş vrea să aud ce răspuns ai la întrebarea mea.

Am mâncat câteva felii de prăjitură şi m-am simţit imediat rău. Nu prea toleram bine zahărul. Tata era diabetic. Făcea pipi într-un tub de sticlă în care punea o pastilă pentru a-şi măsura glicemia.

Albastru-închis era foarte bine, verde însemna bine, roşu, aşa şi aşa, apoi urmau portocaliu şi galben, care erau foarte rău. Obişnuiam să mă uit în tub, dimineaţa, să văd ce culoare are urina lui. Când am vrut să merg cu maşina cu tata până la verii mei din Vännäs, un sătuţ de lângă Urnea, mama mi-a spus să-i dau Dextrosol la fiecare două ore, un zahăr din struguri care creştea rapid glicemia. A mers bine. A fost o călătorie ok. Tata era bine dispus şi m-a învăţat să fac schi fond pe pârtia luminată artificial. Schiam în fiecare noapte. îmi plăcea foarte mult. Sora lui tata, Mona, se uita nervoasă la el. îmi erau dragi verişorii mei, Peter şi Petrus.

Erau atât de diferiţi. Peter era vesel, amuzant şi, odată ajuns la maturitate, a devenit poliţist, iar acum locuieşte cu familia în casa părintească pe care a moştenit-o. Petrus este un poet foarte bun. Sunt mândră de el şi-i menţionez numele de îndată ce am ocazia să spun că suntem veri. Petrus e complet el însuşi. Ştie cum vrea să-şi trăiască viaţa. Are o familie atât de drăguţă, pescuitul şi poeziile.

Peter şi Petrus. Urban şi Ulf, verii mei din Lulea, care sunt mult mai în vârstă decât mine şi pe care îi admiram peste măsură când eram mică. Eram tristă că nu mă mai puteam duce în Norrland, căreia îi ziceam Norrbotten de mică. Când minunata mea bunică a murit, nu mi-au mai rămas rude acolo. Ulf cel vesel şi
Urban cel puţin mai complicat îşi aveau familiile lor, pescuitul, vânătoarea, slujba. Inga-Britt şi Stig îmbătrâniseră.

Divaghez, Maria. îţi voi răspunde la întrebare. Când ai timp, desigur.

Am timp acum, a spus Maria. Aşteaptă doar puţin, să

aduc nişte ceai.

Vin cu tine, am spus, aşezându-mă lângă căruciorul de cafea, unde aveam de ales între ceai sau cafea. Cafeaua îmi dădea o nelinişte şi-mi făcea inima să bată mai repede, ar trebui să nu o mai beau, dar mi-am pus oricum o ceaşcă mică. Eram probabil emoţionată, dar nu voiam s-o arăt. Ne-am întors împreună în salonul meu şi Maria s-a aşezat pe scaun şi m-a încurajat din priviri. Am crezut că o s-o fac şi o să termin cu asta, ca să stau mai liniştită mai târziu, dar m-a cuprins emoţia momentului şi a început să-mi fie frică de ce voi spune. O s-o fac şi gata, mi-am zis.

Făceam practică la o şcoală. Fusesem în concediu medical de atâţia ani, încât cei care se ocupă de asta până la urmă au obosit. Nu ştii să faci nimic?

O prietenă de-a mea m-a ajutat să fac practică la o clasă de la şcoala fiicei ei. Mergeam acolo în fiecare dimineaţă. La început a fost năucitor. Stăteam lângă elevii din clasa a patra şi-i ajutam cu toate. Limba suedeză, engleza, pe care tocmai o începuseră. Până şi cu matematica. Mă bucuram că pricep cele mai simple exerciţii şi că le pot explica, iar la finalul zilei luam din cancelarie manualele de matematică de liceu ca să pot socoti şi acasă. Tot ce nu înţelesesem în copilărie. Furia când tata mă aştepta să vin de la şcoală doar ca să-mi servească discursul pe care-l născocise când mă auzea deschizând uşa.

Pelle are treisprezece portocale şi-i dă Norei trei. După aceea merg la piaţă şi mai cumpără un kilogram şi jumătate de mere, care costă şapte coroane kilogramul. Fiecare kilogram are şapte mere. îi dau apoi jumătate din fructe Lisei, care la rândul ei dă trei fructe Evei. Câte fructe au împreună

şi câte fructe are fiecare? Câţi bani mai are Pelle din cele cincizeci de coroane, după ce a rugat-o pe Nora să cumpere îngheţată de banii rămaşi?

Ha, ha, nicio coroană, evident, a zis tata râzând, în timp ce fratele meu calcula rapid câte fructe are fiecare.

Nu mă bag, am spus luând un sandviş şi în timp ce întindeam untul mi-a spus cum să gândesc, dar nu-l ascultam, pe urmă m-a întrebat dacă vreau să jucăm cărţi şi am jucat, iar mai târziu aveam să jucăm şah şi când n-am mai vrut să joc şah, a spus că putem juca folosind tehnicile din cărţile de şah. Vrei să câştigi sau să pierzi? Vrei să fii Karpov sau Kasparov?

Aşadar, în timpul zilei stăteam cu elevii şi mă minunam de cât de diferiţi erau.
La afterschool, una dintre fete, de oboseală sau plictiseală – putea fi foarte teatrală –, dorind să-mi testeze limitele, după cum credeam eu, ţipa că vrea să moară. Am vorbit mai târziu cu tatăl ei.

Atunci ştim la ce trebuie să ne aşteptăm diseară, mi-a spus. Apoi mi-a zis afectat că sunt un biet asistent din clasă, şi cine sunt eu de fapt? Ce drept aveam să mă aflu acolo? Practică? Nu sună bine. Deloc.

Alţi elevi nu scoteau o vorbă, mai ales băieţii. Rareori erau interesaţi de şcoală şi nu puţini rămăseseră mult în urmă. Fetele erau mai iuţi la minte şi deja îi categoriseau în mod vădit. Cine putea să li se alăture? Cine nu avea voie s-o facă? Cine avea puterea în clasă? Dar asta se putea schimba cu uşurinţă, un pas greşit era suficient.

M-am bucurat când un băiat, care conform profesorilor avea dificultăţi pronunţate, atât cu şcoala, cât şi cu starea lui în general, s-a mutat la... nu pot spune că la clasa mea, dar o spun oricum. Profesorul de la clasa noastră era mai în vârstă, cu experienţă, şi băiatul a progresat rapid cu şcoala. Era foarte tare să stau lângă el şi să-l ajut. Vorbea monosilabic, cu puţine cuvinte, în orice clipă putea să iasă din clasă şi să stea afară. Mă duceam după el, mă aşezam lângă el şi o vreme nu spuneam nimic. Doar stăteam acolo, cu el. Se putea întâmpla să stăm o lecţie întreagă şi chiar şi în pauză. într-un final, am început să vorbim unul cu celălalt. Mi-a spus ce îl interesează. Tobele. Mi-a povestit despre diverşi toboşari din trupe de care nu auzisem şi l-am întrebat despre cum cântă el la tobe, o activitate pe care tocmai o începuse. Nu aveau probleme cu el la şcoala populară de arte, care era alături şi la care-l însoţeam în timpul orelor. îi mergea mai bine la şcoală, deşi obişnuia să iasă brusc pe coridor şi aparent fără motiv. Fiindcă ieşeam mereu după el, îmi era uşor să observ dacă o să-mi vorbească după câteva momente sau o să fie tăcut. Aveam o conexiune şi m-am bucurat foarte tare când, într-o zi, s-a întors spre mine şi mi-a zâmbit.

Ar fi trebuit să stau la şcoala aia un semestru, cât dura practica, şi nu era nici
vorbă să mă angajeze. Nici nu ştiu ce le-aş fi răspuns dacă m-ar fi întrebat. Nu urmasem cursuri de formare pedagogică şi nici nu voiam să fiu profesoară, dar îmi plăcea la şcoală. Să mă trezesc în fiecare dimineaţă, să lucrez ziua întreagă şi să mă duc acasă din nou. Să fiu asistenta acelui băiat şi noaptea să merg acasă şi să mă apuc de socotit. Să pricep matematica de care nu mi-a păsat când eram mică. N-am povestit nimănui. Că acasă făceam

exerciţii de matematică de liceu. Mi se păreau distractive. în cele din urmă le-am dat de cap.

Cu câţiva ani mai devreme debutasem cu un volum de poezii, apoi lucrasem ca regizor la un teatru mare, şi de aia mi se părea, bineînţeles, că practica de la şcoală e o nimica toată. între anii dintre scris şi practică am fost internată pentru prima dată şi, când am revenit în apartament, întrebându-mă ce ar trebui să fac, n-am fost la fel de dură.

Munca de asistent mi se potrivea de minune. Fiecare zi era, dacă nu bună, cel puţin OK. Nu eram fericită, dar nu mă stresam. Măcar făceam ceva. Zilele-au trecut. La sfârşitul şcolii, când s-a terminat semestrul, eram în clasă cu copiii, mâneam îngheţată şi cântam cântece de vară. Fusese distractiv la repetiţii, dar nu mi-am închipuit că părinţii lor vor fi de faţă la serbare. Eu, care nu eram cu mult mai tânără decât ei, stăteam acolo şi cântam împreună cu copiii lor, ca o idioată.

M-am uitat în jos la podea şi mi-am pus îngheţată. Abia aşteptam să se termine. Când ultimul părinte a părăsit sala de clasă, am simţit că pot să respir din nou. Am început să curăţ îngheţata care căzuse pe bănci, să şterg urmele, dar tot mi-a fost ruşine când mama lui Viile, băiatul căruia îi fusesem asistentă, a apărut brusc în faţa mea.

Vreau să-ţi mulţumesc pentru tot ce ai făcut pentru Viile. Să-ţi mulţumesc din inimă! A însemnat foarte mult.

Ne-am uitat una la alta şi aveam amândouă lacrimi în ochi, iar lacrimile erau cât pe ce să se reverse şi, prin urmare, am spus cu privirea plecată-n podea: Cu plăcere.

E o amintire frumoasă, i-am zis Măriei şi am ieşit din salon, pentru că lacrimile mi-au revenit când am început să povestesc despre Viile, Maria a văzut şi mi-a dat voie să ies pe coridor.
Să fie asta tot ce-mi amintesc? începutul, dar nu sfârşitul. Copiii, născuţi unul după altul într-un asemenea ritm, încât eram mereu însărcinată la aniversarea lor de un an. îmi amintesc toate filmele pe care le-am văzut împreună, atmosfera din apartament, terciul de la micul-dejun, corpurile lor, asociaţia părinţilor care îmi plăcea atât de mult. îmi amintesc de personalităţile lor diferite. Erau atât de diferiţi. Arătau atât de diferit. Era o bucurie. N-am încetat să fiu fascinată de cine sunt ei. Am vorbit mult despre copii, am râs şi ne-am bucurat, multele paturi în care nu s-au întins niciodată. Nopţile cu trupurile foarte aproape. Când unul dintre ei s-a trezit şi nu am ştiut îa început cine sforăia în somn. N-am încetat vreodată să fiu fascinată de cine sunt ei. îmi amintesc parcurile, plajele. Au învăţat repede să spună propoziţii. La fel de repede au învăţat şi să înoate. Eram veselă în fiecare zi. Sau ai spune că nu. Stăteai în pat o săptămână pe lună. Da, dar în restul timpului eram veselă şi făceam tot ce trebuia. Mama venea des la noi, să ne ajute. Nu-ţi plăcea asta, dar o tolerai, ca să poţi scrie nestingherit.
Scriai şi scriai, stăteai cu copiii, scriai şi scriai.

Şi eu scriam. Când Josef, mezinul nostru, a început grădiniţa, m-am apucat de scris nuvele. Am fost primită în casa frumoasă a prietenilor mei. Stăteam la etaj, într-o cameră de unde aveam privelişte spre grădină. Se întâmpla ca ei să fie acasă în timpul zilei, iar atunci vorbeam un pic şi uneori chiar îmi găteau.

Prima dată când m-am aşezat în frumosul loc ce-mi

fusese dat de prieteni, am deschis calculatorul şi am scris prima nuvelă dintr-un foc. N-am schimbat niciun cuvânt. Atunci mi-am dat seama că trebuie să scriu. Storsesem cumva din mine volumul de poezii. Acum nu era aşa. Nu ar fi trebuit să renunţ niciodată la locul pe care îl aveam în casa cu grădină a noilor mei prieteni din oraş. Nu ştiu cum s- a întâmplat că, într-o zi, m-am trezit într-o cameră pe care o împărţeam cu alţii, într-o casă la câteva străzi depărtare. îmi era tot mai greu să mă pornesc într- acolo. Anxietatea devenea pe zi ce trece tot mai apăsătoare. Săptămâna aia a lunii era tot mai grea.

îmi amintesc de ziua când ai venit cu mine la o clinică de psihiatrie. Am vorbit cu o femeie blondă, nici tânără, nici bătrână. Mi-am descris situaţia şi ea mi-a sugerat să iau câteva medicamente, dar ceea ce m-a speriat atunci a fost că a menţionat terapia cu electroşocuri ca o alternativă bună. Atât tu, cât şi eu am spus că nu este relevant pentru noi. Dar ea a continuat să descrie această terapie ca fiind o alternativă bună şi blândă.

Nu mai e aşa ca odinioară, în filmele vechi, a spus ea. *One Flew Over the Cuckoo's Nest? am întrebat.*

M-am gândit mai degrabă la Zbor deasupra unui cuib de cuci, a spus ea, pe care mulţi l-au văzut şi de care s-au speriat. M-am abţinut să-i spun că e acelaşi film. Cum e terapia acum? am întrebat. Nu-ţi mai bagă curent în cap, sau cum? O, ba da, a recunoscut ea, dar totul este controlat. E ca şi cum ai reporni un calculator. Un calculator? Şi dacă ai uitat să dai save, ce se întâmplă atunci, i-am spus, mai ales ca s-o stresez, şi a recunoscut că sunt şi efecte secundare, cum ar fi afectarea memoriei, dar că majoritatea amintirilor revin. Cum ţi-am zis, nu este relevant pentru noi, i-am spus, după care ne-am ridicat şi am

plecat. A fost un sentiment aparte să mă ridic şi să ieşim pe uşă. Câţiva ani mai târziu, când am fost internată într-un fel de secţie de psihiatrie a orăşelului, un medic norvegian răutăcios mi-a vorbit când erai şi tu de faţă că s-a gândit multă vreme cum să-mi vorbească. Citise mai multe cărţi de-ale tale şi dorea să aprofundeze subiectul, dar felul în care vorbea ne enerva pe amândoi. S-a întors către tine, de parcă eu aş fi fost mai puţin informată. Tu te-ai ridicat şi i-ai spus că aici punem punct.

Acolo se întâmplau lucruri îngrozitoare. Atunci încă aveam puterea să refuz atât de popularul tratament cu electroşocuri. N-am fost constrânsă să mă înscriu la terapie, aşa că nu aveau chiar mână liberă, aşa cum era situaţia cu cei din oraşul de lângă apă.

Când am ajuns în spital prima oară, medicul de gardă mi-a pus întrebări mie şi celor cu care am venit. Tu erai acasă cu copiii. Doctorul vorbea ca o moară stricată. în cele din urmă l-am întrerupt ca să-i spun că prietena mea şi soţul ei îl lăsaseră pe bătrânul ei tată acasă cu copiii şi că acum probabil era timpul să plece. A tăcut, în cele din urmă, dar le-a strâns mâinile de parcă nu ar fi vrut să le mai dea drumul. Când au plecat, s-a întors spre mine.

Te conduc până la salon. în lift mi-a oferit o ţigară şi a zis: Bucură-te acum de ultimele minute de libertate!

Era o secţie blestemată şi, când am plecat de acolo definitiv, a fost ca într-un film.

Te-ai ridicat de pe scaun, te-ai uitat în ochii doctorului

şi ai spus:

Vino, Linda. Nu mai trebuie să pui piciorul aici,

niciodată!

Am ieşit pe uşă. Nimeni nu ne-a oprit când am ieşit

împreună pe coridor. Mă simţeam de parcă m-ar fi ars

ceva la periferia câmpului vizual, de parcă am fi ars

totul în urma noastră.

Câţiva ani mai târziu am citit într-un ziar că un tânăr şi-a pus capăt zilelor cu o curea în acea secţie. Cu o curea? Fiecare rezident ştia că trebuie să-i percheziţionezi pe vizitatori şi să confişti obiectele cu care pacienţii s-ar fi putut răni, pe ei sau pe ceilalţi. Eu însămi am fost percheziţionată la fiecare vizită. Forfecuţe de unghii, pensete, creioane, şireturi. Nu ai cum să nu vezi o curea.
Am suferit pentru băiatul care a murit. Simţeam cu tărie că trebuie să fac un documentar la radio despre acest caz, cunoşteam ambele perspective, căci şi eu fusesem internată în acel spital. în plus, urmasem cursurile de producţie radio şi realizasem deja două documentare. Ştiam cum e să fii internat cu forţa şi să vrei să mori.

Când eram tânără şi m-au internat pentru prima oară într-un asemenea loc, în Stockholm, mi-am calculat cum va fi prima noapte în secţie. Am înţeles de îndată ce am pus piciorul în Casa Katarina că aici nu primeşti ajutor. Că aşa arată iadul. Am reuşit în ziua următoare să-i conving să mă lase să ies cu mama, pentru a-mi

lua nişte haine. Ştiam pe ce treaptă din casa scării ar trebui să alerg ca să am timp să deschid uşa apartamentului, s-o iau spre fereastră, s-o deschid şi să sar, înainte ca mama să mă ajungă din urmă. În acea zi, mama şi cu mine am parcurs pe jos distanţa dintre spital şi apartamentul în care locuiam. Mergeam repede şi nu eram atentă când traversam strada. Mama a insistat să meargă la Konsum şi să cumpere struguri şi alte bunătăţi pe care le-aş fi putut lua cu mine în secţie. Ştiam că trebuie să ajung în bloc înainte să alerg. Dacă aş fi fugit de ea la Konsum, ar fi strigat la lumea dinăuntru să mă oprească. Striga aşa de tare, încât cu siguranţă ar fi şi reuşit. Am avut cheia în mână tot drumul. Locuiam la etajul trei. Am luat-o la fugă după ce am urcat primele scări. Odată ajunsă în apartament, m-am gândit că am un avans mare. Mai erau doar câţiva metri până la fereastra pe care am deschis-o larg, m-am urcat pe tocul ferestrei, pregătită să sar, dar cred că am ezitat o secundă, trebuie s-o fi făcut, pentru că mama m-a prins de blugi şi m-a tras înapoi în cameră, pe podea. Părea să fi dobândit puteri supranaturale. Era vorba de o chestiune de viaţă şi de moarte. M-am ridicat şi am început să ne luptăm. Eu o loveam, ea mă lovea. M-am eliberat din strânsoarea ei şi am fugit în bucătărie, am răsturnat frigiderul peste ea şi am deschis cealaltă fereastră, dar m-a ajuns din urmă înainte să mă urc pe pervaz. Ne-am reluat lupta şi deodată m-am trezit în camera alăturată. Mă doborâse, se pusese pe mine şi sunase poliţia. Nu-mi amintesc minutele înainte de sosirea poliţiei. Mă dădusem bătută. Doi poliţişti au dat buzna în apartament. Un bărbat şi o femeie. Poliţistul s-a dus s-o liniştească pe mama, poliţista s-a oprit lângă mine, pe podea. Uitându-se condescendent la mine, mi-a spus: Tu, care ai propriul apartament şi tot ce-ţi trebuie, când sunt atât de mulţi de vârsta ta

care nu au unde locui. Gândeşte-te la asta!

îmi amintesc cum m-a tras de pe podea şi cum m-a împins în faţa ei pe casa scării. Mama venea în urmă, cu celălalt poliţist. Nu-mi aduc aminte s-o fi văzut plângând. Poliţiştii ne-au dus înapoi la spital şi odată ajunşi în faţă, mama mi-a spus: O să vă ocupaţi de ea acum? Vedeţi cât de bolnavă e? Nu-mi amintesc cum am reacţionat, dar ştiu că mi s-a făcut o injecţie şi că mama a cerut un analgezic pentru durerea de cap, iar apoi a plecat.

Ştia că nu are voie să mă îmbrăţişeze sau altceva. îmi amintesc că mi-a spus:

O să fie bine, Linda. Stai aici. Va fi bine.

Nu a fost mai bine, dar după câţiva ani de internări repetate, starea mea s-a îmbunătăţit treptat. Am petrecut mult timp la ferma mamei, citind în pat cărţi pentru copii. Mama era atât de înfricoşată de trenul care trecea prin zonă, înainte să ajungi la lac şi la debarcader. Nu era cazul. N-am luat niciodată în calcul trenul ca o posibilitate. Nu reuşisem să-mi iau viaţa. Aveau să treacă încă şaisprezece ani până să încerc din nou.

M-am mutat în apartament şi, la scurt timp după aceea, am început practica cu elevii.

Nu m-am putut întoarce la acea secţie de groază din Malmö pentru a le lua interviu celor care fuseseră de faţă când băiatul fusese internat sau în perioada petrecută de el acolo. Realizasem deja un documentar radiofonic despre anii mei la Casa Katarina ca lucrare de licenţă la Academia de Teatru, Film, Radio şi Televiziune. E suficient, m-am gândit.

Nu mai puteam suporta să preiau cazul băiatului, deşi uram acel spital mai mult decât orice altceva.

Ştiam multe, până şi faptul că omul care vrea să moară urmează un plan. Poate că băiatul a minţit, spunând că trebuie doar să stea internat câteva zile. Poate că se dusese de bunăvoie. Nu ştiam detaliile, însă ştiu că, de obicei, cine are un plan îl pune în aplicare dacă nu i se pun piedici. O curea. La naiba. Aveam alte lucruri la care să mă gândesc. Spre uşurarea mea, Misiune: investigaţii a preluat mai târziu cazul.

într-o vară, am închiriat o casă în Osterlen, pentru o săptămână. Ştiu că am făcut- o, dar nu-mi amintesc nimic din săptămâna aia. Mai mult ca sigur ne-am dus la plaja albă de la Knäbäckshusen şi am hoinărit printre câmpurile de rapiţă, înconjurate de maci roşii şi delicaţi de ambele părţi ale drumului. Mai mult ca sigur c-am vorbit despre cât de frumos e. Mai mult ca sigur că eram fericiţi. Mai mult ca sigur erai mai fascinat de peisaj decât eram eu.

îmi amintesc că ne-am uitat la o casă care era de vânzare. Trei case, în formă de L. îmi amintesc de grădina frumoasă şi bine întreţinută. Nu locuisem niciodată la ţară. Nu ştiam nimic despre asta. Nu aveam permis de conducere. Dar mai mult ca sigur că m-a fascinat. Atmosfera din curte era calmă. Scările din lateralul casei, pe care de îndată ce le-am văzut, le-am considerat ale mele, erau un loc bun. Mereu mi-a plăcut să stau pe trepte. Să citesc, să privesc grădina care, cât am locuit acolo, a devenit tot mai sălbatică. Nu ridicam un pai în grădină, tu o făceai. Eram naivă şi credeam că grădina va fi mereu la fel de frumoasă ca

atunci când am cumpărat casa. Nu ştiam că presupune un job cu normă întreagă.

Prima dată când am tăiat iarba, ai spus că nu ai văzut niciodată ceva atât de dezorganizat.

Poftim, curtea e a ta!

Te cufundai în grădinărit. Eu nu făceam nimic şi asta trebuie să te fi enervat înfiorător. Că nici măcar nu încercam. Lucrul în grădină ar fi avut cu siguranţă un efect calmant, dar eram total dezinteresată, speriată, tăiam puţin pe ici, pe colo, culegeam prune şi coacăze, dar ignoram restul grădinii.

Perechea care a locuit în casă înaintea noastră era foarte organizată. După spusele vecinilor, soţia lucra non-stop în grădină. Trebuie să fi fost un paradis aici.

Nu ştiu, mi-am zis, pentru că în mai multe locuri din casă femeia scrisese mici mesaje cu creionul.
Sub tocul unei ferestre, în dormitorul de la etaj:

Zilele care seamănă una cu alta sunt cele mai frumoase, scrisese ea. Nu te mai văd. Eşti altcineva, şi totuşi, acelaşi.
Am discutat dacă să-i ştergem mesajele, dar ne-am pus de acord că vorbele ei vor rămâne scrijelite.

Ne aflam în casa mamei tale din Västland când ai făcut o ofertă pentru casă şi ei au acceptat-o, eram atât de fericiţi şi am sărbătorit. Ceva mai departe pe strada noastră era o şcoală mică unde aveau să meargă copiii. O şcoală care după doi ani avea să se închidă. Trebuiau în schimb să ia autobuzul şcolar spre Loderup. După o vreme nu s-au mai simţit bine acolo, aşa că i-am mutat la o şcoală Montessori din

Ystad foarte drăguţă, bună, prietenoasă şi frumoasă. Duceai şi luai copiii de la şcoală. Situaţia a părut promiţătoare câţiva ani.

*

O decizie trebuie să supravieţuiască la două stări de spirit. Este o veche zicală şi poate cuvintele care m-au ajutat cel mai mult în viaţă. Câtă vreme am aşteptat acea perioadă a lunii când totul părea mai puţin strălucitor, mai mult de jumătate din ideile mele strălucitoare au dispărut. Pe puţinele care mi-au mai rămas aveam să încerc să le înţeleg. Cu toate acestea, nu trebuie să fii laş. Să faci ce vrei presupune de asemenea talent.

Eram depăşită. Deciziile mele nu persistau, anxietatea mi se răspândea în corp şi neputinţa mea de a şti ce e bine pentru mine şi ce îmi face rău îmi îngreuna situaţia. întotdeauna i-am admirat pe puţinii prieteni care ştiu ce vor să facă în diferite situaţii. Eu n-am învăţat să fac asta. Sunt pe veci o începătoare într-ale vieţii. îmi place să ies cu copiii şi să merg la film. Atâta ştiu. Că am devenit o persoană antisocială care are mare nevoie să întâlnească alţi oameni. Cercetătorii zic acum că singurătatea se transmite genetic.

îmi plac proverbele şi cuvintele de înţelepciune. Au supravieţuit timpului, iar eu le-am adunat şi le-am notat într-un caiet special. Vorba e de argint, tăcerea e de aur. Adunam zicale de demult, precum mai întâi gândeşte şi apoi vorbeşte, prietenul adevărat e cel care te sfătuieşte bine şi nu acela care-ţi laudă nebuniile. Prietenul la nevoie se cunoaşte. Pe mulţi prieteni în lume îi fac duşmani prin glume. Fii mereu cumsecade,

nu ştii prin ce trece cel pe care-l întâlneşti. Toţi duc o povară pe care nu o înţeleg, aşa că fii mereu bun! Bun şi atent, dar scapă de cei care îţi iau energia. Fii mereu atent cu copiii tăi. Ai întotdeauna răbdare cu copiii tăi. Iubeşte-i în fiecare moment, dar nu-i lăsa să plece singuri într-o lume pe care o înţeleg numai ei. Implică-te în viaţa copiilor tăi, încurajează-i să facă activităţile care le stârnesc interesul, fără să le ucizi curiozitatea cu entuziasmul tău, aşa cum am făcut eu cu Anna şi antrenamentul de karate. Stăteam de jur- împrejurul sălii, ca într-un pătrat, toţi părinţii care veniseră cu copiii lor să-i vadă încercând karate. Primul lucru pe care l-a spus profesorul a fost că antrenamentul începe şi se termină prin manifestarea respectului; al doilea lucru, că nimeni nu are voie să stea deoparte. Toţi trebuiau să participe. Noi, părinţii, ne-am scos uimiţi pantofii. Fusese o lecţie distractivă. Exerciţii simple, dar care făceau o mare diferenţă. Frumuseţe în mişcări şi în corpul aflat în echilibru. Eram foarte entuziasmată şi, din păcate, am arătat-o prea clar.

Tu ar trebui să începi lecţiile de karate, mi-a zis Anna ulterior, când vorbeam despre curs. Am priceput imediat că făcusem o greşeală.

Acolo, la ţară, mi se părea că totul se cufundase în tăcere, chiar dacă mă simţeam mai bine. Scriam mult, dar noi doi ne vorbeam din ce în ce mai rar. Şi totuşi te- am întrebat dacă nu ai vrea să mai facem un copil. Tu ai zis nu, în niciun caz. Ne ajung trei copii. Dar te-ai obişnuit cu ideea, fără să vrei, şi, când am zburat împreună în Australia, într-una din misiunile tale, am fost cuprinşi dintr-odată de optimism. Când am luat avionul înapoi spre casă, eram gravidă cu Sara.

Nu-mi pot explica ce s-a întâmplat în lunile dinaintea naşterii ei. Poate e o metodă de a mă apăra. Cu primele trei sarcini totul a decurs foarte bine. N-am luat niciun medicament, eram sănătoasă şi puternică. Eram mamă. Aveam o putere pe care

nu o mai simţisem până atunci. O motivaţie şi o dragoste neîntrerupte.

Cât am fost însărcinată cu Sara, m-am îmbolnăvit. Zăceam în dormitor, având drept companie o viaţă de netrăit. Anxietatea acaparase tot. îmi era tot mai greu să respir. Mă cufundam atât de adânc în mine, încât orice perspectivă dispăruse. Certitudinea că s-a terminat. Asta îmi amintesc. De data asta n-am putut evita medicamentele. Poate că mă obişnuisem deja cu ele. Sau poate că era altceva, ce nu puteam pricepe.

Ştiu ce s-a întâmplat pe urmă, a zis Maria. Am stat mereu cu tine de când ai ajuns aici. Nu mai trebuie să-mi povesteşti.

Nu puteam să vorbesc. Nu puteam să fac nimic. După câteva săptămâni fără nicio altă expresie a vieţii în afară de o anxietate violentă şi un sentiment puternic că nu pot să fac faţă, am renunţat.

Nu ştiu de ce mi s-a înrăutăţit atunci depresia.

De ce îmi luam medicamentele dimineaţa şi le ascundeam într-un pahar? Iar seara le înghiţeam pe toate odată şi apoi intram în dormitor, unde tu stăteai în pat, citind, şi mă întindeam lângă tine. Stingeai lumina şi-mi spuneai noapte bună, iar eu îţi spuneam noapte bună împotriva voinţei mele. Ştiam că e extrem de important să nu-ţi vorbesc. Dacă aş fi apucat să-ţi zic ceva, nu aş mai fi reuşit să o duc la capăt. Uram să-ţi zic noapte bună. Ştiam că aveau să fie ultimele vorbe pe care ţi le spun. Număram în tăcere ca să înlătur alte gânduri.

Nu ştiu cum de-am fost capabilă să fac aşa ceva, Maria. Eram gravidă. Copiii dormeau în camera

alăturată.

Erai foarte bolnavă, a zis Maria. Ar fi trebuit să fi fost internată de mai demult.

Cu vreo săptămână înainte fusesem la un medic. A constatat că sunt foarte deprimată şi m-a întrebat dacă vreau să mă sinucid. I-am spus nu. Dar adevărul e că moartea, faptul de a muri, era singurul lucru la care mă gândeam.

Ai sunat nişte prieteni, pe Mia şi Henrik, să vină să aibă grijă de copii. Au venit imediat, înţelegând gravitatea situaţiei. Erau dependenţi de adrenalină. Zburau cu paraşuta, cu turiştii. Aveau o şcoală de paraşutism. Henrik conducea jeepul. Mia mi-a povestit despre toate astea ulterior. Tot ea mi-a spus că ai mei erau acasă când ambulanţa a trecut pe lângă ei, cu sirenele oprite. Nu îndrăznesc să mă gândesc la ce-au crezut copiii mei atunci.

Mia mi-a spus că personalul de pe ambulanţă a făcut manevre dure să-mi revin şi că tu le-ai zis tăios v-am rugat s-o luaţi mai moale. Mia mi-a spus că ai vorbit cu
căldură şi iubire în voce.

Mi-a povestit că copiii au avut parte de o vară frumoasă. îi duceai la plajă în fiecare zi. Făceai tot ce ţinea de tine ca s-o ducă bine şi ca totul să fie cât de normal se putea. îmi doresc să fi fost cu voi în acea vară. Să nu fi făcut niciodată ceva de neiertat. îmi doresc să fi fost o alta.

Când s-a născut, am povestit eu mai departe, era la fel de întreagă şi de ea însăşi, la fel de frumoasă şi de drăguţă ca toţi fraţii ei şi m-am rugat lui Dumnezeu să pot avea grijă de ea, şi am putut.

Eram atât de recunoscători că era sănătoasă, căci luasem multe medicamente. Ştiu, a zis Maria. Dar niciun medicament care-ar fi putut afecta copilul.

Ştiu ce-ai luat atunci. îţi planificasem tratamentul cu doctoriţa responsabilă de cazul tău. Ţi-o aminteşti? Fusese ginecolog şi moaşă. Avea multă experienţă. îţi spun sigur că nu ai primit nimic din ce-ar fi putut fi dăunător pentru copil.

Mi-a fost întotdeauna frică de asta, Maria. Ştiusem dintotdeauna că e perfect sănătoasă. O ştiusem înainte s-o ţin în braţe. Pur şi simplu o ştiam.

E aşa de haioasă, Maria. Atât de frumoasă şi de plină de viaţă. Are aşa de mulţi fraţi mai mari, şi prinde mai repede ca ceilalţi. Are întotdeauna o sclipire în ochi. E o bucurie să fii cu ea. Ajută şi ea cu ce poate, în mod surprinzător. Nu încetează să mă uimească.

Ştiam că ceea ce făcusem ridicase un zid înlăuntrul tău. îmi vei scoate mereu ochii cu asta. Nu mi-o vei ierta niciodată. Te-nţeleg. Dar este un lucru pe care nu-l înţeleg. Cum ai putut să mă laşi să zac în pat săptămâni întregi? De ce nu m- ai lăsat la spital, ca în celelalte dăţi? Mă cunoşti. La ce credeai că mă gândesc? Credeai că stau întinsă în pat, săptămâni întregi, de lene? întrebări care nu au fost puse niciodată.

Primul an din viaţa Sarei a fost frumos, aşa cum au fost toţii primii ani din viaţa celorlalţi copii. Eram, ca întotdeauna, uimiţi de această micuţă, iar ea atrăgea atenţia tuturor. Aveai grijă de ea noaptea, ca să pot dormi. Dintr-odată, somnul devenise atât de important, asta ni se spunea. Nu-mi plăcea. Pe

ceilalţi copii îi alăptasem noaptea. Niciodată n-am dormit mai bine decât atunci.
Făceam multe activităţi cu copiii. Excursii la plajă, când vântul sufla prin părul lung al fetelor. Josef, care alerga prin nisip. Aducea a fericire. Era fericire. Timpul a trecut şi am fost atât de ocupaţi, încât aproape că nu m-am gândit niciodată că nu ne-am mai apropiat după acea perioadă în Australia. Ştiam prea bine ce înseamnă asta, dar încercam cumva să-mi explic, spunându-mi că nu e atât de ciudat. Sara e mică, îmi ziceam, dar nu era atât de mică. Va trece. Undeva în adâncul meu ştiam că nu e adevărat.

Trebuie să plec, din păcate, a zis Maria. Cred că ar fi bine să ieşi din salon. O să- 1 rog pe Aalif să te însoţească. Nu vreau să rămâi singură. Puteţi merge la o plimbare pe coridor.

Maria s-a dus să împartă medicamente. Abia am observat. Căldura din încăperea mică care nu era niciodată ventilată mă făcea să mă simt rău, sau poate simţeam că nu pot să respir de la ceea ce tocmai povestisem. Nu aveam aer. N-aveam de gând să încerc tehnica respiraţiei în pătrat. Am luat blocul de scris care era mereu pe măsuţa mică şi am notat aceste cuvinte.

Mă dusesem la căsuţa de vară pentru a scrie. Nu eram într-o perioadă propice scrisului, ci în afara ei, când nu-mi veneau cuvintele. Mă holbam la calculator. Am scris câteva propoziţii care m-au făcut să mă urăsc. Limbaj fără direcţie.
Fără un fir de urmat. Fără viziune. Nimic. Doar cuvinte catastrofale. Prosteşti, ca acele jurnale pe care le începeam mereu când eram mică. Zece pagini cu

repetiţii, claustrofobii şi totodată un fel de complezenţă copilărească. Iar apoi, nimic. în copilărie am început peste o sută de jurnale. Scriam câteva pagini şi pe urmă le lăsam goale. Nu puteam să fac nimic până la capăt. Nu puteam să scriu. Aşa stăteau lucrurile. Nu puteam pur şi simplu, şi când puteam, scriam ca o nebună. Eram ca o somnambulă. Nu, dimpotrivă, eram trează. Nu puteam să mă opresc din scris.

N-am scris nimic pe deplin singură. Când am scris cu adevărat, am scris ca un copil mare. Cineva mă îngrijea, îmi asigura mâncarea. Auzeam copiii pe fundal şi sunetele dinspre ei deveneau un fel de muzică liniştitoare. Nu eram singură în întuneric cu mine însămi. Mama era deseori cu mine când aveam inspiraţie să scriu. Avea grijă de copii. De tot. Eram singură şi nu prea. Când scriam, erai când plecat, când acasă.
Uneori mă ambiţionam să scriu cât de mult puteam, ca să te impresionez când ai fi revenit şi ai fi citit ce născocisem.

Eram supărată pe mine. îmi treceau prin cap obişnuitele gânduri dispreţuitoare, îmi amintesc că, în loc să mă pun iarăşi în faţa computerului, m-am întins în pat şi am adormit pe loc. O bătaie în uşă m-a trezit după câteva ore. M-am trezit transpirată şi supărată pe mine. Soarele stătea să apună. Eram transpirată şi obosită de la prea mult somn. Făceam faţă cu greu verii. Luminii care cădea atât de tăioasă. Căldurii, pe care nu o suportam. Vacanţei copiilor, care nu era aşa de bogată şi de plină de peripeţii pe cât mi-aş fi dorit. Cu ce amintiri aveau să rămână? Cu ce magie? Sau poate aveau să-şi creeze propria

magie singuri, mai târziu? Ce-aş fi putut şti despre amintirile lor din copilărie? Preferau în continuare piscina de la o staţie de autobuz distanţă decât briza mării. Doar eu visam la lungile excursii în peisajul frumos de afară. Vara era o lungă vânătoare de umbre. Pielea mi se ardea de la soare din aprilie. Aveam prosoape de culoarea nisipului, umede. Nu-mi plăcea atât de mult să privesc peste mare. întinderea de apă mă speria. Marea nu era ca lacurile în care înotam când eram mică. Lacurile din Sormland, Trollţjärn, din afara Bergnăsului, la bunica. Apa de la Ingaro. Nu eram obişnuită cu marea şi nu am învăţat s-o apreciez decât mulţi ani mai târziu.

M-am enervat când am deschis uşa şi un cuplu de pensionari, sau ce naiba erau, au zis că veniseră cu o misiune. Să te vadă. Le-am arătat supărată casa ta şi miau mulţumit amabil, iar în cele din urmă au plecat. Mi-am imaginat scena când pensionarii, frumos dichisiţi, aveau să intre în casa în care lucrai. Nu puteam să respir în casa aia. Era plină de cărţi, premii şi ţigări. Ţigări peste tot. Erau poate cincizeci de căni pline cu mucuri de ţigară şi toată casa mirosea a fum. N-am înţeles niciodată cum poţi să stai şi să respiri în acel aer şi-mi făceam în permanenţă griji că vei muri din cauza unui atac de cord şi că va trebui să am grijă singură de copii. Eram ferm convinsă că nu m-aş fi descurcat.

Ne certam deseori de la ţigări şi de la fumatul fără oprire. îţi ţineam predici despre responsabilitatea asupra copiilor, dar te-ai dus la medic, care ţi-a examinat plămânii, iar plămânii tăi erau ca ai unui tânăr, după spusele doctorului. Ţi-ai făcut chiar şi un test ADN, aveai grijă de tine, iar rezultatele au arătat că te aşteaptă o viaţă lungă şi sănătoasă. Şi infarctul? am zis eu. Mama ta a făcut un atac de cord. Şi ea

fuma mult. Ce-i drept, şi mama a făcut infarct, la fel şi tatăl ei, bunicul meu, care a murit la ferma noastră. Ambulanţa care nu a mai venit. Această moarte subită în curtea noastră.

în familia mea, toate femeile care fumau aveau şi boală pulmonară cronică obstructivă, aşa că eu n-ar fi trebuit să fumez. Eram îngrozită de propriile-mi gene şi slăbiciuni şi de multe ori credeam că eşti tatăl perfect pentru copii. Latura ta puternică se va înrădăcina şi în ei. Doar tu puteai să-mi distrugi slăbiciunile intrinseci. Nebunie, boală pulmonară cronică obstructivă şi alcoolism.

Acum nu mai beam mult, poate de patru ori pe an. La ocazii speciale. în tinereţe fusesem beată cât pentru o viaţă întreagă. Nici tu nu beai mult şi uneori o regretam în tăcere, pentru că erai simpatic când o făceai. Erai complet dezinhibat fără acel autocontrol, ca atunci când ne-am îndrăgostit.

în prima noastră vară împreună eram beţi atât de la alcool, cât şi de la iubire, dar ne-am trezit pe măsură ce a venit toamna. Am descris senzaţia de a ateriza într-o realitate care nu se mai mula după noi într-o nuvelă, mulţi ani mai târziu, când aveam deja trei copii şi ne mutaserăm într-un oraş care pentru mine a rămas o enigmă. Era mai aerisit, dar n-am ajuns să-l cunosc niciodată.

„Ne-am închis în noi cum se închide o casă de vară. Rapid, cu fruntea sus, aruncând o ultimă privire pentru a verifica dacă am uitat ceva."

A început să-mi fie iar frig. Să plătesc facturi. Tu ai început să scrii şi ai devenit şi mai fericit decât atunci când erai îndrăgostit. Ţi-a fost greu să scrii după prima carte şi această reuniune cu tine însuţi ţi-

a dat o bucurie şi o putere care te-au făcut să treci peste toate. O ştiam deja atunci. Mai târziu în viaţă aveam şi eu să experimentez aceeaşi fericire când am reluat scrisul.

Am început studiile de radio la Academia de Teatru, Film, Radio şi Televiziune şi am rămas însărcinată. Totul era incredibil de fascinant. Ne dădeam amândoi silinţa. A fost o perioadă memorabilă. O perioadă fantastică. Să fiu funcţională. Fără slăbiciuni şi fără luni de lipsă de voinţă şi de impulsuri agitate, care însoţeau de obicei o relaţie amoroasă. Nu doar urmarea unei relaţii amoroase. Pe cât de uşor îmi era să creez, să am perioade bune de lucru, cu inspiraţie, pe atât de uşor îmi era să decad.

Mai târziu, am simţit un fel de furie că s-a terminat, că am redevenit obişnuiţi unul pentru celălalt, dar eram ocupată cu şcoala şi cu sarcina, care mă împlinea deplin. Acest miracol, această fericire aproape dureroasă şi mirarea faţă de tot ce se petrecea în corpul şi sufletul meu. Eram incredibil de serioasă şi de preocupată de mine şi de copilul care creşte în mine. Ca să nu mai vorbim de clipa în care s-a născut. Nu-mi puteam lua ochii de la ea. Singurul lucru pe care voiam să-l fac era să mă uit la acest copil. Anna noastră, cea mai uimitoare fiinţă de pe pământ. Era aşa de în siguranţă în braţele mele, iar faptul că puteam emana o asemenea siguranţă era revoluţionar.

Când cuplul de pensionari a plecat, am adormit la loc. Când m-am trezit, eram foarte dezamăgită de mine că mi-am pierdut ziua lâncezind şi, în loc să

încerc să scriu ceva, m-am dus la tine; de ce, da, chiar, de ce, probabil să mă plâng. Nu mă pricepeam să-mi modelez viaţa. Singurătatea era greu de suportat, asta-mi ziceam când am păşit în casa ta şi m-am aşezat pe canapeaua portocalie.

Ce-au vrut pensionarii? am întrebat.

Ai spus că nu vrei să fii deranjat şi în loc să mă ocup de propria-mi frustrare, în loc să fiu conştientă că sunt supărată pe mine pentru că dormisem toată ziua, m- am luat de tine. Şi de lucrurile obişnuite. Uram să locuiesc la ţară. Trebuia să ne mutăm la Stockholm. Tu ai zis ce obişnuiai să zici, că nu va fi mai bine la Stockholm, şi am reuşit să scriu două cărţi într-un timp scurt aici, nu-i aşa? E mare lucru. în Stockholm nu-ţi vine la fel de uşor să scrii. Sunt adultă, ce dracu'. Aş reuşi. Nu cred, ai spus. Dimpotrivă, îţi prieşte aici. O ştii şi tu. Ştiam că e parţial adevărat. Avusesem aceste gânduri de atâtea ori, teama că nu voi mai putea scrie altundeva. Dacă mi se ivea ocazia, gândul îmi zbura imediat la altceva. Am continuat să mă plâng de prieteni, de faptul că nu sunt deloc o fată de la ţară, că n-am carnet, pentru că îmi e frică de maşini şi pentru că trebuie să treacă un an fără tulburări pentru ca cineva ca mine să primească permis de conducere. îmi era frică de grădină şi că mă dispreţuieşti, aşa că m-am hotărât tam-nesam că ar fi bine să divorţăm. Spuneam adesea lucruri pe care de fapt nu le credeam, doar pentru a isca o ceartă. Pentru a scăpa de toate sentimentele mele nelimpezite. Pentru a plânge. Mă simţeam pe dată mai bine după ce plângeam. Totul devenea incredibil de bine. Să plâng, asta-i tot ce-mi doream. Nimic altceva.

M-ai privit îndelung, după care ai zis:

Da, ar fi bine. Ai spus că te gândeşti de ceva vreme la asta. Vreau să divorţăm, ai spus privindu-mă în ochi. Vreau să divorţăm.
M-am trezit brusc, ca întotdeauna când existenţa îmi era ameninţată. Am o abilitate înnăscută să evit dezastrele. Funcţionez mai bine atunci. Obişnuiai să spui că sunt cea mai bună versiune a mea când se întâmplă o catastrofă şi poate de aia ai şi îndrăznit să spui ce-ai spus. Nu, ai spus-o pentru că era adevărat. Nu mai voiai să fii cu mine.

M-a cuprins imediat un fel de calm trecător, deşi inima îmi bătea de parcă m-aş fi confruntat cu moartea. Mă confruntasem cu moartea. Mi-a trecut viaţa prin faţa ochilor, ca într-un film pus pe repede înainte.

Apoi clipa aceea a trecut. Bubuia înăuntrul meu, de parcă aş fi locuit lângă o autostradă. Totul se mişca prea repede şi eram atât de sensibilă la sunete, încât mi-am dorit imediat să mă îndepărtez de bubuituri. Nu o să reuşesc. Puteam să fac totul, dar nu asta.

Am trecut dintr-o stare în alta şi mai plină de groază. Vedeam copiii stând în şir, mult mai mici decât erau. Braţele înguste, ochii care nu clipeau niciodată. Apoi cuvintele care s-au prăbuşit în mine. Trebuie să duc şi povara asta.

Ştiam că atunci când zici ceva serios rămâne săpat în piatră. Am auzit clopotele bătându-mi în urechi. Da, exact aşa a fost. Am auzit clopotele bătând.

Apoi călătoria cu maşina, primii copaci înfloriţi înainte de venirea verii, care avea să pună stăpânire pe natură.

Acest sentiment de fericire în mijlocul fricii, căci vorbeam unul cu celălalt. O conversaţie fără minciuni.

Minciunile au venit mai târziu. Poate nu minciuni, ci o diferenţă radicală faţă de modul în care aveam să le povestim copiilor despre divorţ.

Te-ai hotărât să nu spunem că tu erai cel care vrea să divorţăm. Nu trebuia să fie nici o victimă, nici un răufăcător.

Am pornit-o pe căi diferite, asta le-am zice copiilor. Poate că până la urmă era adevărat, dar nu o ştiam când i-am adunat pe toţi la masă, să le spunem că ne vom despărţi. Copiii s-au gândit, după cum mi-au povestit ulterior, că vor avea un nou frate. Au interpretat mesajul total diferit. Unul se temea de schimbare,
unul era mai aventuros şi visa la casa modernă pe care mi-o cumpăraseşi în secret.

Mă şi vedeam târându-mă prin viaţă, dându-mi toată silinţa. Aruncată într-un loc străin, unde nimic din ceea ce era important sau semnificativ pentru mine nu mă înconjura. Aveam să trăiesc în vid şi nu voiam să le arăt asta copiilor, aşa că am cerut să ne mutăm în oraşul meu natal pentru a primi sprijin în situaţia în care mă aflam. Copiii aveau să vină cu mine într-un oraş pe care-l ştiam pe dinafară.
Viaţa lor avea să fie plină de oameni care erau importanţi pentru mine. Pentru ei. Când copiii n-ar fi cu mine, m-aş putea duce la cinema, la teatru, să-mi văd prietenii de care-mi e dor, dar pe care nu i-am sunat de multă vreme.

însă la scurt timp am renunţat la idee. Copiii nu trebuiau să facă faţă unei alte despărţiri, după şocul

divorţului. Trebuia s-o înţeleg. Da, poate aşa era. Bineînţeles că aşa era. într-o zi, când am luat autobuzul spre orăşelul de pensionari, naiba să-l ia, m-am dus la bazin. Mi-a plăcut întotdeauna să înot şi în piscină m-am hotărât într-o clipită că aş putea locui acolo, ca să merg la înot. Piscina era foarte aproape de noua mea casă, în care abia pusesem piciorul. Apoi a revenit blestemul tău, nu aşa ai intenţionat să fie, dar aşa s-au adeverit vorbele la care reveneai atât de des şi de care mă temeam în adâncul meu. Nu poţi scrie în acel oraş.

Puteam scrie în acest oraş? N-o ştiam. Dar de ce n-aş putea? Sigur voi putea.

Copiii aveau să se mute la doar un sfert de oră distanţă de casa unde locuiserăm împreună. Nu ştiu dacă îmi regret deciziile sau nu. Ba da, ştiu. Regret.

Le-aş fi arătat totul în oraşul meu natal. Aş fi mers cu metroul cu ei. Aş fi fost un om mai fericit. O mamă mai bună. Aş fi devenit eu însămi. Nu o mamă incapabilă să se mişte, fără permis de conducere într-un afurisit de oraş. Aşa să fie? Nu eram convinsă pe deplin. N-am fost. Mă consolam că pot merge la bazin când nu aveam copiii. Dar unde-aş locui? Nu cu mama, uneori la prieteni, dar nu m-ar primi tot timpul la ei. Ba da, la cea mai bună prietenă a mea, dar avea familie. Nu puteam să mă bag aşa în viaţa lor.

Sunt scriitoare, la naiba! Editura n-are decât să-mi plătească hotelul!

Dar nu puteam să le-o cer, o ştiam. O puteam face numai în contexte clare care-i implicau pe ei şi pe mine şi care nu se iveau foarte des.
Excursia de coşmar în Creta. Găselniţa ta. Trebuia să-i anunţăm că vom divorţa, iar la scurt timp după

aceea să plecăm împreună într-o excursie în Grecia. Am înţeles ce vrei. Să le arătăm copiilor că suntem prieteni şi că nu se află în niciun pericol. Şi eu eram bucuroasă că primisem această amânare. Chiar dacă era fabricată, mă făcea să mă simt bine. în plus, am iubit Grecia încă din copilărie, când mergeam alături de familia prietenei mele în insula Hydra. O insulă fără maşini. Erau doar o maşină de pompieri şi o maşină de gunoi, restul traficului se făcea cu măgari, pe care-i puteai zări peste tot pe alei. Aveam şase ani când am vizitat prima oară insula. Stătusem acolo o lună cu prietena mea cea mai bună, Michaela, şi părinţii ei. Nu-mi aduc aminte să-mi fi fost frică sau să-mi fi fost dor de casă. în fiecare dimineaţă, alergam cu Michaela la brutărie şi cumpăram pâine şi produse de patiserie acoperite în zahăr pudră, pe care le numeam prăjituri de pe lună. Am învăţat-o pe prietena mea să înoate şi, ca să sărbătorim, ne-am luat fiecare câte o cupă de îngheţată. Am ales amândouă o cupă cu figura lui Charlie Chaplin desenată în vanilie şi ciocolată.

Când eram mică, îmi era frică de Charlie Chaplin. Mi se părea ciudat cu ochii lui negri şi cu mersul ciudat. Acum îl iubesc şi, dintre toţi artiştii, îl consider cel mai bun. La Studiul filmului, la universitate, am văzut toate filmele mute ale lui Chaplin pe un ecran uriaş şi a fost o desfătare. Mi-a plăcut în special dansul din Timpuri moderne, când, la intrarea pe scenă, coborând pe un tobogan, îi iese de sub mânecă fiţuica unde-şi trecuse versurile cântecului. Primii paşi de dans când caută fiţuica fără ca publicul să bage de seamă sunt minunaţi.

La fel de minunată e scena unde, fără să ştie, devine liderul unui marş de protest şi este arestat. După ce i se termină perioada de încarcerare, refuză să iasă

din închisoare.

Mi-am imaginat brusc că trăiesc în altă ţară. Departe de aici. Peste ocean.

Mă vedeam cu o cheie în mână. îmi cumpărasem un mic apartament fără să-l fi văzut înainte. Aici aveam să locuiesc tot restul vieţii, mă gândeam în vreme ce deschideam larg uşa verde de la intrare.

Apartamentul avea două camere şi o bucătărioară. Copiii nu erau cu mine. Poate
nici nu se născuseră. Eram singură cu o valiză în apartamentul mobilat. Scaunele vechi din jurul măsuţei de bucătărie, aragazul, o perdea de dantelă la fereastra spre curtea din spate.

Sufrageria era genul de cameră liniştită la care visez de când mă ştiu şi pe care nu reuşisem niciodată să o creez. N-am niciun talent pentru a aranja o casă. Aici nici nu a trebuit să încerc.

Nu aveam responsabilităţi în acest apartament, şi cu toate acestea era al meu.

Un birou la fereastră. Acolo aş fi stat să scriu până când, într-o zi, viaţa avea să mi se scurgă din trup. Nu tânjeam după o viaţă ca asta, pentru că ar fi fost cu siguranţă imposibilă. Nu aveam nevoie de nimeni şi nimeni nu avea nevoie de mine.

Primisem apartamentul ca pe un dar de la Dumnezeu.

El nu mi-a cerut nimic în schimb. Cu toate astea, mă rugam de cinci ori pe zi.
Mă rugam să mă ierte. Iartă-mă că nu vreau să trăiesc.

Aş vrea să pot să-ţi dau LSD. LSD-ul are un efect fantastic asupra oboselii. Păcat că ţara ta n-a ajuns atât de departe în privinţa asta.

Mă numesc Attilla. Sunt noul şef de secţie. Aveţi un sistem mizerabil aici.

Sunteţi atât de rigizi în ţara asta.

Da, aşa este, am spus aprobându-l.

Ţi-a plăcut apartamentul?

Ştii de apartament?

Am avut o şedinţă tu şi cu mine. Hai să zicem că am acces la visele şi fanteziile tale. Tocmai voiam să-ţi recomand să pleci cât mai rapid spre altă ţară.

Nu pot, din păcate. Sunt mamă a patru copii.

Nu le mai eşti cu adevărat mamă.
Greşeşti!

Nu trebuie să te îngrijorezi pentru copiii tăi. Pot să locuiască cu tine. Dar nu poţi să rămâi în ţara asta.

Cine eşti?

Sunt noul şef de secţie.

Te recunosc.

Sufletele bătrâne se recunosc. A zis clipind.

Ai venit să mă iei?

Vrei să fii luată de un bărbat necunoscut? A râs.

Nu, dar credeam...

Ce credeai?

Că ai venit să mă iei.

Ia un loc, mi-a spus. M-am aşezat în poala lui. îmi

place de tine, mi-a spus.

De ce sunt aici? Spune-mi!

Nu ştiu. Tu de ce crezi că eşti aici?
Attilla. Părea să fie de bine. Al naibii de bine. Avea să
mă elibereze de suferinţe. Era nevoie de cineva tare
care să reziste slăbiciunilor mele. Puterii mele.

Nu uita de ce-ai venit, am îndrăznit să-i zic.

Ştiu de ce-am venit. Ca să-ntorc această clădire cu

susul în jos.

Sunt complicele tău. Fă-mi un semn.

Te las acasă într-o săptămână. Avem şapte zile şi şapte

nopţi la dispoziţie.
Ca să facem ce?
Curentul pe care-l bagă-n tine ar putea fi uşor
înlocuit de erotism. Ţi-ar prinde bine, să ştii.

Era adevărat. Devenisem un fel de călugăriţă.

Glumeşti, nu? l-am întrebat.

Nu chiar, dar sigur că nu voi încălca regulile. Departe

de mine gândul ăsta.

A dispărut din faţa ochilor mei.

Eram din nou pe insula Hydra. Aveam doisprezece ani,

era Pastele.
Era un cu totul alt sentiment să fii pe insulă primăvara şi nu vara. Nu era acelaşi ritm, când mergeam cu barca la locurile de scăldat, după micul-dejun, când urmăream valurile lăsate în urmă de ambarcaţiunile mari. Midnight Express, Apollon, Flying Dolphin.

îmi plăcea mult să stau pe insula Hydra, unde tatăl celei mai bune prietene avea o căsuţă drăguţă sus, pe o alee.

Era Pastele şi urma să mergem în centru împreună cu ceilalţi locuitori ai insulei.

Piaţa mică era aglomerată. Mi-era frică să nu mă pierd de Michaela. în mijlocul pieţei atârna într-o spânzurătoare un manechin îmbrăcat. Tatăl Michaelei mi-a spus că e Iuda.

Totul s-a cufundat în tăcere când tinerii din sat au făcut un pas în faţă. Purtau aceleaşi haine, pantaloni negri, o cămaşă albă, bretele, o şapcă neagră şi o puşcă. Preotul a făcut un semn şi s-a pitit, iar bărbaţii l-au împuşcat pe Iuda. Eram speriată şi uimită. Nu mai experimentasem niciodată înainte aşa ceva. Fumul de praf de puşcă, uralele. Piaţa golită şi petrecerea răsfirându-se, alaiul care ducea până în portul unde aşteptau bărcile. Le-au incendiat şi le-au împins spre mare. Bărcile arzânde au rămas vizibile toată seara, din ce în ce mai departe.

A doua zi am rugat-o pe bunica Michaelei să-mi povestească despre Iisus.

Rămăsesem singure câteva ore, iar povestea ei m-a speriat. N-am îndrăznit s-o întrerup. îmi era foame şi trebuia să merg la baie, dar tot stăteam, ascultând-o.

După aia, Michaela a spus cu voce superioară, care părea să ştie totul:

Am auzit că vrei să ştii totul despre Iisus. Era umilitoare. Această schimbare rapidă de statut.

Mereu aceeaşi poveste: dă mâna. Prezintă-te. întâlneşte-te cu oameni. întâlnirea este importantă. Priveşte-i în ochi.

Nu voiam să privesc pe nimeni în ochi şi ei o observau, o notau şi veneau cu explicaţii. Le ascultam explicaţiile. Mi se spunea că trebuie să-l privesc în ochi pe cel cu care vorbesc. Am înţeles. Acum privesc fiecare persoană în ochi. Uneori, cel la care te uiţi este acolo. Uneori, nu.

Te simţi mai bine?

Mă simt mai bine.

Vrei să răspunzi la un test?

Da, vreau.

Test de autoevaluare. La fiecare întrebare se răspunde cu grade diferite. De la suportabil până la insuportabil într-o varietate de variante. încercuiesc răspunsul care cred că se potriveşte cel mai bine. Nu e aşa de uşor pe cât ai crede. Ezit la mai multe întrebări înainte de a încercui numărul care consider că este oarecum corect.

îi înmânez hârtia doctorului, care numără punctele. O îmbunătăţire clară, spune el.

Da, îi răspund.

Vrei să te las să ieşi din când în când din spital?

Da.

Să zicem mâine, o oră?

Da.

Ce-ai vrea să faci în ora aia?

O să-mi cumpăr o chitară.
O chitară costă mult. S-a discutat îndelung dacă aş putea să-mi cumpăr sau nu o chitară. Era un impuls? O stupizenie? O obsesie ascunsă?

Cânţi la chitară?

Nu.

De ce vrei să-ţi cumperi o chitară?
Pentru că aici n-am pian. O să învăţ să cânt. Câteva acorduri. Mă gândesc să cumpăr şi o carte pentru începători. O să învăţ singură o melodie.

Ce melodie?

E treaba mea.

Eram doar curios.

Mai scrii?

Da.

Nu prea mănânci bine. Ştii de ce?

Am o problemă cu tiroida de la medicamente şi mi-e

greu să înghit mâncarea.

Tiroida, da. Hai să facem o examinare. E în regulă dacă facem o examinare rapidă?

Poţi să-ţi cumperi o chitară. Ştii unde e magazinul de instrumente muzicale?

Da. întrevederea se încheie. Toţi cei prezenţi se ridică şi se privesc în ochi în timp ce dau mâna. Ajunşi în Creta, ultima noastră călătorie împreună, totul părea atât de mort şi de inconfortabil. Nu era nimeni fericit. Piscina în care ne gândeam că vor înota copiii era rece ca gheaţa. Scurtele noastre conversaţii erau, în ceea ce te privea, pline de plictiseală, în ceea ce mă privea, pline de paralizie, copiii, copiii, copiii minunaţi, şi frică.

Plimbările cu maşina închiriată către plaje prea îndepărtate. Tăcerea, întrebările şi capacitatea fantastică a copiilor de a se juca orice-ar fi.

Fiica noastră cea mare nu se mai putea exprima prin joc, era deja în prepubertate. O vârstă vulnerabilă. Sunt diferite feluri de vulnerabilitate la diferite vârste. Fiecare era fericit în felul lui şi fiecare era nesigur. Sara încă nu o făcea, era atât de mică. Avea puţin peste un an.

Cel mai mult îmi plăcea să stau întinsă, cu picioarele încrucişate, după-amiaza, şi să citesc cu Sara dormind lângă mine, îmi plăcea să privesc şopârlele minunate care traversau ocazional câte un perete.

E ora mesei, a spus Aalif. Nu i-am răspuns. M-a

întrebat dacă să-mi aducă tava cu mâncare şi i-am răspuns da, mulţumesc, şi am continuat să scriu.

îmi amintesc de prima dată când mi-am dat seama că nu mai vrei să fim împreună.

Eram la aeroport. Toate aceste aeroporturi. Toate aceste călătorii dus şi întors pe tot globul.

La Kastrup era haos. Am ajuns cu două ore înainte de decolare. Coada nu înainta. Erau atât de mulţi oameni care nu se mişcau din loc şi tot atâţia paznici. Ce s-a întâmplat? l-am întrebat pe unul dintre ei. Nu mi-a răspuns. E vreun atentat terorist sau ce?

Mi-au aruncat o privire furioasă.
Era o glumă, am spus.

Eram destul de stresată, pentru că nu făceam bine faţă cozilor, îmi era frică de zbor şi eram nervoasă pe tine fiindcă începuseşi ziua fără entuziasm. Gândeşte-te ce distractiv e s-o porneşti din nou la drum, să revezi apartamentul din Veneţia, apartamentul frumos pe care editorul meu îl închiriază pentru mine. E a treia oară când călătorim încolo. Acum chiar vom lua Veneţia la pas şi vom înota la Lido în cele mai călduroase zile.

Cărasem de multe ori copiii şi cărucioarele în sus şi-n jos pe toate scările din Veneţia, dar asta avea să fie ultima oară. Nu o ştiam sigur când aşteptam la coadă, aveam doar o bănuială, un gust amar. Nu era o atmosferă plăcută, în orice caz, şi avea să fie şi mai rău, aşa că am închis ochii, prefăcându-mă că nu văd, aşa cum te prefaci că nu vezi toate adevărurile pentru care nu eşti pregătit. Chiar nu eram pregătită pentru reacţia ta defensivă, odată ajunşi în faţa femeii de la ghişeu.

Nu vă mai pot lăsa să treceţi, e prea târziu, a spus ea.

Prea târziu.

Prea târziu?

Am răbufnit, urlând din toţi rărunchii:
O să ne laşi să trecem. Am ajuns cu două ore mai repede, aşa cum trebuia. Nu e vina noastră că e haos, ci a voastră. Deschide poarta!

Am această capacitate de a vedea negru în faţa ochilor şi de a-mi băga picioarele în tot. Am continuat să urlu la ea:

Aici aveţi biletele, poftim. Lăsaţi-ne să trecem!

Ne-a lăsat să trecem. în timp ce ne îndreptam spre controlul de securitate, m-am întors spre tine şi am zis: Ce bine! Mă aşteptam la un zâmbet sau la o încurajare.

Avea mâna pe alarmă, ai spus. Da? Nu poţi să urli în faţa copiilor. Da, dar acum ne-a lăsat să trecem, nu e bine? Nu, ai spus. Nu? Ce să zic, cu metoda ta, eram deja la jumătatea drumului înapoi spre Oresundsbron acum. Da, ai zis, şi atunci am văzut clar pe chipul tău că nu vrei să pleci în Veneţia. Era o călătorie din obligaţie şi ai fi preferat să rămâi acasă şi să scrii. Nu voiai să călătoreşti. Ai luat nu-ul ei ca pe o oportunitate.
Am zburat la Veneţia. Nu-mi aduc aminte nimic din această călătorie. Pesemne că ne-am plimbat mult şi bine, plângându-ne libertatea. Ce am devenit. în orice caz, nu cineva despre care am fi vrut să ştim. Poate că aici ai început să te gândeşti s-o iei pe alt drum. Poate te bucurai deja de viaţa în libertate,

chiar acolo, în forfota Podului Suspinelor.

în primul an împreună am zburat pentru prima oară către Veneţia.

Locuisem cu o prietenă în Florenţa o jumătate de an imediat după liceu, dar nu fusesem niciodată în Veneţia. Vizitasem Toscana cu maşina prietenului ei. Citisem tot despre oraşele, bisericile, ruinele şi muzeele pe care le întâlneam, dar acceptasem să vin doar pentru că-mi plăcea să merg cu maşina. Nu înţelegeam despre ce vorbeau prietena mea şi Stefano, iubitul ei, dar nu conta. Din nefericire, tot ce ştiam în italiană erau nişte expresii dintr-o carte pe care o parcursesem cu ghidul de conversaţie alături:

Tra il dire e il fare c'e di mezzo ii mare.

Expresia asta era parcă scrisă pentru mine. Nu îmi ieşea nimic bine. M-am săturat repede de existenţa frumoasă, dar lipsită de sens. Duceam dorul de casă, neştiind după ce tânjesc.

N-am întâlnit pe nimeni cu care să vreau să mă culc şi mi se părea enervant. Aveam nouăsprezece ani şi eram în Italia. Sărutasem pe cineva. Michele. Era frumos, dar înţepat. Săruturile lui erau atât de umede, încât aducea mai mult cu o sforţare de a-i înghiţi saliva decât cu un sărut. în plus, prietena mea mă certase pentru sărut, de parcă-ar fi avut vreun drept de decizie asupra lui Michele. Asta a fost înainte să se cupleze cu prietenul lui, Stefano, aşa că

m-am dat deoparte. Oricum nu-l voiam.

Profesorul nostru de italiană ne-a spus la un curs că cel mai bun mod de a învăţa italiana e să fii cu un italian, aşa că acţiunile mele fuseseră cumva sancţionate de sus. M-a cuprins o anxietate severă care mă obseda, gândul că mă puteam trezi cu cineva pe care nu mi-l doream. Pentru a evita astfel de situaţii jenante, mi-am luat cea mai urâtă lenjerie intimă pe care am găsit-o, lenjeria de scenă a mamei dintr-o piesă de teatru. Asta-i tot ce putusem să fac pentru a rezista invitaţiilor. Sau ca să nu mă culc cu cineva de care eram interesată cu adevărat chiar din prima noapte. Ca un fel de centură de castitate. Mi-am imaginat că nu voi avea curajul să mă arăt cuiva în lenjeria aia. Şi a funcţionat.

Am încercat să-mi înfrumuseţez depresia şi s-o numesc melancolie. Poate că era adevărat pe alocuri, dar cel mai adevărat era că mă prefăceam că joc un rol într- un film italian vechi. îmi jucam tinereţea. Deprimant de melancolică, pluteam în ploaie prin puhoiul de turişti ce mergeau spre Santa Maria Croce şi mâneam îngheţată. A plouat toată toamna şi micul apartament în care locuiam pe Via del Pellegrino era sub nivelul solului. Avea o scară mică de piatră până la grădină. în fiecare dimineaţă ştergeam apa care intra din grădină pe podeaua bucătăriei.

Toate locurile frumoase. Suferinţa şi melancolia care se transformaseră treptat într-o adevărată depresie. Dormeam din ce în ce mai mult şi mă trezeam doar seara, când mergeam la Casalinga să îmbuc ceva înainte să înceapă cheful.

Mă interesa tot mai mult inundaţia care acoperise

mari părţi din oraş în 1966. Ruptura de nori care a făcut ca râul Arno să se umfle cu şase metri pe oră. întregul oraş fusese inundat, 66 de oameni muriseră şi obiecte de artă preţioase fuseseră distruse.

Râul Arno era la fel de umflat acum ca în timpul inundaţiei, dar de atunci au construit canale de drenaj, care să îndepărteze apa de ploaie. La cursurile de la Universitâ per Stranieri nu m-am mai dus după câteva săptămâni. M-am plimbat prin oraş, simţindu-mă din ce în ce mai rău, cum mă simt de altfel mereu când nu fac nimic concret. Mă dispera ideea că-mi pierd tinereţea. Trebuie să-ţi dai silinţa în fiecare zi. Neliniştea după ce pierdeam o zi sau mai multe zile dormind mă făcea să transpir în cearşafurile umede şi pline de coji de migdale.

Chiar înainte să plec în Italia, aplicasem la un curs la universitate, pentru a continua orele de limba italiană după Crăciun. Acum nu-mi mai doream asta. Nu pricepeam o iotă. Prietena mea avea un nivel mult mai bun la italiană. Nu pot învăţa limbi romanice. Făcusem franceză la şcoală, dar la liceu am ales italiana. Tot atunci am început şi orele de germană, care era uşor de înţeles, uşor de învăţat şi, dacă la italiană aveam note mediocre, la germană era fix invers, notele mele au fost printre cele mai mari în toţi anii de liceu. Profesoara mea de germană, Barbara, mi-a cerut să ajut câte un elev mai slab în după-amiezile de dinaintea vreunui test important şi i-am promis că o voi face. O promisiune de care, evident, nu m-am ţinut.

Mă săturasem atât de tare să încerc să învăţ italiană, încât am sunat de mai multe ori la Universitatea din Stockholm şi, în cele din urmă, mi s-a permis să schimb dezastruoasa alegere, italiana, cu un curs de

studii literare.

Număram zilele până avea să mi se permită să plec acasă. Râul Arno se tot umfla de la ploaie. Era însă oraşul potrivit în care să fii deprimat.

Am zburat acasă uşurată, m-am mutat la mama şi am început să studiez literatura. Depresia mi-a dispărut ca prin minune. Studiam din greu pentru a compensa faptul că pierdusem o jumătate de an. îmi revenise starea de spirit fericită, uşor superioară.

Italiana şi depresia? Cum am ajuns aici? Nu aveam multe pe suflet atunci, în prima călătorie a ta şi a mea la Veneţia. Geamantanul meu se pierduse, nu apăruse pe banda de bagaje şi a trebuit să-mi las numărul de telefon şi adresa noastră temporară unui carabinier de la ghişeul de informaţii. Valiza a apărut cu un curier în ziua de dinaintea plecării şi-mi amintesc că am râs mult timp de situaţia în sine. Oare ce-am purtat în acea săptămână? Nu aveam mulţi bani, aşa că sigur nu ieşisem la cumpărături. Oare am împrumutat o cămaşă de la tine şi am purtat pantalonii pe care îi avusesem la aterizare? A fost o călătorie intimă, cu declaraţii de dragoste inspirate. Totul a fost plin de însemnătate, o vacanţă mult aşteptată. Un vis. Fără certuri, doar momente minunate, unul după altul. Viitorul era nespus şi prezentul se trăia cu fiecare bătaie a inimii. Arta, pictura, pe care amândoi o consideram a fi cea mai înaltă formă de artă. Imaginează-ţi să poţi picta! îmi amintesc că am spus că dacă ar fi să-mi trăiesc din nou viaţa, aş învăţa să cânt la pian ca un profesionist. Nu e prea târziu, ai spus. Nu. Nu era prea târziu. Am decis să iau legătura cu un profesor de pian de îndată ce voi ajunge acasă şi tu ai promis

că vei începe să pictezi, ceea ce ai şi făcut în perioada divorţului nostru. Am uitat de pian când am început cursurile la universitate şi la scurt timp am rămas însărcinată.

Tot acolo, în Veneţia, am înţeles pentru prima dată cu adevărat ce voiai să spui prin discursul tău repetitiv despre ruşine. Te auzisem povestind despre asta de mai multe ori şi m-am recunoscut în vorbele tale, dar nu trăisem încă ruşinea împreună cu tine, dacă lăsam deoparte prima noastră întâlnire, un dezastru total. Citisem din frumoasa carte de oaspeţi care se afla în apartament şi râdeam de cuvintele de laudă de sine scrise de scriitori, fără doar şi poate minunate.

Astăzi, pe frumoasa insulă Lido, spre bucuria mea şi a celorlalţi, mi-am scufundat corpul în Marea Adriatică. După ce m-am răcorit, n-am mai vrut să ies din apă. Fără să vreau, m-am gândit la fratele meu, al cărui trup mort nu-l văzusem niciodată, pentru că la momentul morţii lui subite mă aflam într-un hotel, în îmbrăţişarea unei doamne extrem de generoase şi înţelepte, lucru care m-a făcut să nu pot ajunge. Conştiinţa încărcată însă mi-a învăluit corpul şi mi- a înnegrit visele, aşa că mi-a fost greu să dorm. Am deschis ochii şi am fost imediat orbit de soare. Cu toate acestea, am întrezărit un porumbel uitându-se la mine de pe plajă, ţipând cu vocea lui piţigăiată, poate nu tocmai ţipând, oricum, fiecare nenorocit de om ştie cum face un porumbel. Când m-am uitat în ochii mesagerului deghizat, am ajuns imediat să mă gândesc la stomacul meu sensibil, dar flămând, şi în acea clipă am primit din gura porumbelului un mesaj. Călătoreşte acasă la fratele tău care te aşteaptă la oficiul poştal din Tromso. Acest porumbel s-a tot holbat la mine în apă, şi când zic holbat, chiar aşa era, astfel încât mi-a stricat vacanţa. Cum aş mai fi putut să stau şi să scriu în acest frumos

apartament, când fratele meu încerca să dea de mine? Era imposibil. în acelaşi timp, mă simţeam onorat să-mi apară această revelaţie în locul unde eram, inundat de apă şi de lacrimi. Sonja împachetează acum, repede, ca să putem lua zborul spre casă. Nu las sticla de vin în urmă. La naiba, nici n-am timp să ajung la avion. Pot să-l iau pe următorul. în acest fel, soţia mea poate să pună la loc sticla de vin din partea hotelului pentru tine, străinule care vei locui în acest magnific apartament după mine. Tocmai am fost informat că avem timp să prindem avionul. Spre aeroport. Mulţumesc şi scuze. Mai bine nu se poate. Nu pot să scriu în altă ţară, oricum. întotdeauna mi se face rău de la stomac. Adevărul este că sunt neputincios. Nu pot face nici un pas fără Sonja lângă mine şi acum o doare piciorul de ceva vreme. A sosit timpul, la naiba. Mulţumesc şi la revedere.
Pe măsură ce ne apropiam de sfârşitul călătoriei noastre, ţi-a venit şi ţie rândul să scrii în cartea de oaspeţi. Ai scris un text lung care mi s-a părut drăguţ, apoi am părăsit Veneţia.

Te-ai chinuit săptămâni la rând din cauza textului din cartea de oaspeţi. Voiai să te întorci şi să rupi paginile. Ştiam că este un text foarte frumos şi ţi-am spus asta, dar nu a ajutat. Te-ai scăldat în ruşine câteva săptămâni.
Scriitorii ar trebui să-şi colecţioneze fascinaţiile. în copilărie am citit despre mitologia greacă după ce am văzut la televizor un program de Crăciun, unde, în fiecare seară până în ajunul sărbătorii, se povestea un moment din mitologie. Mi- a plăcut acel calendar Advent şi mama şi-a dat seama pentru că mi-a oferit cadou de sărbători o carte despre mitologia greacă. O adoram. Mi-aş dori să o mai am. Mă speriase îngrozitor femeia-monstru, Meduza, cu părul ei de şerpi de pe coperta portocalie. Perseu stătea în faţa ei folosindu-şi

scutul drept protecţie împotriva privirii Meduzei şi aşa a reuşit să-i taie capul.

Viclenie, soartă, chemare.

M-am îndrăgostit mai ales de mitul Atenei. Cel mai mult mi-a plăcut desenul care o întruchipa, cu coiful şi ochii verzi. Privirea ei. Nu-i era frică de nimic, iar pe mine, căreia îmi era aproape întotdeauna frică, mă fascinau şi mângâiau natura şi calităţile ei. Zeiţă a înţelepciunii şi a războiului. Dacă voia, sufla vânt în pânzele războinicilor când plecau la lupte. Nu era obligată să facă asta. Era alegerea ei. Voiam să fiu ca ea.

Christian a deschis uşa salonului meu.

Vrei să jucăm şah?

Da, am răspuns fără să stau pe gânduri. A pornit-o spre camera de zi înaintea mea. A întins piesele de şah pe masă. Era un amestec de piese din două jocuri de şah diferite, unele erau mai mari, altele mai mici.

Ăsta e un cal, a spus Christian, arătând spre un nebun pe care era un bileţel cu cruce roşie.

Ok, am spus.

Ăsta e un turn, a continuat el ridicând un pion pe care

era scris un o.

Bine, am spus.

Asta e regina, a zis el arătând spre o regină cu capul

tăiat.

Părea logic. Tata sacrifica deseori regine la un joc de

şah, aşadar, situaţia asta era
asemănătoare.

Mai e şi altceva ce nu se potriveşte? am
întrebat, mai ales pentru a amâna momentul în
care trebuia efectiv să pornim jocul.

Cu negrele sau cu albele? m-a întrebat Christian.

Negrele, i-am răspuns rapid. Eram mai bună la
apărare decât la deschiderea jocului.

Christian a deschis jocul cu un pion. Eu i-am răspuns
mutând calul. El a scos al doilea pion.

L-am imitat şi mi-am scos şi eu un pion.

Câteva mişcări rapide fără să mă gândesc.
Intenţionam să fac cât mai curând posibil rocada
mică. Mă simţeam întotdeauna bine când scoteam
turnul.

Am luat nebunul şi m-am dus pe diagonală.

Ăsta e calul, a spus Christian arătând spre bileţelul cu

crucea roşie.

L-am schimbat pe un pion.

Am jucat o vreme. Am cedat unele piese ca să-mi fac
loc. Nu aveam un plan. Nu eram bună la şah. Nici
Christian nu era, dar era mai bun decât mine.

Şah, am zis.

Christian şi-a retras regele cu care se deplasase fără să

realizeze pericolul.

Am scos turnul. Christian nu părea să bănuiască ce

urmăresc.

A făcut o mişcare lipsită de sens. Eram foarte aproape

să câştig.

I-am blocat regele cu al doilea turn.

Şah mat.

Felicitări, a spus Christian. S-a terminat repede.
Eram incredibil de fericită. Câştigasem.

Era a doua oară în viaţa mea când câştigam o partidă de şah.

încă mai eram bună la şah? Era un gând nou-nouţ, dar n-am avut timp să meditez intens la asta, căci victoria semăna mai mult a înfrângere. Iată-mă stând şi jucând şah într-o secţie în care nu sunt permise vizitele, aşa cum obişnuia să facă tata.

M-am întrebat dacă tata era fericit de situaţia asta. Putea să mă vadă din raiul lui? La ce se gândea când se uita la mine? Era fericit sau trist că stăteam aici şi-i repetam deciziile? Eram destul de sigură că Dumnezeu l-a lăsat să depăşească coada de aşteptare în paradis.

Probabil că l-a iertat imediat pentru tot ce a făcut în timpul vieţii. Tata avea ochi nevinovaţi, mai ales dacă nu-l ştiai, iar Dumnezeu cu siguranţă nu-l ştia. Tata avea capacitatea de a acţiona când nu se uita nimeni.

S-a declanşat alarma. Poate că tata a apăsat alarma pentru a-mi întrerupe gândurile.

Christian s-a repezit pe coridor. Paznicii, de obicei nevăzuţi, erau acum peste tot.

Dacă voiai, puteai profita de momentele când atenţia tuturor era îndreptată în aceeaşi direcţie. Era o slăbiciune a sistemului. Nu m-am gândit ce-aş putea face acum, că toată lumea era preocupată de altceva, aşa că am pus ascultătoare piesele de şah înapoi în cutie.

O femeie a început să ţipe şi să lovească în jur. N-am văzut-o, dar i-am auzit ţipetele disperate. O mulţime de oameni îmbrăcaţi în haine albe o ţintuiau la pământ. Nu ştia unde se află. Era puternică şi reuşea uneori să se desprindă din strânsoare. Oamenii disperaţi sunt extrem de puternici. Bătăi şi ţipete, care la scurt timp s-au oprit. Probabil că adormise deja pe podea, după injecţie. Un eveniment banal. în curând avea să se obişnuiască să fie aici, şi când avea să se obişnuiască atât de mult încât să nu mai ştie de nimic altceva, avea să fie lăsată acasă.

Business as usual
Nu era ceva de băgat în seamă. Nu eram speriată, ci doar neliniştită. Imagini vagi se mişcau liber înăuntrul meu. Vara era roşie, fierbinte. Iarna, indiferentă. Iazul, golit de apă. Rămăşiţe de la corbi pe potecă, mâncare putrezită, ura zăcea nemişcată pentru a rămâne invizibilă. Era calea cea mai periculoasă. Nu am ales- o niciodată.

Mereu aceste picioare albe şi sângele. O privelişte de care am avut parte toată viaţa.

M-am întins. Visam doar acest vis. Eram în centrul

curiozităţii sincere a unor oameni zâmbitori. Ce am făcut? M-am arătat dispusă să le fac voia. Şi mai ce? Atât. într-o zi nu le voi mai răspunde la întrebări. Va fi ziua în care nu vor mai zâmbi. O palmă peste ceafă, mă doare, dar nu o spun cu voce tare.

O să pleci şi tu?

Şi eu? Ce-am făcut?

încă n-am primit informaţii despre tine.

Nu face nimic, am spus uitându-mă în jur.

Dar ne dezamăgeşti.

Nu poate fi atât de grav, am îndrăznit să spun în timp ce dădeam uşor în spate. Nu aveţi nevoie de mine aşa cum am eu nevoie de mine. Reziliez contractul.

Nu mai sunt închisă aici. Nu mă puteţi vedea. Am împrăştiat o perdea de fum.

M-am trezit în salonul meu. Nu mă doare nimic. Nu cer nimic. Ştiu că ce trebuie să fac e să le cer permisiunea să plec.

îi rog să mă lase să-mi iau la revedere.

Attilla râde. Cum ţi-a venit ideea asta? îl văd dintr-odată în patul meu. L-a mai văzut cineva aici, în secţie? Mă poticnesc în gânduri pentru că e aici?

Attilla, spun.

Ce doreşti, copilul meu?

De ce ai zis că mă voi muta într-o ţară peste ocean?

Nu ştiu, copilul meu. Părea important în acea clipă.

Deci nu mai e nimic permanent? începi să oboseşti.

E bine. întinde-te pe pat. întinde-te. Exact aşa. Imaginează-ţi că eşti la munte. Urci o potecă, până pe creastă. Eşti singură. în noaptea aia, când urci, eşti singură-singurică.

Respiri aerul tare. Ceri un sfat.

Ce-ţi spune muntele?

Urmează-ţi calea! Se va termina cu bine. Urcă pe

munte ca o căprioară.
Urc poteca. Cerul este neclintit şi picioarele mă poartă în sus. Mă simt foarte puternică.

Eşti sus, pe vârful muntelui?

Cine crezi că sunt? Vreun om de munte care aleargă

până-n vârf?

Calmează-te. Eşti de partea bună a realităţii.

E o nouă şedinţă de terapie?

Doar puţină relaxare.
Oh, chiar aşa. Da. în regulă, atunci. Adorm şi visez că Attilla ia nişte ceai şi se aşază să-mi citească cu voce tare dintr-o carte. Vorbeşte o limbă pe care nu o înţeleg. Cât timp am dormit în acea cameră?

Cum a ajuns Attilla acolo? Numai eu l-am întâlnit?

Nu primesc răspunsuri. Probabil pentru că dorm.

Nu eşti aşa de rău pe cât pari, spune el deodată în depărtare, în vis. Apoi mai aproape:

E bine. Raiul te vede dormind. Când te trezeşti, va fi timpul să te întorci acasă. Trezeşte-te! Unu. Doi.

Trei.

Mă trezesc.

Ce mi-ai spus în vis?
Mă uit în jur după el. Nu e nicăieri. Nu pot să întreb unde e. O să creadă că sunt dusă cu pluta.

Tremur toată. Pesemne că mi-a zis ceva în vis. închid ochii, dar nu-mi amintesc nimic.

Pentru a ieşi din starea asta mă aşez pe pat şi scot chitara. Cânt trei acorduri până mă calmez. încep să fredonez un cântec popular. Din ce în ce mai tare. încă pot să cânt. Mi se încălzeşte sufletul. Această întrevedere îmi dă curaj. îmi fac brusc planuri. Pot să cânt din nou într-un cor. Coriştii sunt mereu la mare căutare. Oare trebuie să ştii să cânţi după note? De ce n-am învăţat nimic important în viaţa asta?

Apoi următoarea întrebare: Voi mai putea scrie vreodată? Mai am ce trebuie? îmi răsfoiesc notele.

Abia pot fi citite.

Mă aşez pe scaunul de lângă birou şi încerc să citesc ce am scris.

Am desluşit două rânduri: Primul e „Eşti aici pe vecie”. Celălalt: Mangia bene, ridi spesso, ama molto. Mănâncă bine, râzi des, iubeşte mult. Asta-i! Când am râs ultima oară? S-a întâmplat acum câţiva ani, iar în prezent nu mâneam şi nu iubeam.

Te mai iubesc? încerc să văd ce simt. Nu, e bine că trăim despărţiţi. Ne călcam pe nervi.

îmi amintesc dintr-odată de pisoiul pe care l-am călcat în picioare. Era noapte şi m-am dus în saboţi la căsuţa de vară. Ce făceam acolo? Eram somnambulă. Am
deschis uşa şi l-am călcat. Mica lui coloana vertebrală s-a frânt. L-am călcat şi a murit. L-am strivit. Am devenit peste noapte criminală. Ceilalţi pisoi au sărit în jurul meu, lipindu-se de mine. Am fugit de acolo, până la tine, te-am trezit şi ţi- am spus:

Am omorât un pisoi.

Te-ai trezit cu greu din somn, ai ieşit, ai văzut ce-am făcut, te-ai întins înapoi pe pat şi ai adormit. Acel somn. La o secundă după ce-ai pus capul pe pernă, ai adormit. Această totală rupere de sine.

Cred că toţi preşedinţii, toţi şefii de stat de rang înalt pot dormi. Cred că este o precondiţie. Cred că omenirea poate fi împărţită în cei care pot dormi şi cei care nu o pot face.

Toată noaptea am aşteptat să te trezeşti.

Ce-ai făcut cu el? te-am întrebat când te-ai trezit într-

un final.

L-am aruncat la gunoi, ai spus, ridicându-te.

La gunoi?

Dacă voiai o înmormântare onorabilă, ai fi putut să sapi o groapă, să pui nişte flori şi să cânţi un cântec, ai spus.

Acţiuni şi lipsă de acţiuni. Nimeni nu te răsplăteşte pentru bunăvoinţa ta. îţi modelezi viaţa pe care o numeşti a ta după fiecare secundă. Un moment după altul.

Eram o criminală. Omorâsem un pisoi.

N-am vrut, dar am făcut-o.

La înmormântarea tatei am fost douăsprezece persoane. Era iarnă. Am citit o poezie de Froding: „cine ia un lampadar drept un om cu lampă?"

Numai eu ştiam ce ne spuseserăm eu şi tata cu câteva zile înainte ca el să moară singur în noul său apartament, de Revelion.
Oare l-au ucis cuvintele mele?

Cineva bate la uşă. Mă trezesc. Christian spune: Cinci minute. Nu ştiam la ce să mă aştept. Terapie cu electroşocuri sau altceva? Ce-aş putea face în cinci minute?

Am stat pe coridor încercând să înţeleg. M-am căutat prin buzunare. Scrisesem ceva acolo. Unde era? Nu l-am găsit.

Cu o seară înainte, jucasem şah şi câştigasem.

îl bătusem pe Christian, dar de ce stătea acolo zâmbind? Nu câştigasem, de fapt? Cum de l-am învins pe Christian? Tocmai urma să-l întreb cine a câştigat partida de şah de ieri, când s-a deschis o

uşă în capătul îndepărtat al holului. Eram eu. Eu, care ieşeam din salon cu Maria. Eu, care închideam uşa în urma mea. Mergeam pe coridor. Când am trecut pe lângă mine, m-am uitat la mine aşa cum te uiţi la cineva pe lângă care treci în grabă, fără să-l aţinteşti cu privirea. M-am văzut părăsind secţia.

Deschid uşa, păşesc în hol.

Miroase ca o casă care nu a fost locuită de multă vreme. Deschid fereastra de la bucătărie. Mă aşez la masă.

Stau acolo mult timp, se lasă seara.

Mă forţez să intru în sufragerie. Se aud ecouri. Paşii mei lasă un ecou în urma lor. Nu pot rămâne aici.

Urc la etaj. Deschid uşile de la camerele mici, unde vor locui copiii. înăuntru sunt paturi. Cum au ajuns acolo? Paturi, noptiere mici şi covoare. Lustre. A mobilat cineva casa? Cum s-a întâmplat asta? Numai eu am cheia. Oare eu am făcut-o?

Mă uit pe fereastra de la camera Oliviei. Văd drumul care duce până jos, la port. O barcă se aude huruind înainte de plecare. Mă aşez pe pat şi mângâi cuvertura.
Stau aşa până la căderea nopţii. Aprind o veioză, merg în încăperea alăturată.
Fac patul Annei şi deschid fereastra. Aerul de afară mă izbeşte. Senin, rece. Mă duc în camera lui Josef. Un birou cu pat supraetajat deasupra-i şi un covor colorat. O fereastră mică.

Stau în hol, cu mâna pe clanţa de la uşa Sarei. Mă îmbărbătez să deschid uşa. Nu o deschid. Rămân în picioare, cu mâna pe clanţă. Pe perete se văd

luminile farurilor de la maşinile de pe stradă. îmi spun că e în ordine. Lacrimile îmi ard ochii. Deschid uşa şi intru în camera întunecată.

Mă dezbrac şi las hainele să cadă pe podea.

Mă întind pe pat şi, după mulţi, mulţi ani, plâng. Plâng pentru tot. Pentru copiii care vin mâine la fika[1]. Vor veni cu lucrurile pe care-ar vrea să le păstreze aici. Plâng pentru tine şi pentru mine.

Spun cu voce tare numele copiilor. Spun Anna, Olivia, Josef şi Sara.

1. Traducere din limba germană de George State.

1 Pauză de cafea, ceai şi gustări, de obicei prăjituri (n.tr.).